

ปัญหาและความต้องการสนับสนุนการบริหารงานวิชาการของผู้บริหาร
สถานศึกษา ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4

เค้าโครงวิทยานิพนธ์

ของ

ดลฤดี ไสงาม

เสนอต่อมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา

มีนาคม 2555

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

ปัญหาและความต้องการสนับสนุนการบริหารงานวิชาการของผู้บริหาร
สถานศึกษา ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4

เค้าโครงวิทยานิพนธ์

ของ

ดลฤดี ไสงาม

เสนอต่อมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา

มีนาคม 2555

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

สารบัญ

บทที่		หน้า
1	บทนำ.....	1
	ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
	ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	4
	สมมติฐานของการวิจัย.....	4
	ความสำคัญของการวิจัย.....	4
	ขอบเขตของการวิจัย.....	5
	นิยามศัพท์เฉพาะ.....	6
2	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	11
	การบริหารงานวิชาการ.....	11
	ความหมายของการบริหารงานวิชาการ.....	11
	ความสำคัญของการบริหารงานวิชาการ.....	13
	หลักการและแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการ.....	14
	ขอบข่ายการบริหารงานวิชาการ.....	17
	ปัญหาการบริหารงานวิชาการ.....	42
	บทบาทหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน.....	44
	บทบาทผู้บริหารสถานศึกษา ต่องานบริหารงานวิชาการ.....	45
	บทบาทหน้าที่ผู้บริหารสถานศึกษา ต่องานบริหารสถานศึกษา.....	45
	บทบาทหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาที่เกี่ยวกับการวัดและการประเมินผล การศึกษา.....	48
	บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการจัดแหล่งการเรียนรู้.....	49
	บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการนิเทศ.....	49
	บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการจัดบริการแนะแนว.....	50
	บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษากับการวางแผนงานวิชาการ.....	50

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	53
งานวิจัยในประเทศ.....	53
งานวิจัยต่างประเทศ.....	57
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	61
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	61
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	62
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	63
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	64
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	65
บรรณานุกรม.....	69
ภาคผนวก.....	77
แบบสอบถาม.....	78

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษามีความสำคัญเพราะ “คน” เป็นทรัพยากรที่สำคัญยิ่งของชาติ เราต้องปูพื้นฐานในการพัฒนาคนเช่นเดียวกับการพัฒนาทรัพยากรด้านอื่น ๆ การจัดการศึกษาให้เข้าถึงประชาชนคงต้องปรับทั้งแนวคิดและวิธีการและเพื่อให้การทำงานการศึกษาของชาติมีความต่อเนื่อง รัฐบาลทุกยุคทุกสมัยให้ความสำคัญกับการศึกษามาก จึงต้องกำหนดไว้ใน รัฐธรรมนูญ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2549 : 1)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 เป็นที่มาของการนำไปสู่การปฏิรูปการศึกษาทั้งโครงสร้างระบบบริหาร ทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษาและการปฏิรูปการเรียนรู้และการสอนมากมายหลายเรื่อง (ธีระ รุญเจริญ. 2546 : คำนำ) อีกทั้งการปรับเปลี่ยนทางการศึกษาของไทยให้มีคุณภาพสูงขึ้น และประสิทธิภาพการบริหารจัดการสูงขึ้นกว่าเดิม เป็นการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาไปสู่สิ่งดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ได้คนไทยที่มีคุณภาพแล้วยังต้องมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์อีกด้วย โดยเป็นทั้งคนดี เก่ง มีความสุข การพัฒนาคนไทยให้มีคุณภาพต้องอาศัยการจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ ได้รับการสนับสนุนส่งเสริมด้วยระบบบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพคือต้องใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เต็มศักยภาพ ประหยัด คุ่มค่า ลดขั้นตอน การบริหาร มีบุคลากรมืออาชีพ บริหารงานประมาณด้วยความโปร่งใสและใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2546 : 74)

สถานศึกษาขั้นพื้นฐานได้รับผลพวงจากการปฏิรูปการศึกษาโดยตรง เพราะเป็นหน่วยปฏิบัติ คุณภาพการศึกษาของนักเรียนเกิดขึ้น ณ โรงเรียนและท้องถิ่นที่อยู่อาศัย เพราะการศึกษาเกิดขึ้นทุกที่ ทุกเวลา ทุกสถานการณ์ ตั้งแต่เกิดจนตาย และตลอดชีวิต โดยใช้รูปแบบการศึกษาทั้งในระบบ นอกระบบและตามอัชฌาศัย (ธีระ รุญเจริญ. 2546 : คำนำ) ซึ่งสอดคล้องกับ กมล ภูประเสริฐ (2544 : 5 - 6) ได้กล่าวถึงภารกิจของสถานศึกษาว่า สถานศึกษาทุกระดับทุกประเภทมีภารกิจที่สำคัญอยู่ที่การพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามที่คาดหวังไว้ตามระดับและประเภทของการศึกษานั้น คุณภาพที่คาดหวัง หมายถึง คุณสมบัติอันพึงประสงค์ที่จะให้เกิดขึ้นแก่ผู้เรียน ได้แก่ ความรู้ ความเข้าใจ ความคิด ทักษะความสามารถ สุขภาพกาย และจิต และคุณลักษณะในด้านบุคลิกภาพ ค่านิยม คุณธรรม จริยธรรม ซึ่งคาดหวังโดยการกำหนดในหลักสูตร คาดหวังโดยชุมชนและสังคม คาดหวังโดยสถานศึกษาเอง และคาดหวังโดยตัวผู้เรียนเองอีกด้วย

สถานศึกษาจึงต้องพยายามดำเนินงาน ให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามที่คาดหวังไว้ให้ได้ การดำเนินงานให้ได้ผลดังกล่าว ต้องอาศัยการดำเนินการที่ถูกต้อง โดยอาศัยหลักวิชาการศึกษา อาศัยการทำงานที่เป็นระบบ อาศัยความตระหนักว่าต้องมีการพัฒนาอยู่เสมอ และอาศัยความตั้งใจจริง อีกทั้งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 และแนวความคิดในการปฏิรูปการศึกษาจะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทางปฏิบัติในระดับสถานศึกษาเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในงานด้านวิชาการ เพราะจะมีการเปลี่ยนแปลงตั้งแต่เรื่องของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน การจัดการเรียนการสอน การประเมินผลการเรียน ตลอดจนงานอื่น ๆ ทางวิชาการ การบริหารงานวิชาการ ซึ่งเป็นงานหลักของสถานศึกษาจึงจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องตามไปด้วย งานวิชาการที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาสติปัญญา ความรู้ ความคิดของผู้เรียนให้รู้จักคิดเป็นแยกแยะเป็น จึงถือเป็นเป้าหมายสูงสุดและเป็นภารกิจหลักที่สถานศึกษาต้องให้ความสำคัญส่วนการบริหารงานด้านอื่น ๆ นั้น แม้จะมีความสำคัญ เช่นเดียวกัน แต่ก็เพียงส่งเสริมสนับสนุนให้งานวิชาการดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ

งานวิชาการเป็นงานหลักหรือเป็นภารกิจหลักของสถานศึกษาที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มุ่งให้กระจายอำนาจในการบริหารจัดการไปให้สถานศึกษามากที่สุด ด้วยเจตนารมณ์ที่จะให้สถานศึกษาดำเนินการ ได้โดยอิสระ คล่องตัว รวดเร็ว สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน สถานศึกษา ชุมชน ท้องถิ่น และการมีส่วนร่วมจากผู้มีส่วนได้เสียทุกฝ่าย ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้สถานศึกษามีความเข้มแข็งในการบริหาร และการจัดการ สามารถพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ ตลอดจนการวัดผลและประเมินผล รวมทั้งการวัดปัจจัยเกื้อหนุนการพัฒนาคุณภาพนักเรียน ชุมชน และท้องถิ่น ได้ อย่างมีคุณภาพ และมีประสิทธิภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2549 : 33)

ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นบุคลากรนำหลักที่สำคัญต่อการบริหาร และการจัดการศึกษา โดยดำเนินการอำนวยความสะดวก ประสานการจัดการศึกษากับบุคลากร และประชาชนผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตลอดทั้งหน่วยงาน องค์กร สถาบัน สถานประกอบการ วัด ฯลฯ เพื่อให้การศึกษามุ่งบรรลุจุดหมายที่กำหนดไว้ ในงานนี้ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมการบริหารให้สอดคล้องกับการปฏิรูปการศึกษาที่พึงประสงค์ นอกจากนี้ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีสมรรถภาพหรือศักยภาพ ทั้งด้านคุณธรรม จริยธรรม ความสามารถในการบริหารจัดการและความรู้ความเข้าใจในแนวทางการบริหารและจัดการศึกษา นั่นคือผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องเป็นบุคคลที่เรียกว่ามีอาชีพ (ธีระ รุญเจริญ. 2546 : คำนำ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ แมคคาธี (Mc Cathy. 1971 : 705 – A) และ แอกที (Agthe. 1980 : 935 – A) ได้วิจัยเกี่ยวกับบทบาทการบริหารงานวิชาการ ของผู้บริหารและการรับรู้บทบาทหน้าที่ครูใหญ่และครูใน

งานวิชาการ พบว่า ผู้บริหารและผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายวิชาการมีความเห็นตรงกันว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรจะบริหารงานวิชาการให้มีประสิทธิภาพมากที่สุดมากกว่าการบริหารงานด้านอื่น ๆ ผู้บริหารและครูยอมรับว่าการปรับปรุงการเรียนการสอนต้องทำร่วมกันและผู้บริหารจะต้องเปลี่ยนบทบาทจากผู้สั่งการมาเป็นผู้ประสานงาน

สำหรับการจัดการศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 พบว่า มีการดำเนินงานทางด้านวิชาการ มีการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดให้มีคุณภาพทางด้านวิชาการให้ได้มาตรฐานสอดคล้องกับการประเมินคุณภาพการจัดการศึกษาของสำนักงานรับรองมาตรฐานและการประเมินคุณภาพการศึกษาและจากการสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ประจำปีการศึกษา 2553 พบว่า วิชาในระดับประถมศึกษาปีที่ 3 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคะแนนเฉลี่ย ภาษาไทย ร้อยละ 49.07 คณิตศาสตร์ ร้อยละ 44.09 วิทยาศาสตร์ ร้อยละ 38.81 และในระดับประถมศึกษาปีที่ 6 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคะแนนเฉลี่ยภาษาไทย ร้อยละ 42.57 คณิตศาสตร์ ร้อยละ 35.73 วิทยาศาสตร์ ร้อยละ 39.64 ภาษาอังกฤษ ร้อยละ 35.75 ซึ่งคะแนนเฉลี่ยนี้อยู่ในเกณฑ์ต่ำ ที่ควรได้รับการแก้ไข (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4. 2554 : 39)

จากผลการประเมินคุณภาพการศึกษาระดับชาติดังกล่าวจะเห็นได้ว่าไม่มีวิชาใด ที่นักเรียนได้คะแนนเฉลี่ยถึงระดับร้อยละ 50 แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่าการบริหารงานวิชาการยังไม่บรรลุตามเป้าหมายของการจัดการศึกษาตามที่กำหนดไว้ ดังนั้นการสนับสนุนงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาถือเป็นส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการขับเคลื่อนการทำงานของโรงเรียนให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ทางการศึกษาโดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนของ การสนับสนุนงานวิชาการของสถานศึกษา ยังถือเป็นการให้ความสำคัญในการบริหารจัดการงานวิชาการซึ่งส่งผลต่อผู้เรียนโดยตรง เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ มีความสมบูรณ์ทั้งร่างกาย สติปัญญา มีความรู้คู่คุณธรรมและมีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข และเกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต

จึงสรุปได้ว่า การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 ประสบปัญหาหลายอย่าง ทำให้คุณภาพของนักเรียนอยู่ในระดับไม่เป็นที่น่าพอใจ และต้องได้รับการปรับปรุงแก้ไขการบริหารงานวิชาการอีกมาก เพื่อเป็นการพัฒนาปรับปรุงแก้ไขการบริหารงานให้สอดคล้องกับสภาพการดำรงชีวิตในสังคมปัจจุบัน และเพื่อก้าวให้ทันกับยุคการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษา ปัญหาและความต้องการสนับสนุนงานบริหารวิชาการของผู้บริหารตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 จำแนกตามตัวแปรของสถานภาพตำแหน่ง และขนาดของสถานศึกษา ว่าสามารถปฏิบัติงานได้มีประสิทธิภาพมากน้อย แตกต่างกัน

หรือไม่อย่างไร มีปัญหาและข้อเสนอแนะในการบริหารงานอย่างไร ทั้งนี้ผลจากการศึกษาค้างนี้สามารถใช้เป็นแนวทางหนึ่งที่จะนำมาปรับปรุง พัฒนาหรือสนับสนุน การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น ตลอดจนผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษา ได้นำข้อมูลจากการวิจัยไปใช้ในการพัฒนาการศึกษาในโรงเรียนต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัญหาและความต้องการสนับสนุนงานบริหารวิชาการตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4
2. เพื่อเปรียบเทียบปัญหาและความต้องการสนับสนุนงานบริหารวิชาการของผู้บริหารตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 จำแนกตามสถานภาพตำแหน่งและขนาดสถานศึกษา
3. เพื่อแนวทางแก้ไขปัญหาและความต้องการสนับสนุนงานบริหารวิชาการตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4

สมมติฐานการวิจัย

1. ปัญหาและความต้องการสนับสนุนงานบริหารวิชาการของผู้บริหารตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 แตกต่างกัน
2. ปัญหาและความต้องการสนับสนุนงานบริหารวิชาการของผู้บริหารตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 จำแนกตามขนาดสถานศึกษาแตกต่างกัน

ความสำคัญของการวิจัย

1. ได้ทราบสภาพปัญหาและความต้องการสนับสนุนงานบริหารวิชาการของผู้บริหารตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 ทั้ง 17 ด้าน ว่ามีสภาพปัญหาอยู่ในระดับใด ซึ่งจะเป็นข้อมูลในการนำไปวางแผนการแก้ปัญหาการบริหารงานวิชาการให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ได้

2. เป็นข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับปัญหาและความต้องการสนับสนุนงานบริหารวิชาการของผู้บริหารตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษามุริรัมย์ เขต 4 ใน 17 งาน ให้ผู้บริหารสถานศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นตัวแทนครู ประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปปรับปรุงและพัฒนาเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา เพื่อใช้ในการวางแผนพัฒนา การกำหนดนโยบายภายในสถานศึกษาให้มีคุณภาพ ตามมาตรฐานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ขอบเขตของการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาปัญหาและความต้องการสนับสนุนงานบริหารวิชาการของผู้บริหารตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษามุริรัมย์ เขต 4 ครอบคลุมด้านต่าง ๆ ตามขอบข่ายการบริหารงานวิชาการของกระทรวงศึกษาธิการ (2550 : 71) 17 ด้าน ดังนี้

- 1.1 การพัฒนาหรือการดำเนินงานเกี่ยวกับการให้ความเห็นการพัฒนาสาระหลักสูตรท้องถิ่น
- 1.2 การวางแผนงานด้านวิชาการ
- 1.3 การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา
- 1.4 การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา
- 1.5 การพัฒนากระบวนการเรียนรู้
- 1.6 การวัดผลประเมินผลและดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน
- 1.7 การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา
- 1.8 การพัฒนาส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้
- 1.9 การนิเทศการศึกษา
- 1.10 การแนะแนว
- 1.11 การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา
- 1.12 การส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ
- 1.13 การประสานความร่วมมือในการพัฒนางานวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น
- 1.14 การส่งเสริมสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงานสถานประกอบการและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา
- 1.15 การจัดทำระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านวิชาการของสถานศึกษา

1.16 การคัดเลือกหนังสือ แบบเรียนเพื่อใช้ในสถานศึกษา

1.17 การพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากร ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย ผู้บริหารและครู
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 แยกเป็น

2.1.1 ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 184 คน

2.1.2 ครูผู้สอน จำนวน 2,195 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่าง ใช้การสุ่มจากประชากร โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตาราง
เครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan) ได้ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 124 คน และครูผู้สอน
จำนวน 322 คน รวมกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น จำนวน 446 คน แล้วสุ่มกลุ่มย่อยทั้งผู้บริหารสถานศึกษา
และครู โดยแบ่งตามขนาดของสถานศึกษา ตามสัดส่วน (Stratified Random Sampling) ด้วยวิธีการ
สุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) (บุญชม ศรีสะอาด. 2549 : 97)

3. ตัวแปร ตัวแปรที่ศึกษามีดังนี้

3.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่

3.1.1 สถานภาพตำแหน่ง

3.1.1.1 ผู้บริหารสถานศึกษา

3.1.1.2 ครู

3.1.2 ขนาดของสถานศึกษา แบ่งได้ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้น
พื้นฐาน. 2544 : 10)

3.1.2.1 ขนาดเล็ก มีนักเรียนตั้งแต่ 1 - 200 คน

3.1.2.2 ขนาดกลาง มีนักเรียนตั้งแต่ 201 - 400 คน

3.1.2.3 ขนาดใหญ่ มีนักเรียนตั้งแต่ 401 คนขึ้นไป

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัญหาและความต้องการสนับสนุน
งานบริหารวิชาการของผู้บริหารตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. ปัญหาและความต้องการสนับสนุน หมายถึง ปัญหา อุปสรรคที่เกิดขึ้นและความ
ต้องการในการช่วยเหลือ สนับสนุนในด้านวิชาการของโรงเรียน 17 ด้าน คือ การพัฒนาหรือการ
ดำเนินงานเกี่ยวกับการให้ความเห็นการพัฒนาสาระหลักสูตรท้องถิ่น การวางแผนงานด้านวิชาการ

การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การวัดผลประเมินผลและดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา การพัฒนาส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ การนิเทศการศึกษา การแนะแนว การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา การส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ การประสานความร่วมมือในการพัฒนางานวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น การส่งเสริมสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัวยุทธศาสตร์ หน่วยงานสถานประกอบการและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา การจัดทำระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านวิชาการของสถานศึกษา การคัดเลือกหนังสือ แบบเรียนเพื่อใช้ในสถานศึกษา และการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

2. การบริหารงานวิชาการ หมายถึง การดำเนินการตามกิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดขึ้นในโรงเรียน และเกี่ยวข้องกับกระบวนการเรียนการสอน ตลอดจนกิจกรรมเสริมประสบการณ์ ให้ผู้เรียนบรรลุผลตามที่คาดหวังได้อย่างสูงสุด โดยดำเนินการภายในขอบข่ายการบริหารงานวิชาการของกระทรวงศึกษาธิการ รวม 17 ด้าน ได้แก่

2.1 การพัฒนาหรือการดำเนินการเกี่ยวกับการให้ความเห็นการพัฒนาสาระหลักสูตรท้องถิ่น หมายถึง การวิเคราะห์กรอบสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นที่สถานศึกษาให้ความสำคัญนำมาจัดทำสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นของสถานศึกษา และนำมาจัดกิจกรรมการเรียนรู้แก่ผู้เรียน

2.2 การวางแผนงานด้านวิชาการ หมายถึง การรวบรวมข้อมูลและกำกับดูแล นิเทศ และติดตามเกี่ยวกับ งานวิชาการ ของผู้บริหาร ภายใต้การเห็นชอบของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.3 การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา หมายถึง การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยสื่อและแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายทุกกลุ่มสาระและมีการวิจัยพัฒนาการเรียนการสอนส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ

2.4 การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา หมายถึง การพัฒนาหลักสูตรขึ้นใช้เองให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจและสังคม พัฒนาผู้เรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย และจิตใจ จัดให้มีวิชาต่าง ๆ ครบถ้วนตามหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนด เพิ่มเนื้อหาสาระของรายวิชาที่สอดคล้องกับสภาพปัญหา ความต้องการของผู้เรียน ผู้ปกครอง ชุมชน สังคม และโลก

2.5 การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ หมายถึง การจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลผู้เรียนเรียนรู้จากประสบการณ์จริงทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่านเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง การเรียนรู้พัฒนาได้ตลอดเวลา ทุกสถานที่

2.6 การวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน หมายถึง การกำหนดระเบียบการวัดผลและประเมินผลของสถานศึกษาตามหลักสูตรสถานศึกษาโดยให้สอดคล้องกับนโยบายระดับประเทศ สถานศึกษาจัดให้มีการวัดผลประเมินผลทุกช่วงชั้นและมีสารสนเทศในการเทียบโอนผลการเรียนเพื่อตรวจสอบ ในการพัฒนาการเรียนการสอน

2.7 การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา หมายถึง การศึกษาค้นคว้าอย่างมีระบบระเบียบเพื่อทำความเข้าใจปัญหาและการแสวงหาคำตอบของปัญหาในการจัดการเรียนการสอนของครู โดยทำไปพร้อม ๆ กับการทำกิจกรรมการเรียนการสอนตามปกติ ด้วยกระบวนการที่เรียบง่ายและเชื่อถือได้ เพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียน

2.8 การพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ หมายถึง การจัดให้มีแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาให้เพียงพอต่อการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองกับการจัดกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน เช่น มุมหนังสือในห้องเรียน ห้องคอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ต สวนสุขภาพ สวนวรรณคดี สวนหนังสือ สวนธรรมชาติ เป็นต้น

2.9 การนิเทศการศึกษา หมายถึง กระบวนการทำงานร่วมกันที่ใช้เหตุผลในการนิเทศเป็นการพัฒนาปรับปรุงวิธีทำงานของแต่ละบุคคลให้มีคุณภาพ เพื่อให้บุคคลเกิดความเชื่อมั่นว่าได้ปฏิบัติถูกต้อง ก้าวหน้า และเกิดประโยชน์สูงสุดต่อตัวนักเรียนและตัวครู โดยจัดให้มีการเชื่อมโยงกับระบบนิเทศการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

2.10 การแนะแนว หมายถึง การมีส่วนร่วมในกระบวนการแนะแนวและการดูแลช่วยเหลือนักเรียน จัดระบบงานและโครงสร้างองค์กรแนะแนวและดูแลช่วยเหลือนักเรียน การสร้างความตระหนักให้ครูทุกคนเห็นคุณค่าของการแนะแนวและดูแลช่วยเหลือนักเรียนส่งเสริมและพัฒนาให้ครูได้รับความรู้เพิ่มเติมในเรื่องจิตวิทยาการแนะแนวและการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อให้สามารถบูรณาการในการจัดการเรียนรู้และเชื่อมโยงสู่การดำรงชีวิตประจำวัน

2.11 การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา หมายถึง การกำหนดมาตรฐานการศึกษาเพิ่มเติมของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาชาติ มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานมาตรฐานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและความต้องการของชุมชน โดยจัดโครงสร้างการบริหารที่เอื้อต่อการพัฒนางานและการสร้างระบบประกันคุณภาพภายใน การจัดระบบสารสนเทศให้เป็นหมวดหมู่ ข้อมูลมีความสมบูรณ์เรียกใช้ง่าย สะดวก รวดเร็ว ปรับปรุงให้เป็นปัจจุบันอยู่เสมอ โดยดำเนินการอย่างจริงจังต่อเนื่องด้วยการสนับสนุนให้ครู ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วม

2.12 การส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ หมายถึง การจัดกระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชน ส่งเสริมให้ชุมชนมีการศึกษาอบรม มีการแสวงหาความรู้ ข้อมูลข่าวสารและรู้จักเลือกสรรภูมิปัญญาและวิชาการต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการรวมทั้งหาวิธีการสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างชุมชน

2.13 การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น หมายถึง การเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชน ตลอดจนประสานงานกับองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อให้สถานศึกษาเป็นแหล่งวิชาการของชุมชนและมีส่วนร่วมพัฒนาชุมชนและท้องถิ่น ให้บริการด้านวิชาการที่สามารถเชื่อมโยงหรือแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารกับแหล่งวิชาการอื่น ๆ จัดกิจกรรมร่วมกับชุมชน เพื่อส่งเสริมวัฒนธรรมการสร้างความสัมพันธ์อันดีกับศิษย์เก่า การประชุมผู้ปกครองนักเรียน การปฏิบัติงานร่วมกับชุมชน การร่วมกิจกรรมกับสถาบันการศึกษาอื่น

2.14 การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัวย องค์กร หน่วยงาน สถานประกอบการและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา หมายถึง การประชาสัมพันธ์สร้างความเข้าใจต่อบุคคล ครอบครัวย องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรปกครองวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ให้มีความรู้ความเข้าใจ การเพิ่มความพร้อมร่วมกันจัดการศึกษาและใช้ทรัพยากรร่วมกันให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน

2.15 การจัดทำระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านวิชาการของสถานศึกษา หมายถึง การศึกษาและวิเคราะห์ระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านวิชาการของสถานศึกษา เพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายรับรู้และถือเป็นแนวปฏิบัติเป็นแนวเดียวกัน รวมถึงการตรวจสอบและประเมินผลการใช้ระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านวิชาการของสถานศึกษาและนำไปแก้ไขปรับปรุงให้เหมาะสมต่อไป

2.16 การคัดเลือกหนังสือ แบบเรียนเพื่อใช้ในสถานศึกษา หมายถึง การศึกษาวิเคราะห์คัดเลือกหนังสือเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ ที่มีคุณภาพสอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อเป็นหนังสือแบบเรียนในการเรียนการสอน

2.17 การพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา หมายถึง การร่วมกันกำหนดนโยบาย วางแผนในเรื่องการจัดการและพัฒนาสื่อการเรียนรู้และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาของสถานศึกษา การพัฒนาบุคลากรในสถานศึกษาในเรื่องเกี่ยวกับการพัฒนาสื่อการเรียนรู้ และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา จัดหาแหล่งสื่อที่เสริมการจัดการศึกษาของสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพและการติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากรในการจัดหา ผลิตใช้และพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษา

3. ผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง ผู้อำนวยการ โรงเรียน หรือ ผู้รักษาการในตำแหน่งดังกล่าว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4

4. ครู หมายถึง ผู้ปฏิบัติการสอนใน โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4

5. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 หมายถึง หน่วยงานที่รับผิดชอบในด้านการจัดการศึกษาในระดับประถมศึกษา ใน 6 อำเภอ คือ อำเภอคูเมือง อำเภอสตึก อำเภอพุทไธสง อำเภอแคนดง อำเภอนาโพธิ์ และอำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์

6. ขนาดของสถานศึกษา หมายถึง การแบ่งขนาดของสถานศึกษาตามจำนวนนักเรียนของสถานศึกษานั้น ซึ่งในที่นี้หมายถึงลักษณะการแบ่งขนาดสถานศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2544 : 100) เป็น 3 ขนาด ดังนี้

5.1 สถานศึกษาขนาดเล็ก มีนักเรียนตั้งแต่ 1-200 คน

5.2 สถานศึกษาขนาดกลาง มีนักเรียนตั้งแต่ 201-400 คน

5.3 สถานศึกษาขนาดใหญ่ มีนักเรียนตั้งแต่ 401 คนขึ้นไป

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาปัญหาและความต้องการสนับสนุนงานบริหารวิชาการของผู้บริหารตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษามุรไรรัมย์ เขต 4 โดยผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามลำดับดังต่อไปนี้

1. การบริหารงานวิชาการ

1.1 ความหมายของการบริหารงานวิชาการ

1.2 ความสำคัญของการบริหารงานวิชาการ

1.3 หลักการและแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการ

1.4 ขอบข่ายการบริหารงานวิชาการ

1.4.1 การพัฒนาหรือการดำเนินงานเกี่ยวกับกรให้ความเห็นการพัฒนาสาระ

หลักสูตรท้องถิ่น

1.4.2 การวางแผนงานด้านวิชาการ

1.4.3 การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา

1.4.4 การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา

1.4.5 การพัฒนากระบวนการเรียนรู้

1.4.6 การวัดผลประเมินผลและดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน

1.4.7 การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา

1.4.8 การพัฒนาส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้

1.4.9 การนิเทศการศึกษา

1.4.10 การแนะแนว

1.4.11 การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา

1.4.12 การส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ

1.4.13 การประสานความร่วมมือในการพัฒนางานวิชาการกับสถานศึกษาและ

องค์กรอื่น

1.4.14 การส่งเสริมสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กร

หน่วยงานสถานประกอบและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา

1.4.15 การจัดท่าระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านวิชาการของ
สถานศึกษา

1.4.16 การคัดเลือกหนังสือ แบบเรียนเพื่อใช้ในสถานศึกษา

1.4.17 การพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

2. ปัญหาการบริหารงานวิชาการ

3. บทบาทหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

3.1 บทบาทผู้บริหารสถานศึกษา ค่องานบริหารงานวิชาการ

3.2 บทบาทหน้าที่ผู้บริหารสถานศึกษา ค่องานบริหารสถานศึกษา

3.3 บทบาทหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาที่เกี่ยวกับการวัดและการประเมินผล

การศึกษา

3.4 บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการจัดแหล่งการเรียนรู้

3.5 บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการนิเทศ

3.6 บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการจัดบริการแนะแนว

3.7 บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษากับการวางแผนงานวิชาการ

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

4.1 งานวิจัยในประเทศ

4.2 งานวิจัยต่างประเทศ

การบริหารงานวิชาการ

การบริหารงานวิชาการถือว่าเป็นงานหลักที่สถานศึกษาแต่ละแห่งจะต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบและต่อเนื่องรวมไปถึงการจัดระบบการบริหารงานที่ดี เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการจัดการเรียนการสอนและต่อผู้เรียนแต่ละคน ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานดังกล่าวตามลำดับ ดังต่อไปนี้

ความหมายของการบริหารงานวิชาการ

การบริหารงานวิชาการมีความหมายและขอบเขตกว้างมากกว่าตัวหลักสูตรและการสอน แต่จะมีหลักสูตรเป็นแกนกลาง โดยเฉพาะในกิจกรรมการเรียนการสอนของโรงเรียนนั้น อุตม์ บุญประเสริฐ (2540 : 12) นักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายของคำว่า “การบริหารงานวิชาการ” ไว้ดังต่อไปนี้

ปรีชา คัมภีร์ปกรณ์ (2544 : 160) กล่าวว่า การบริหารงานวิชาการ หมายถึง การบริหารกิจกรรมทุกชนิดในสถานศึกษาเกี่ยวกับการปรับปรุง พัฒนาการเรียนการสอนให้เกิดผลดีและมี

ประสิทธิภาพมากที่สุด เพราะหน้าที่ของสถานศึกษา คือ การให้ความรู้ในด้านวิชาการแก่ผู้เรียน มีผู้บริหารสถาบันเป็นผู้นำทางวิชาการ มีการทำงานร่วมกันกับครู - อาจารย์ ให้คำแนะนำและประสานงานให้ทุกคนทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ

รุจิร ภูสาระ (2545 : 56) กล่าวว่า การบริหารงานวิชาการ หมายถึง การบริหารกิจกรรมทุกชนิดในสถานศึกษาซึ่งเกี่ยวข้องกับการปรับปรุงหลักสูตร พัฒนาการเรียนการสอนให้เกิดผลตามเป้าหมายของหลักสูตรอย่างมีประสิทธิภาพ

จากการศึกษาความหมายของการบริหารงานวิชาการดังกล่าวข้างต้น สามารถสรุปได้ว่าการบริหารงานวิชาการ หมายถึง การดำเนินการตามกิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดขึ้นในโรงเรียนและเกี่ยวกับกับการเรียนการสอน ตลอดจนกิจกรรมเสริมประสิทธิภาพ เพื่อมุ่งให้ผู้เรียนมีพัฒนาการทางด้านการเรียนและมีพัฒนาการทางด้านการดำเนินชีวิต โดยมีเป้าหมาย คือ ให้ผู้เรียนสามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างสูงสุด

ความสำคัญของการบริหารงานวิชาการ

การบริหารงานวิชาการมีความสำคัญในฐานะเป็นงานหลักที่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาต้องร่วมกันดำเนินการอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ดังมีนักการศึกษาหลายท่านได้กล่าวถึงความสำคัญของการบริหารงานวิชาการ ไว้ดังต่อไปนี้

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม (2540 : 40) กล่าวว่าในการบริหารงานด้านวิชาการนั้น ครูใหญ่หรือผู้บริหารการศึกษาโดยทั่วไปควรจะกระจายอำนาจ (Share of Authority) และ ความรับผิดชอบ (Responsibility) ไปให้ครูทุกคน ความเป็นผู้นำของผู้บริหารอยู่ที่ความสามารถที่จะใช้คนอื่นให้ทำงานโดยไม่ต้องบีบบังคับหรือขู่เข็ญ แต่อยู่ที่เทคนิคในการกระตุ้นเตือน (Motivate) ให้ครูและเป็นผู้เกี่ยวข้องกับการสอนนักเรียนทุกคนขยันขันแข็งทำงานอย่างเต็มใจและอดทน อย่างไรก็ตามครูใหญ่และผู้บริหารการศึกษาทุกคนพึงระลึกอยู่เสมอว่า ตนเองไม่ใช่ครูของครูและไม่รอบรู้ในด้านวิชาการ ไปเสียหมดทุกสาขา การบริหารงานวิชาการจึงอาศัยเทคนิคการรู้จักใช้คนมากกว่าการสอนคนอื่นว่าเขาควรจะทำอย่างไร ควรเป็นหน้าที่ของครูไม่ใช่หน้าที่ของผู้บริหาร ผู้บริหารเพียงดูแลครูทำงานให้ดีที่สุดและใช้ความรู้ความสามารถอย่างเต็มที่เท่านั้น การที่ครูคนใดในโรงเรียนทำงานขาดประสิทธิภาพ ไม่สนใจการสอนไม่สนใจนักเรียนและไม่ขวนขวายหาความรู้เพิ่มเติม แต่เป็นครูในโรงเรียนได้อย่างมีความสุขนั้นถือเป็นความบกพร่องของครูใหญ่ ครูใหญ่ที่ดีจะดูแลให้ครูที่ขยันขันแข็งอย่างมีประสิทธิภาพและสนใจหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ ให้อยู่ในโรงเรียนอย่างมีความสุข แต่ครูที่ไม่มีประสิทธิภาพควรดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่ง ให้เขารู้สึกอึดอัดใจและเป็นความผิดและขาดความสุขที่จะปรับปรุงตนเองให้เป็นครูที่ดี วิธีการดำเนินการนี้

ครูใหญ่จะต้องใช้วิธีการประชาธิปไตย และเทคนิคการบริหาร ไม่ใช่วิธีบังคับขู่เข็ญซึ่งเป็นวิธีเผด็จการ

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2541 : 29) กล่าวถึง ความสำคัญของการบริหารงานวิชาการไว้ว่า การบริหารงานวิชาการเป็นหัวใจของการบริหารงานโรงเรียนที่ผู้บริหารจะต้องให้ความสำคัญอย่างยิ่ง ส่วนงานอื่น ๆ มีความสำคัญในลักษณะที่เป็นงานสนับสนุนให้งานวิชาการดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการจึงเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารการศึกษาสำหรับผู้มีบทบาทหน้าที่ในการบริหาร โดยสนับสนุนให้โรงเรียนจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้บรรลุตามจุดมุ่งหมายที่เกี่ยวข้องอย่างมีประสิทธิภาพ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2544 : 29) กล่าวว่าในบรรดางานที่อยู่ในขอบข่ายของการบริหารงานในโรงเรียนนั้น งานวิชาการเป็นงานหลักและมีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะเป็นงานที่มีผลต่อตัวนักเรียนโดยตรงทั้งด้านคุณสมบัติที่ต้องการ จริยธรรม และความรู้ การบริหารวิชาการจะมีประสิทธิภาพหรือไม่จึงขึ้นอยู่กับผู้บริหารและครู ดังนั้นผู้บริหารจำเป็นต้องมีความรู้ ความสามารถ และเข้าใจในการบริหารงานวิชาการเป็นอย่างดีโดยจะต้องให้ความสำคัญสนใจและตระหนักถึงหน้าที่ ความรับผิดชอบ รู้จักปรับปรุงตนเองให้รู้และเข้าใจงานวิชาการ สามารถเป็นผู้นำของครูด้านวิชาการได้

รุจิร ภู่อาระ (2545 : 56) กล่าวว่า การบริหารงานวิชาการ เป็นหัวใจสำคัญของการบริหารสถานศึกษา และเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารการศึกษา ที่ผู้บริหารจะต้องให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่งส่วนการบริหารงานด้านอื่น ๆ นั้นแม้จะมีความสำคัญเช่นเดียวกัน แต่ก็ก็เป็นเพียงส่วนส่งเสริม สนับสนุนให้งานวิชาการดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จากการศึกษาความสำคัญของการบริหารงานวิชาการดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่าการบริหารงานวิชาการนั้นถือเป็นการกิจสำคัญที่ทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาต้องประสานงานและร่วมมือกันพัฒนาการเรียนการสอนให้ได้ผลดี มีประสิทธิภาพ และให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อตัวผู้เรียน อันจะส่งผลให้ผู้เรียนนั้น ได้รับการพัฒนาตรงตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ในหลักสูตรต่อไป

หลักการและแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการ

นักการศึกษาหลายท่านได้กล่าวถึงแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการไว้ดังต่อไปนี้
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2550 : 28 - 29) แนวทางการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาให้คณะกรรมการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ตามกฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์ และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารจัดการศึกษา พ.ศ. 2550

1. ชี้คหลักให้สถานศึกษาจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาให้เป็นไปตามกรอบหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานและสอดคล้องกับปัญหาและความต้องการของชุมชนและสังคมอย่างแท้จริง โดยมีครูผู้บริหาร ผู้ปกครอง และชุมชนมีส่วนร่วม
2. มุ่งส่งเสริมสถานศึกษาให้จัดกระบวนการเรียนรู้ โดยถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด
3. มุ่งส่งเสริมให้ชุมชนและสังคมมีส่วนร่วมในการกำหนดหลักสูตรกระบวนการเรียนรู้ รวมทั้งเป็นเครือข่ายและแหล่งการเรียนรู้
4. มุ่งจัดการศึกษาให้มีคุณภาพและมาตรฐาน โดยจัดให้มีดัชนีชี้วัดคุณภาพการจัดหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ และสามารถตรวจสอบคุณภาพการจัดการศึกษาได้ทุกช่วงชั้นทั้งระดับเขตพื้นที่และระดับสถานศึกษา
5. มุ่งส่งเสริมให้มีการร่วมมือเป็นเครือข่าย เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและคุณภาพในการจัดและพัฒนาคุณภาพการศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2541 : 84 - 85) ได้กำหนดแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารวิชาการ ไว้ดังต่อไปนี้

1. การบริหารงานวิชาการเป็นกระบวนการหนึ่งของการบริหารการศึกษาที่บุคคลหลายฝ่ายร่วมมือดำเนินการ เพื่อพัฒนาเยาวชนให้เจริญงอกงามในทุกด้านเพื่อเติบโตขึ้นจะได้เป็นพลเมืองที่ดีของสังคม
 2. การบริหารงานวิชาการ เป็นภารกิจหลักของผู้บริหารสถานศึกษาซึ่งต้องให้ความสำคัญเป็นพิเศษ
 3. งานวิชาการในโรงเรียน เป็นกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจ และพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามหลักสูตร
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (2542 : 82) กล่าวว่า งานวิชาการจะดำเนินไปด้วยดี มีประสิทธิภาพ ต้องมีการวางแผนล่วงหน้าเสมอ การวางแผนงานวิชาการมีหลักปฏิบัติ ดังนี้
1. การจัดองค์การของงานวิชาการให้เกิดระบบ และสายงานให้มีความคล่องตัวและราบรื่น
 2. การวางแผนประสานงานวิชาการกับหน่วยงานอื่นในโรงเรียนให้เกิดการประสานประโยชน์ต่อการเรียนการสอน
 3. การเตรียมอาคารสถานที่ วัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ เพื่อให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพมากที่สุด

4. การจัดงบประมาณ ก็เป็นสิ่งสำคัญในการวางแผนและนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน

5. การจัดบุคคลทำงานด้านวิชาการให้เหมาะสมตามวุฒิ และประสบการณ์
 ปรีชา คัมภีร์ปกรณ์ (2544 : 160) กล่าวว่า การบริหารงานวิชาการให้ประสบผลสำเร็จนั้น มี 3 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนแรก การวางแผนงานวิชาการ โดยโรงเรียนจะต้องวางนโยบายในการปฏิบัติงานวิชาการ จัดระบบงาน กำหนดวิธีการ จัดบุคลากรในการปฏิบัติงาน จัดทำโครงการและแผนปฏิบัติงาน ขั้นตอนที่ 2 การติดตามผลการปฏิบัติงานตามแผนและโครงการ โดยควรจัดให้มีปฏิทินปฏิบัติงานของโรงเรียน เพื่อติดตามและควบคุมงานให้ดำเนินไปตามแผนและขั้นตอนสุดท้ายการประเมินผล เป็นการประเมินระบบงานหรือแผนงานที่วางไว้ การประเมินผลจะต้องกระทำเป็นระยะ ๆ และเมื่อโครงการหรือแผนงานเสร็จสิ้นแล้ว เพื่อดูว่าได้ผลตามเป้าหมายหรือต่ำกว่าเป้าหมาย จะได้หาทางแก้ไขต่อไป

ธีระ รุญเจริญ (2546 : 71) ได้กล่าวถึงแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการ ว่าต้องประกอบด้วยสิ่งสำคัญดังต่อไปนี้

1. ยึดหลักให้สถานศึกษาจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาให้เป็นไปตามกรอบหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานและสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของชุมชนและสังคมอย่างแท้จริง โดยมีครู ผู้บริหาร ผู้ปกครอง และชุมชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน
2. มุ่งส่งเสริมสถานศึกษาให้จัดกระบวนการเรียนรู้ โดยถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญสูงสุด
3. มุ่งส่งเสริมให้ชุมชนและสังคมมีส่วนร่วมในการกำหนดหลักสูตรกระบวนการเรียนรู้ รวมทั้งเป็นเครือข่ายและแหล่งการเรียนรู้
4. มุ่งจัดการศึกษาให้มีคุณภาพและมาตรฐาน โดยจัดให้มีดัชนีชี้วัดคุณภาพการจัดหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ และสามารถตรวจสอบคุณภาพการจัดการศึกษาได้ ทุกช่วงชั้นทั้งระดับเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา
5. มุ่งส่งเสริมให้มีการร่วมมือเป็นเครือข่าย เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและคุณภาพในการจัดและพัฒนาการศึกษา

จากการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการดังกล่าวข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า การบริหารงานวิชาการ นั้นถือเป็นงานสำคัญที่ผู้บริหารต้องให้ความสนใจ และตระหนักถึงหน้าที่และความรับผิดชอบ รู้จักปรับปรุงตนเองให้รู้และเข้าใจงานวิชาการ สามารถเป็นผู้นำของครูด้านงานวิชาการ ได้ ขณะเดียวกันต้องมีการส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูผู้สอนได้มีโอกาสเข้ารับการอบรมสัมมนาเกี่ยวกับการพัฒนางานวิชาการที่หน่วยงานต่าง ๆ จัดขึ้นเพื่อจะได้นำเอาวิทยาการ

ใหม่ ๆ มาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียน และต้องมีการประสานงานกับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ชุมชนหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อสร้างเครือข่ายแห่งการเรียนรู้ และเพื่อแลกเปลี่ยนแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นตามลำดับ

ขอบข่ายการบริหารงานวิชาการ

นักการศึกษาทุกท่านได้กล่าวถึงขอบข่ายการบริหารงานวิชาการ ไว้ดังนี้

1. การพัฒนาหรือดำเนินการเกี่ยวกับการให้ความเห็นการพัฒนาสาระหลักสูตรท้องถิ่น บทบาทและหน้าที่ของสถานศึกษา ดังนี้
 - 1.1 วิเคราะห์อบรมสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจัดทำไว้
 - 1.2 วิเคราะห์หลักสูตรสถานศึกษาเพื่อกำหนดจุดเน้นหรือประเด็นที่สถานศึกษาให้ความสำคัญ
 - 1.3 ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษาและชุมชนเพื่อนำมาเป็นข้อมูลจัดทำสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นของสถานศึกษาให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น
 - 1.4 จัดทำสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นของสถานศึกษาเพื่อนำไปจัดทำรายวิชาพื้นฐานหรือรายวิชาเพิ่มเติม จัดทำคำอธิบายรายวิชา หน่วยการเรียนรู้ แผนการจัดการเรียนรู้ เพื่อจัดประสบการณ์และจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้แก่ผู้เรียนประเมินผลและปรับปรุง
2. การวางแผนงานด้านวิชาการ บทบาทและหน้าที่ของสถานศึกษา ดังนี้
 - 2.1 วางแผนงานวิชาการ โดยการรวบรวมข้อมูลและกำกับ ดูแล นิเทศ และติดตามเกี่ยวกับงาน วิชาการ ได้แก่ การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การพัฒนากระบวนการการเรียนรู้ การวัดผลประเมินผล และการเทียบโอนผลการเรียน การประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา และพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยี เพื่อการศึกษา การพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งการเรียนรู้การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาและส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ
 - 2.2 ผู้บริหารสถานศึกษาอนุมัติโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการสถานศึกษา
3. การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา บทบาทและหน้าที่ของสถานศึกษา ดังนี้
 - 3.1 จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้

- 3.2 จัดการเรียนการสอนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ ทุกช่วงชั้น ตามแนวปฏิรูปการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ พัฒนาคุณธรรมนำความรู้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
- 3.3 ใช้สื่อการเรียนการสอนและแหล่งเรียนรู้
- 3.4 จัดกิจกรรมพัฒนาห้องสมุด ห้องปฏิบัติการต่าง ๆ ให้เอื้อต่อการเรียนรู้
- 3.5 ส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาการเรียนการสอนทุกกลุ่มสาระ
- 3.6 ส่งเสริมการพัฒนาความเป็นเลิศของนักเรียนและช่วยเหลือนักเรียนพิการ
 ด้อยโอกาสและมีความสามารถพิเศษ

4. การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา บทบาทและหน้าที่ของสถานศึกษา ดังนี้

- 4.1 จัดทำหลักสูตรสถานศึกษาเป็นของตนเอง โดย
- 4.1.1 จัดให้มีการวิจัยและพัฒนาหลักสูตรขึ้นใช้เองให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจและสังคมและเป็นต้นแบบให้กับโรงเรียนอื่น
- 4.1.2 จัดทำหลักสูตรที่มุ่งเน้นพัฒนานักเรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา มีความรู้และคุณธรรม สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข
- 4.1.3 จัดให้มีวิชาต่าง ๆ ครบถ้วนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานกระทรวงศึกษาธิการ
- 4.1.4 เพิ่มเติมเนื้อหาสาระของรายวิชาให้สูงและลึกซึ้งมากขึ้นสำหรับกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ ได้แก่ การศึกษาด้านศาสนา ดนตรี นาฏศิลป์ กีฬา อาชีวศึกษา การศึกษาที่ส่งเสริมความเป็นเลิศ ผู้บกพร่อง พิการและการศึกษาทางเลือก
- 4.1.5 เพิ่มเติมเนื้อหาสาระของรายวิชาที่สอดคล้องกับปัญหาความต้องการของผู้เรียน ผู้ปกครอง ชุมชน สังคมและโลก
- 4.2 สถานศึกษาสามารถจัดทำหลักสูตรการจัดกระบวนการเรียนรู้การสอนและอื่น ๆ ให้เหมาะสมกับความต้องการของนักเรียนตามกลุ่มเป้าหมายพิเศษ
- 4.3 คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้ความเห็นชอบหลักสูตรสถานศึกษา
- 4.4 นิเทศ ติดตาม ประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษา และรายงานผลให้สำนักงานเขตรับทราบ
- กรมวิชาการ (2545 : 1) ที่ได้กล่าวว่า หลักสูตร หมายถึง ประสบการณ์ทั้งหมดที่โรงเรียนจัดให้นักเรียน ทั้งในและนอกห้องเรียน เพื่อให้นักเรียนได้รับความรู้ มีทักษะเกิดความคิด และทัศนคติที่ดี อันจำเป็นต่อการดำรงชีวิต และสามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขตามควรแก่
 อุดมภาพ

ธำรง บัวศรี (2542 : 1) กล่าวว่า หลักสูตร หมายถึง แผนซึ่งได้ออกแบบจัดทำขึ้น เพื่อแสดงถึงจุดหมาย การจัดเนื้อหากิจกรรมและมวลประสบการณ์ ในแต่ละ โปรแกรม การศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนมีพัฒนาการในด้านต่าง ๆ ตามจุดหมายที่กำหนดไว้

วัฒนาพร ระวังทุกข์ (2543 : 27) ได้กล่าวว่า หลักสูตร หมายถึง มวลประสบการณ์ ที่จัดให้ผู้เรียน ได้เกิดการเรียนรู้และพัฒนาเพื่อให้มีความรู้ ความสามารถ ทักษะเจตคติและ พฤติกรรมตามจุดหมายที่กำหนด

ประมาธ โพนเจลิยว (2544 : 10) กล่าวว่า หลักสูตร หมายถึง มวลประสบการณ์ที่ ได้จัดขึ้นอย่างเป็นระเบียบเหมาะสมกับสภาพของนักเรียน ท้องถิ่นและความต้องการของสังคม เพื่อ พัฒนานักเรียนในทุก ๆ ด้าน ตรงตามเป้าหมายการศึกษาที่กำหนด

บรรพต สุวรรณประเสริฐ (2544 : 15) กล่าวว่า การพัฒนาหลักสูตรหมายถึง การ ปรับปรุงหลักสูตรที่มีอยู่แล้วให้ดีขึ้น หรือการจัดทำหลักสูตรขึ้นมาใหม่ และรวมถึงการผลิตออก เอกสารต่าง ๆ สำหรับผู้เรียน

กระทรวงศึกษาธิการ (2546 : 32 – 34) ได้วางแนวทางการปฏิบัติการพัฒนา หลักสูตรสถานศึกษา ไว้ดังนี้

1. ศึกษาวิเคราะห์เอกสารหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 สารระ แคนกลางของกระทรวงศึกษาธิการ ข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับสภาพปัญหา และความต้องการของ สังคม ชุมชน และท้องถิ่น
2. วิเคราะห์สภาพแวดล้อม และประเมินสถานภาพของสถานศึกษาเพื่อ กำหนดวิสัยทัศน์ ภารกิจ เป้าหมายคุณลักษณะที่พึงประสงค์ โดยการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย
3. จัดทำโครงสร้างหลักสูตรกลุ่มสาระต่าง ๆ ที่กำหนดให้มีในหลักสูตร สถานศึกษาที่สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ เป้าหมายและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ โดยพยายามบูรณาการ เนื้อหาสาระทั้งในและนอกกลุ่มสาระ ตามความเหมาะสม
4. นำหลักสูตรไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน และบริหารจัดการการใช้ หลักสูตรให้เหมาะสม
5. นิเทศการใช้หลักสูตร
6. ติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตร
7. ปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรตามความเหมาะสม

สรุปได้ว่า การพัฒนาหลักสูตร หมายถึง การพัฒนาหลักสูตรขึ้นใช้เอง ให้ทันกับ การเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจและสังคมเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ความสามารถทักษะทัศนคติ และพฤติกรรมต่าง ๆ อันพึงประสงค์ของสังคม ให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจอันจะ

ทำให้ผู้เรียนสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างสงบสุข จัดให้มีวิชาต่าง ๆ ครอบคลุมตามหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนด เพิ่มเนื้อหาสาระของรายวิชาที่สอดคล้องกับสภาพปัญหา ความต้องการของผู้เรียน ผู้ปกครอง ชุมชน สังคม และ โลก จนทำให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมจนสามารถวัดผลประเมินผลการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เรียนได้

5. การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ บทบาทและหน้าที่ของสถานศึกษา ดังนี้

5.1 จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล

5.2 ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ปัญหา

5.3 จัดกิจกรรมให้แก่ผู้เรียน ได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริงฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่านและเกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

5.4 จัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระการเรียนรู้ด้านต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วนและสมดุลกันรวมทั้งปลูกฝังจริยธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา

5.5 ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศสภาพแวดล้อมสื่อการเรียนและอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้ รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อการเรียนการสอนและแหล่งวิทยาการต่าง ๆ

5.6 ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศสภาพแวดล้อมสื่อการเรียนและอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้ รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อการเรียนการสอนและแหล่งวิทยาการต่าง ๆ

5.7 ศึกษาค้นคว้าพัฒนารูปแบบหรือออกแบบ กระบวนการเรียนที่ก้าวหน้า เพื่อเป็นผู้นำการจัดกระบวนการเรียนรู้ เพื่อเป็นต้นแบบให้กับสถานศึกษาอื่น

กมล ภูประเสริฐ (2544 : 10 – 11) ได้กล่าวถึงการพัฒนากระบวนการเรียนรู้โดยเสนอให้มีการดำเนินงานดังนี้

1. การรวบรวมวิเคราะห์และกำหนดกิจกรรมในการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับหน่วยการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ โดยคำนึงถึงกิจกรรมที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ได้แก่ กิจกรรมที่นักเรียนปฏิบัติได้จริง

2. การกำหนด การเตรียมการและการจัดหาสื่อการเรียนการสอน อุปกรณ์
 เครื่องใช้ที่สอดคล้องกับการเรียนการสอน

3. การกำหนดวิธีการประเมินผลการเรียนในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ หรือ
 รายวิชาตามแนวคิดในปัจจุบันที่ต้องการให้มีการประเมินตามสภาพจริง

4. การจัดทำแผนการสอนหรือแผนการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนแต่ละคน

5. การควบคุมดูแลส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามแผนการ
 สอนหรือการจัดการเรียนรู้โดยการเชื่อมชั้นเรียนและการประชุมเป็นระยะ

6. การร่วมกันแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างการเรียนการสอนโดยการนิเทศ
 ภายในการพัฒนาบุคลากร การส่งเสริมด้านการสื่อการเรียนการสอน การแสวงหาความช่วยเหลือ
 จากภายนอกสถานศึกษา

กิติมา ปรีดีดิถ (2542 : 61) กล่าวถึงการจัดกระบวนการเรียนรู้ไว้ว่าเป็นหน้าที่
 โดยตรงของผู้บริหารที่จะต้องทำ การจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมมีการเรียนการสอนที่ถูกต้อง
 ตลอดจนมีการอำนวยความสะดวกเพื่อการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ หลักที่สำคัญ
 ในการจัดการเรียนการสอนควรจัดความรู้ และคุณสมบัติอื่นที่ต้องการให้แก่ผู้เรียนได้อย่างถูกต้อง
 เหมาะสมเปิดโอกาสให้ผู้เรียนทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ เนื้อหาที่สอนยึดหยุ่นตามเหตุการณ์
 สภาพท้องถิ่นที่เรียน

ธีระ รุญเจริญ (2546 : 42) กล่าวถึงกระบวนการจัดการเรียนรู้ ดังนี้

1. จัดเนื้อหาสาระกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจ ความถนัด และความ
 แแตกต่างระหว่างบุคคล

2. ฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการและการแก้ปัญหา

3. ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น
 รักการอ่าน และเกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

4. สอนโดยบูรณาการ ผสมผสานความรู้ต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน
 รวมทั้งการปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ทุกวิชา

5. ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศสภาพแวดล้อมสื่อการ
 เรียนการสอนและอำนวยความสะดวกให้เกิดการเรียนรู้ไปด้วยกันจากสื่อและวิทยาการต่าง ๆ

6. จัดการเรียนการสอนทุกที่ทุกเวลา ให้ผู้ปกครองและบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย
 มีส่วนร่วมในการพัฒนาการเรียนตามศักยภาพครูผู้สอนนับเป็นบุคคลสำคัญที่สุดในการนำ
 หลักสูตร ไปใช้เพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้ เพราะเป็นผู้ที่นำหลักสูตร ไปใช้ในห้องเรียนกับผู้เรียน
 จริง ๆ ดังนั้นก่อนจะนำหลักสูตร ไปใช้ผู้รับผิดชอบต้องเตรียมครูให้พร้อมทั้งด้านการให้ความรู้

ความเข้าใจในเรื่องนโยบาย จุดมุ่งหมายการศึกษา จุดมุ่งหมายหลักสูตร ตลอดจนโครงสร้างเนื้อหาสาระสำคัญของหลักสูตร (ธำรง บัวศรี, 2542 : 54) วิธีการที่ใช้นั้นควรจะเป็นการประชุมเชิงปฏิบัติการ เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจเฉพาะเรื่อง และได้ฝึกทักษะที่จำเป็นในการนำหลักสูตรไปใช้ เช่น การจัดทำแผนการสอน เป็นต้น

กระทรวงศึกษาธิการ (2546 : 34) ได้กำหนดแนวทางในการปฏิบัติในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ในโรงเรียน โดยโรงเรียนควรส่งเสริมให้ครูจัดทำแผนการเรียนรู้ตามสาระและหน่วยการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ส่งเสริมให้ครูจัดกระบวนการเรียนรู้โดยจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจ ความถนัดของผู้เรียน ฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ เศรษฐกิจ การประยุกต์ใช้ความรู้เพื่อป้องกันและแก้ปัญหา การเรียนรู้จากประสบการณ์จริงและการปฏิบัติงานจริง การส่งเสริมให้รักการอ่าน และใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง การผสมผสานความรู้ต่าง ๆ ให้สมดุลกัน ปฏิบัติคุณธรรมและค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะที่พึงประสงค์สอดคล้องกับเนื้อหาสาระ กิจกรรม ทั้งนี้โดยจัดบรรยากาศสิ่งแวดล้อมและแหล่งเรียนรู้ให้เอื้อต่อการจัดกระบวนการเรียนรู้และการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือเครือข่ายผู้ปกครอง ชุมชนท้องถิ่น มามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนตามความเหมาะสม จัดให้มีการนิเทศการเรียนการสอนแก่ครูในกลุ่มสาระต่าง ๆ โดยเน้นการนิเทศช่วยเหลือแบบกัลยาณมิตร เช่น นิเทศแบบเพื่อนช่วยเพื่อน เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนร่วมกันหรือแบบอื่น ๆ ตามความเหมาะสม ส่งเสริมให้มีการพัฒนาครูเพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้ตามความเหมาะสม

สรุปได้ว่า การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ หมายถึง การวิเคราะห์และการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับหน่วยการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ โดยคำนึงถึงกิจกรรมที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เน้นให้นักเรียนได้ปฏิบัติจริง มีการเตรียมการและการหาสื่อการเรียนการสอน อุปกรณ์เครื่องใช้ที่สอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนการสอน กำหนดวิธีการประเมินผลการเรียนในแต่ละหน่วยการเรียนรู้หรือรายวิชาตามแนวคิด ในปัจจุบันที่ต้องการให้มีการประเมินตามสภาพจริง มีการเยี่ยมชั้นเรียนหรือการประชุมเป็นระยะ มีการร่วมกันแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างการเรียนการสอนโดยการนิเทศภายใน ประกอบทั้งการพัฒนาบุคลากร การส่งเสริมด้านสื่อการเรียนการสอน การแสวงหาความช่วยเหลือจากแหล่งภายนอกสถานศึกษา

6. การวัดผลประเมินผลและดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน บทบาทและหน้าที่ของสถานศึกษา ดังนี้

6.1 กำหนดระเบียบการวัดและประเมินผลของสถานศึกษาตามหลักสูตรสถานศึกษาโดยสอดคล้องกับนโยบายระดับประเทศ

6.2 จัดทำหลักฐานเอกสารการศึกษาให้เป็นไปตามระเบียบการวัดผลและประเมินผลของสถานศึกษา

6.3 วัดผล ประเมินผล เทียบโอนประสบการณ์ ผลการเรียนรู้และอนุมัติผลการเรียน

6.4 จัดให้มีการประเมินผลการเรียนทุกช่วงชั้นและจัดให้มีการซ่อมเสริมกรณีผู้เรียนไม่ผ่านเกณฑ์การประเมิน

6.5 จัดให้มีการพัฒนาเครื่องมือในการวัดและประเมินผล

6.6 จัดระบบสารสนเทศด้านการวัดผลประเมินผลและการเทียบโอนผลการเรียนเพื่อใช้ในการอ้างอิง ตรวจสอบและใช้ประโยชน์ในการพัฒนาการเรียนการสอน

6.7 ผู้บริหารสถานศึกษาอนุมัติผลการประเมินการเรียนด้านต่าง ๆ รายปี / รายภาค และตัดสินผลการเรียนผ่านช่วงชั้นและจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน

6.8 การเทียบโอนผลการเรียนเป็นอำนาจของสถานศึกษาที่จะแต่งตั้งกรรมการดำเนินการเพื่อกำหนดหลักเกณฑ์วิธีการ ได้แก่ คณะกรรมการเทียบระดับการศึกษาทั้งในระบบนอกระบบและตามอัธยาศัย คณะกรรมการเทียบโอนผลการเรียน เสนอคณะกรรมการบริหารหลักสูตรและวิชาการพร้อมทั้งให้ผู้บริหารสถานศึกษาอนุมัติการเทียบโอน

นอกจากนี้กระทรวงศึกษาธิการ (2545 : 78) ได้กำหนดให้สถานศึกษาจัดการประเมินผู้เรียนโดยพิจารณาจากพัฒนาการของผู้เรียน พฤติกรรมหรือความประพฤติ โดยการสังเกตพฤติกรรมการเรียน การร่วมกิจกรรมและการทดสอบควบคู่ไปในกระบวนการเรียนการสอนตามความเหมาะสมของแต่ละระดับและรูปแบบการศึกษา ซึ่งหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 ได้กำหนดหลักการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ดังนี้

1. สถานศึกษาต้องทำหลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติในการวัดและประเมินผล
การเรียนรู้

2. กำหนดให้บุคลากรทุกฝ่ายถือปฏิบัติร่วมกันและให้เป็นมาตรฐาน
เดียวกัน

3. สถานศึกษาต้องจัดให้มีการประเมินผลการเรียนรู้ทั้งในระดับชั้นเรียน
ระดับสถานศึกษา ระดับเขตพื้นที่การศึกษา ระดับชาติและมีการประเมินภายนอก

นอกจากนั้น กระทรวงศึกษาธิการยังได้กำหนด แนวทางการดำเนินงานของ
โรงเรียนการวัดประเมินผล ไว้ดังนี้

1. ให้มีการกำหนด ระเบียบ แนวปฏิบัติเกี่ยวกับการวัดประเมินผลของ
สถานศึกษา

2. โรงเรียนควรส่งเสริมให้ครูจัดทำแผนการวัดและประเมินผลของแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษา ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง สาระการเรียนรู้ หน่วยการเรียนรู้ แผนการจัดการเรียนรู้และกิจกรรมการเรียนรู้

3. โรงเรียนควรส่งเสริมให้ครูทำการวัด ประเมินผลการจัดการเรียนการสอนโดยเน้นการประเมินตามสภาพที่แท้จริง โดยประเมินจากกระบวนการ การปฏิบัติ จากผลงาน ซึ่งต้องใช้วิธีการประเมิน เครื่องมือและเกณฑ์การประเมินที่สอดคล้อง

4. โรงเรียนควรจัดให้มีการเทียบโอนความรู้ ทักษะ ประสบการณ์และผลการเรียนรู้จากสถานศึกษาหรือสถานประกอบการอื่น ๆ ตามแนวทางที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด

5. โรงเรียนควรส่งเสริมให้มีการพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ประกอบการวัด ประเมินผลให้ได้มาตรฐานอย่างไรก็ดี การวัดประเมินผลที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญถือเป็นหลักสำคัญของการประเมินผลตามแนวทางปฏิรูปการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การวัดและประเมินผลตามสภาพจริงเป็นการประเมินผลผู้เรียนรอบด้านตามสภาพจริง

เขาวดี วิบูลย์ศรี (2549 : 56) ได้กล่าวว่า การวัด หมายถึง กระบวนการบ่งชี้ผลผลิตหรือคุณลักษณะที่วัดด้วยเครื่องมือประการใดประการหนึ่งอย่างมีระบบ

ภัทรา นิคมานนท์ (2544 : 8) กล่าวว่า การวัดผล หมายถึง การใช้เทคนิควิธีการที่เรียกว่า เครื่องมืออย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อการศึกษา ค้นหา หรือตรวจสอบคุณลักษณะของบุคคล ผลงานหรือสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความหมายแทนพฤติกรรมหรือคุณลักษณะของสิ่งของหรือบุคคลที่ต้องการศึกษา

จ๋านง พรายแฉ้มแซ (2545 : 5) กล่าวว่า การวัดผล หมายถึง กระบวนการในการกำหนดหรือหาปริมาณแทนคุณลักษณะของสิ่งใดสิ่งหนึ่งแทนคุณลักษณะของสิ่งหนึ่งสิ่งใดแทนพฤติกรรม หรือสมรรถภาพของบุคคลโดยใช้เครื่องมือช่วยในการวัด และผลของการวัดจะออกมาเป็นตัวเลข หรือคะแนนว่ามีจำนวนเท่าใด การประเมินว่าการประเมินผล หมายถึงการตัดสินใจหรือวินิจฉัยเพื่อตีราคาหรือสรุปคุณลักษณะของสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือพฤติกรรมของคนใดคนหนึ่งอย่างมีหลักเกณฑ์โดยอาศัยข้อมูลหรือรายละเอียดจากการสังเกต การตรวจผลงาน การสัมภาษณ์ หรือการทดสอบประกอบการพิจารณา

กิติมา ปรีดีดิลก (2542 : 72) กล่าวว่า การวัดผลและประเมินผล เป็นหน้าที่ของครูที่ต้องทำการวัดและประเมินการเรียนของผู้เรียนว่าได้ผลแค่ไหน เพียงไร หรือจะต้องปรับปรุงแก้ไขอย่างไร การวัดและประเมินผลเป็นกระบวนการต่อเนื่องของการเรียนการสอน การวัดและประเมินผลแบ่งเป็นการประเมินก่อนเรียน การประเมินระหว่างเรียน และการประเมินหลังเรียน

สมบูรณ์ ดันยะ (2545 : 53) กล่าวว่า การวัดผลการศึกษา หมายถึง กระบวนการในการกำหนด หรือจำนวน ปริมาณ อันดับ หรือรายละเอียดของคุณลักษณะหรือพฤติกรรม ความสามารถของบุคคล โดยใช้เครื่องมือเป็นหลักในการจัดกระบวนการดังกล่าวจะทำให้ได้ตัวเลข หรือข้อมูลรายละเอียดต่าง ๆ

สมนึก กัททิษณี (2544 : 12) กล่าวว่า หลักการวัดผลควรแบ่งออกเป็น 3 ครั้ง ดังนี้

1. การวัดผลก่อนการเรียนการสอน เป็นการประเมินผลว่านักเรียนแต่ละคนมีพฤติกรรมพื้นฐานอยู่ระดับใด เพื่อเป็นแนวทางในการจัดสภาพการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับพื้นฐานของผู้เรียน

2. การวัดผลระหว่างเรียนหรือผลย่อยในชั้นนี้ การวัดผลมีบทบาทที่สำคัญยิ่ง เพราะผลจากการประเมินแต่ละหน่วยย่อยผ่านไปแล้วจะทำให้ครูทราบได้ว่า ควรซ่อมนักเรียนคนใดเรื่องใดบ้าง

3. การวัดผลหลังสิ้นสุดการเรียนการสอนหรือวัดผลรวม การวัดผลในขั้นนี้กระทำหลังจากการเรียนการสอนจบภาคเรียนเพื่อประกอบผลการเรียน โดยสรุปผลทั้งหมดโดยมีแนวทางปฏิบัติดังนี้

3.1 กำหนดระเบียบแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการวัดผลและประเมินผลของสถานศึกษา

3.2 ส่งเสริมให้ครูจัดทำแผนการวัดผลและประเมินแต่ละรายวิชา ให้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษา สาระการเรียนรู้ หน่วยการเรียนรู้ แผนการจัดการเรียนรู้ และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

3.3 ส่งเสริมให้ครูดำเนินการวัดผล และประเมินผลการเรียนการสอนโดยเน้นการประเมินตามสภาพจริง จากกระบวนการ การปฏิบัติและผลงาน

3.4 จัดให้มีการเทียบโอนความรู้ ทักษะ ประสบการณ์ และผลการเรียนจากสถานศึกษาอื่น สถานประกอบการ และอื่น ๆ ตามแนวทางที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด

สรุปได้ว่า การวัดผลและประเมินผลการเรียน หมายถึง การตัดสินใจหรือวินิจฉัยเพื่อตีราคาหรือสรุปคุณลักษณะของสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือพฤติกรรมของคนใดคนหนึ่งอย่างมีหลักเกณฑ์โดยอาศัยข้อมูลหรือรายละเอียดจากการสังเกต การตรวจผลงาน การสัมภาษณ์ หรือการทดสอบประกอบการพิจารณา มีความสำคัญต่อการจัดการเรียนการสอน เพราะผลที่ได้จากการวัดผลและประเมินผลการเรียนนั้น เป็นสิ่งที่บอกให้ทราบว่าหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนทั้งหมด ตลอดจนความพยายามต่าง ๆ ในอันที่จะส่งเสริมการเรียนการสอนบรรลุตาม

ความมุ่งหมายของหลักสูตรมากนักน้อยเพียงใด เพื่อเป็นแนวทางในแก้ไขปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนของครูต่อไป

7. การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา บทบาทและหน้าที่ของสถานศึกษา ดังนี้

7.1 กำหนดนโยบายและแนวทางการใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ และกระบวนการทำงานของนักเรียน ครูและผู้เกี่ยวข้องกับสถานศึกษา

7.2 พัฒนาครูและนักเรียนให้มีความรู้เกี่ยวกับการปฏิรูปการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการวิจัยเป็นสำคัญในการเรียนรู้ที่ซับซ้อนขึ้นทำให้ผู้เรียนได้ฝึกการคิด การจัดการการหาเหตุผลในการตอบปัญหา การผสมผสานความรู้แบบสหวิทยาการและการเรียนรู้ในปัญหาที่คนสนใจ

7.3 พัฒนาคุณภาพการศึกษาด้วยกระบวนการวิจัย

7.4 รวบรวมและเผยแพร่ผลการวิจัยเพื่อการเรียนรู้และพัฒนาคุณภาพการศึกษา รวมทั้งสนับสนุนให้ครูนำผลการวิจัยมาใช้เพื่อพัฒนา การเรียนรู้และพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา

การวิจัยเป็นกิจกรรมกิจกรรมหนึ่ง ซึ่งครูผู้สอนต้องนำมาใช้เพื่อพัฒนา กิจกรรมการเรียนการสอน พัฒนาพฤติกรรมของนักเรียน และพัฒนาสติปัญญาตามความสามารถของผู้เรียน โดยนักการศึกษาหลาย ๆ ท่าน ได้ให้ความหมายของการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาไว้ดังนี้

ครุรักษ์ ภิรมย์รักษ์ (2544 : 4) กล่าวว่า การวิจัยในชั้นเรียนเป็นบทบาทของครู ในการแสวงหาวิธีการแก้ไขปัญหาค้าง ๆ ที่เกิดขึ้นในบริบทของชั้นเรียน โดยทำไปพร้อม ๆ กับการทำกิจกรรมการเรียนการสอนตามปกติ ด้วยกระบวนการที่เรียบง่ายและเชื่อถือได้ เพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียน

ผ่องพรรณ ตรีมงคล (2543 : 21) กล่าวว่า การวิจัยคือการศึกษาค้นคว้า อย่างมีระบบระเบียบเพื่อทำความเข้าใจปัญหาและการแสวงหาคำตอบเป็นกระบวนการที่อาศัยวิธีทางวิทยาศาสตร์เป็นหลัก

กาญจนา วัฒนาชู (2545 : 8) กล่าวว่า การวิจัยเป็นการศึกษาค้นคว้าหาความรู้ใหม่ ๆ ด้วยวิธีการที่เป็นแบบแผนที่เชื่อถือได้ มีจุดมุ่งหมายที่แน่นอน เพื่อซึ่งให้ได้มาซึ่งกฎเกณฑ์ ทฤษฎีที่สามารถอ้างอิงและทำนายปรากฏการณ์ต่าง ๆ

ธีระพัฒน์ ฤทธิทอง (2545 : 13) กล่าวว่า การศึกษาในชั้นเรียนคือการศึกษา ค้นคว้าอย่างมีระบบเพื่อทำความเข้าใจและแสวงหาคำตอบของปัญหา ในการจัดการเรียนการสอน ของครู

สมบูรณ์ ดันยะ (2545 : 56) กล่าวว่า การวิจัย หมายถึง กระบวนการในการ ค้นคว้าหาความรู้ความจริงในเรื่องที่เกี่ยวกับการศึกษา โดยวิธีการที่น่าเชื่อถือได้ เพื่อที่จะนำความรู้ ความจริงนั้น ๆ ไปใช้ในการตัดสินใจแก้ปัญหา หรือเพื่อก่อให้เกิดความรู้หรือทฤษฎีใหม่ ๆ

บุญชม ศรีสะอาด (2540 : 13) กล่าวว่า การวิจัยแต่ละประเภทย่อมแตกต่างกัน แต่อย่างไรก็ตามมีลักษณะที่ร่วมกันโดยทั่วไป คือเป็นกิจกรรมที่ใช้ปัญหา ใช้ความรู้ ความคิดและ สามารถ เป็นการแสวงหาความรู้ที่ผู้วิจัยยังไม่ชัดเจนหรือยังไม่ปรากฏความรู้้นมาก่อนการวิจัยเป็น การสร้างสรรค์ ทำให้เกิดความรู้ใหม่ มีสิ่งประดิษฐ์ใหม่เกิดขึ้น มีจุดหมายที่แน่นอนชัดเจน มีระบบ แบบแผนดำเนินการอย่างเป็นขั้นตอนตามและกระบวนการแบบแผนของการวิจัยประเภทนั้น ๆ ซึ่ง ใช้เป็นเครื่องมือเทคนิคที่มีความเที่ยงตรงเชื่อถือได้ มีการจัดกระทำข้อมูลที่รวบรวมมา เช่น จัด กลุ่ม คำนวณค่าสถิติ วิเคราะห์ แปลความหมายและสรุปผล โดยดำเนินการอย่างรอบคอบ รัดกุมเพื่อ ไม่ให้เกิดความผิดพลาดหรือข้อบกพร่อง ต้องไม่มีอคติใด ๆ มุ่งให้ได้ข้อความจริงหรือสังจะ กระทำการ โดยยึดหลักเหตุผล

สรุปได้ว่าการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา คือการค้นคว้าอย่างมีระบบ ระเบียบเพื่อทำความเข้าใจปัญหาและการแสวงหาคำตอบเป็นกระบวนการที่อาศัยวิธีทาง วิทยาศาสตร์เป็นหลัก เพื่อทำความเข้าใจและแสวงหาคำตอบเป็นกระบวนการที่อาศัยวิธีทาง วิทยาศาสตร์เป็นหลัก เพื่อทำความเข้าใจและแสวงหาคำตอบของปัญหาในการจัดการเรียนการสอน ของครู ถือเป็นบทบาทของครูในการแสวงหาวิธีการแก้ไขปัญหาดัง ๆ ที่เกิดขึ้นในบริบทของชั้น เรียน โดยทำไปพร้อม ๆ กับการทำกิจกรรมการเรียนการสอนตามปกติ ด้วยกระบวนการที่เรียบง่าย และเชื่อถือได้ เพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์ สูงสุดกับผู้เรียน

8. การพัฒนาส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ บทบาทและหน้าที่ของสถานศึกษา
ดังนี้

- 8.1 จัดให้มีแหล่งเรียนรู้อย่างหลากหลายทั้งภายในและภายนอก สถานศึกษาให้เพียงพอเพื่อสนับสนุนการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองกับการจัดกระบวนการเรียนรู้
- 8.2 จัดระบบแหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียนให้เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ของ ผู้เรียนเช่นพัฒนาห้องสมุดให้เป็นแหล่งเรียนรู้ จัดให้มีห้องสมุดหมวดวิชา ห้องสมุดเคลื่อนที่มุม

หนังสือในห้องเรียน ห้องพิพิธภัณฑน์ ห้องมัลติมีเดีย ห้องคอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ต ศูนย์วิชาการ ศูนย์วิทยบริการ (Resource Center) สวนสุขภาพ สวนวรรณคดี สวนหนังสือ สวนธรรมชาติ เป็นต้น

8.3 จัดระบบข้อมูลแหล่งการเรียนรู้ในท้องถิ่นให้เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียนของสถานศึกษาของตนเอง เช่น จัดเส้นทาง / แผนที่และระบบเชื่อมโยงเครือข่ายห้องสมุดประชาชน ห้องสมุดสถาบันการศึกษา พิพิธภัณฑน์ พิพิธภัณฑน์วิทยาศาสตร์ภูมิภาค ท้องถิ่น ฯลฯ

8.4 ส่งเสริมให้ครูและผู้เรียนใช้แหล่งเรียนรู้ ทั้งในและนอกสถานศึกษา เพื่อพัฒนาการเรียนรู้และนิเทศ กับกำติดตาม ประเมินและปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง

8.5 ส่งเสริมให้ครูและผู้เรียนใช้แหล่งเรียนรู้ต่างประเทศ

นิคม ชมภูหลง (2545 : 4) ได้ให้ความหมายของแหล่งการเรียนรู้ว่า หมายถึง แหล่งข้อมูลข่าวสาร สารสนเทศ แหล่งความรู้ วิทยากร ภูมิปัญญาชาวบ้านและประสบการณ์อื่น ๆ ที่สนับสนุนให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และเป็นบุคลากรแห่งการเรียนรู้การนำแหล่งเรียนรู้มาจัดการเรียนการสอน มีขั้นตอนในการดำเนินงานดังนี้ 1) ศึกษาหลักสูตรแม่บทหรือ หลักสูตรแกนกลาง โดยทำการวิเคราะห์ หลักการ จุดหมาย โครงสร้าง เวลาเรียน การวัดประเมินผล เนื้อหาสาระว่ามี ส่วนใดบ้างที่เกี่ยวข้องกับท้องถิ่นและชุมชน เพื่อจะได้คัดเลือกภูมิปัญญาหรือแหล่งเรียนรู้ที่เหมาะสม 2) จัดทำข้อมูลสารสนเทศแหล่งเรียนรู้ในชุมชน เพื่อรวบรวมข้อมูลแหล่งเรียนรู้ 3) จัดทำแผนการสอนและเตรียมการสอน โดยเลือกแหล่งเรียนรู้จากข้อมูลสารสนเทศในข้อ 2 4) จัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามแผนการเรียนรู้หรือแผนการสอน 5) ดำเนินการวัดผลประเมินผล โดยการวัดผลควรใช้วิธีการที่หลากหลาย เช่น การสังเกตตรวจสอบผลงาน วัดความรู้ โดยมีการวัดผลระหว่างเรียน ตามจุดประสงค์และมีการวัดระดับคุณภาพปลายภาคเรียนด้วย เป็นต้น

กรมวิชาการ (2545 : 43) ได้ให้ความหมายของแหล่งการเรียนรู้ไว้ว่า แหล่งการเรียนรู้ หมายถึง แหล่งข้อมูล ข่าวสาร สารสนเทศ และประสบการณ์ที่สนับสนุนส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ได้รู้ แสวงหาความรู้ และเรียนรู้ด้วยตนเอง ตามอัธยาศัยอย่างกว้างขวางและต่อเนื่อง เพื่อสร้างเสริมให้ผู้เรียน เกิดกระบวนการเรียนรู้และเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2547 : 3 - 4) ได้แบ่งแหล่งการเรียนรู้ในชุมชนออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ แหล่งเรียนรู้ตามธรรมชาติ เช่น แม่น้ำ ภูเขา ป่าไม้ ลำธาร กวาดหิน ดิน ทราบ ชายทะเล เป็นต้น แหล่งเรียนรู้ที่มนุษย์สร้างขึ้น เป็นแหล่งเรียนรู้ที่มนุษย์สร้างขึ้นเพื่อสืบทอดศิลปวัฒนธรรมตลอดจนเทคโนโลยีและสิ่งอำนวยความสะดวกของมนุษย์ เช่น โบราณสถาน โบราณวัตถุ พิพิธภัณฑน์ ห้องสมุดประชาชน สถาบันการศึกษา สวนสาธารณะ ตลาด บ้านเรือน ที่อยู่อาศัย สถานประกอบการ เป็นต้น และแหล่งเรียนรู้ที่เป็นทรัพยากรบุคคล เป็นแหล่ง

เรียนรู้ที่ถ่ายทอดความรู้ ความสามารถ คุณธรรม จริยธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ทั้งด้านการประกอบอาชีพและการสืบสานวัฒนธรรม ตลอดจนนักคิด นักประดิษฐ์ และผู้ที่มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในด้านต่าง ๆ ได้แก่ ครู ผู้ปกครอง ลุง ป้า น้า อา ตลอดจนคนที่มีความรู้ความสามารถและเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน

จากความหมายดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่าแหล่งการเรียนรู้ในชุมชน หมายถึง มวลประสบการณ์หรือศูนย์รวบรวมความรู้ทุกสิ่งทุกอย่างที่มีในชุมชนและสามารถให้เข้าไปศึกษาหาความรู้ความเข้าใจในเรื่องต่าง ๆ ให้เกิดความรู้ ความชำนาญหรือความเชี่ยวชาญได้เป็นสิ่งที่ทรงคุณค่าควรแก่การศึกษา ซึ่งครูและนักเรียนนำมาใช้ประโยชน์ในการเรียนการสอนซึ่งอาจเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติหรือสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นก็ได้ เช่น แม่น้ำ ภูเขา ป่าไม้ สถานที่ บุคคล วัฒนธรรม ประเพณี วิถีการดำรงชีวิต ตลอดจนวัสดุอุปกรณ์สื่อสารเทคโนโลยีต่าง ๆ เป็นต้น จากที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่าแหล่งเรียนรู้ในชุมชนแบ่งออกเป็นประเภทต่าง ๆ ได้ดังนี้ คือ

1. แหล่งเรียนรู้ตามธรรมชาติ เป็นแหล่งเรียนรู้ที่นักเรียนจะศึกษาความรู้ที่ได้จากสิ่งที่มีอยู่แล้วตามธรรมชาติ เช่น แม่น้ำ ภูเขา ป่าไม้ ตำรา กรวด หิน ดิน ทราบ ชายทะเล เป็นต้น
 2. แหล่งเรียนรู้ที่มนุษย์สร้างขึ้น เป็นแหล่งเรียนรู้ที่มนุษย์สร้างขึ้น เพื่อสืบทอดศิลปวัฒนธรรม ตลอดจนเทคโนโลยีและสิ่งอำนวยความสะดวกของมนุษย์ เช่น โบราณสถาน โบราณวัตถุ พิพิธภัณฑ์ ห้องสมุดประชาชน สถาบันการศึกษา สวนสาธารณะ ตลาด บ้านเรือน ที่อยู่อาศัย เป็นต้น
 3. แหล่งเรียนรู้ที่เป็นทรัพยากรบุคคล เป็นแหล่งเรียนรู้ที่ถ่ายทอดความรู้ ความสามารถ คุณธรรม จริยธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ทั้งด้านการประกอบอาชีพและการสืบสานวัฒนธรรม ตลอดจนนักคิด นักประดิษฐ์ และผู้ที่มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในด้านต่าง ๆ ได้แก่ ครู ผู้ปกครอง ลุง ป้า น้า อา เป็นต้น
9. การนิเทศการศึกษา บทบาทและหน้าที่ของสถานศึกษา ดังนี้
 - 9.1 สร้างความตระหนักให้แก่ครูและผู้เกี่ยวข้องให้เข้าใจกระบวนการนิเทศภายในว่าเป็นกระบวนการทำงานร่วมกันที่ใช้เหตุผลในการนิเทศเป็นการพัฒนาปรับปรุงวิธีการทำงานของแต่ละบุคคลให้มีคุณภาพ การนิเทศเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหาร เพื่อให้บุคคลเกิดความเชื่อมั่นว่า ได้ปฏิบัติถูกต้อง ก้าวหน้า และเกิดประโยชน์สูงสุดต่อตัวนักเรียนและตัวครู
 - 9.2 จัดการนิเทศภายในสถานศึกษาให้มีคุณภาพทั่วถึงและต่อเนื่องเป็นระบบและกระบวนการ

9.3 จัดระบบนิเทศในสถานศึกษาให้เชื่อมโยงกับระบบนิเทศการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

การนิเทศติดตามผลการเรียนการสอนภายในโรงเรียน เป็นการดำเนินงานที่
 ต้องมีการประสานงานระหว่างบุคคลทั้ง 3 ฝ่าย คือ ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้นิเทศ และผู้รับการนิเทศ
 ที่จะต้องยอมรับบทบาทซึ่งกันและกัน

เมศ เมศต์การุณจิต (2543 : 55) กล่าวว่า การนิเทศภายใน คือ การให้คำปรึกษา
 ชี้แนะ แนะนำ และให้ความช่วยเหลือต่อกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อปรับปรุงให้ได้ตามเกณฑ์ที่
 วางไว้

ปรีชาพร วงศ์อนุตร โรจน์ (2543 : 236) กล่าวว่า การนิเทศภายใน สถานศึกษา
 เป็นงานที่ช่วยพัฒนาครูด้านวิชาการ ในด้านการเรียนการสอน เพื่อให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายของ
 การศึกษา ความจำเป็นต้องมีการนิเทศภายในก็เนื่องมาจากการศึกษานิเทศก์มีจำนวนจำกัด เพื่อให้
 เกิดประโยชน์สูงสุดจากทรัพยากรบุคคลภายในสถานศึกษาและสถานศึกษาเองเป็นผู้ที่เข้าใจปัญหา
 การเรียนการสอนได้ดี รวมทั้งการสร้างความร่วมมือและแก้ไขปัญหาร่วมกันเทคนิคการ
 นิเทศนั้นสามารถใช้ได้หลายรูปแบบ ซึ่งขึ้นอยู่กับจุดมุ่งหมาย จำนวนผู้รับการนิเทศ เวลา
 ทรัพยากรอื่น ๆ ในการจัดทำโครงการนิเทศนั้น ควรศึกษาสภาพปัญหา และความต้องการนิเทศ
 แล้วจึงนำแผนไปสู่การปฏิบัติให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายที่วางไว้ ควรมีการประเมินผล โครงการ
 นิเทศเพื่อนำไปปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอน

สงัด อุทรานันท์ (2545 : 5) กล่าวว่า การนิเทศการจัดการเรียนการสอน ต้อง
 คำนึงถึงหลักสำคัญของการนิเทศ คือเป็นกระบวนการร่วมกัน เพื่อให้คำแนะนำช่วยเหลือไม่ใช่เป็น
 การตรวจสอบเพื่อจับผิดแต่ประการใด โดยลักษณะเช่นนี้ผู้นิเทศจำเป็นต้องสร้างความสัมพันธ์ และ
 ความเข้าใจอันดีกับผู้รับการนิเทศ การดำเนินการนิเทศต้องดำเนินไปด้วยบรรยากาศแห่งความเป็น
 ประชาธิปไตยและร่วมมือกัน

สุรวิช แก้วอำไพ (2544 : 12) กล่าวว่า การนิเทศติดตามการเรียนการสอน เป็น
 กระบวนการทำงานร่วมกันระหว่างผู้นิเทศ ผู้บริหารและครู และผู้เกี่ยวข้องทางการศึกษา โดยมี
 จุดมุ่งหมายเพื่อ ปรับปรุงการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพสูงสุด อันเป็นประโยชน์ต่อผู้เรียน

โดยสรุปการนิเทศติดตามการเรียนการสอนในโรงเรียนเป็นการดำเนินงานที่
 สำคัญประการหนึ่งที่จะส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนให้บรรลุจุดหมายที่กำหนด ผู้บริหารหรือผู้
 ที่ได้รับมอบหมายจำเป็นต้องดูแลเอาใจใส่ กำกับ ติดตาม ให้คำปรึกษาแนะนำ และให้ขวัญกำลังใจ
 ในการปฏิบัติงาน เพื่อให้การนิเทศติดตามและการจัดการเรียนการสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ
 โดยมีจัดระบบการนิเทศงานวิชาการ และการเรียนการสอนภายในสถานศึกษา ดำเนินการนิเทศงาน

วิชาการ และการเรียนการสอนในรูปแบบหลากหลายและเหมาะสมกับสถานศึกษา ประเมินผลการจัดระบบและกระบวนการนิเทศสถานศึกษาในสถานศึกษา ติดตาม ประสานงานกับเขตพื้นที่การศึกษาเพื่อพัฒนา ระบบและกระบวนการนิเทศงานวิชาการ และการเรียนการสอนของสถานศึกษา การแลกเปลี่ยนการเรียนรู้ และประสบการณ์การจัดระบบการนิเทศการศึกษาภายในสถานศึกษากับสถานศึกษาอื่น หรือตามเครือข่ายการนิเทศการศึกษาภายใต้เขตพื้นที่การศึกษา

10. การแนะแนว บทบาทและหน้าที่ของสถานศึกษา ดังนี้

10.1 กำหนดนโยบายการจัดการศึกษาที่มีการแนะแนวเป็นองค์ประกอบสำคัญ โดยให้ทุกคนในสถานศึกษาตระหนักถึงการมีส่วนร่วมในกระบวนการแนะแนวและการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

10.2 จัดระบบงานและ โครงสร้างองค์กรแนะแนวและดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาชัดเจน

10.3 สร้างความตระหนักให้ครูทุกคนเห็นคุณค่าของการแนะแนวและดูแลช่วยเหลือนักเรียน

10.4 ส่งเสริมและพัฒนาให้ครูได้รับความรู้เพิ่มเติมในเรื่องจิตวิทยาและการแนะแนวและการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อที่สามารถบูรณาการในการจัดการเรียนรู้และเชื่อมโยงสู่การดำรงชีวิตประจำวัน

10.5 คัดเลือกบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถและบุคลิกภาพที่เหมาะสมทำหน้าที่ครูแนะแนว ครูที่ปรึกษา ครูประจำชั้น และคณะอนุกรรมการแนะแนว

10.6 ดูแล กำกับ นิเทศ ติดตามและสนับสนุนการดำเนินงานแนะแนวและดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างเป็นระบบ

10.7 ส่งเสริมความร่วมมือและเข้าใจอันดีระหว่างครู ผู้ปกครอง และชุมชน

10.8 ประสานงานด้านการแนะแนว ระหว่างสถานศึกษา องค์กรภาครัฐและเอกชน บ้าน ศาสนสถาน ชุมชน ในลักษณะเครือข่ายการแนะแนว

10.9 เชื่อมโยงระบบแนะแนวและระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน การบริการแนะแนวมีความสำคัญและมีความจำเป็นยิ่งขึ้นในปัจจุบันเพราะปัจจุบันต่าง ๆ ของนักเรียนในโรงเรียนมากยิ่งขึ้น มีทั้งปัญหาในการศึกษาล่าเรียน ปัญหาในการศึกษาต่อในแขนงวิชาชีพต่าง ๆ ตลอดทั้งปัญหาส่วนตัวทั้งในบ้านและโรงเรียน หากโรงเรียนจัดให้มีบริการแนะแนวขึ้น ปัญหาดังกล่าวย่อมจะลดน้อยลงไป อันจะเป็นประโยชน์ต่อตัวนักเรียนเองและยังประโยชน์ต่อการบริหารงานของโรงเรียนด้วย

ระวีวรรณ ชินะตระกูล (2549 : 5) ที่ได้กล่าวว่า การแนะแนวเป็นกระบวนการช่วยเหลือบุคคลให้เข้าใจในตนเอง เพราะการเข้าใจตนเองนั้นจะส่งผลกระทบต่อถึงการดำเนินชีวิตของนักเรียนในอนาคต การรู้จักและเข้าใจตนเองจะช่วยให้ตนเองสามารถตัดสินใจในการเลือกเรียนต่อเลือกประกอบอาชีพ หรือรู้จักปรับตัว ที่จะอยู่ในสังคมและรู้จักดำเนินชีวิตของตนให้ดีและมีคุณภาพยิ่งขึ้น

ลักขณา สรวิวัฒน์ (2543 : 24) ได้เสนอแนะการจัดการจัดบริการแนะแนวในโรงเรียนไว้ว่า บริการทางด้านบริการแนะแนวเป็นงานบริการที่สำคัญมากงานหนึ่ง ที่นิยมจัดขึ้นในสถานศึกษาหรือโรงเรียน มี 5 บริการ เป็นบริการที่ให้ความช่วยเหลือนักเรียนให้สามารถแก้ไข ปัญหาด้านการเรียนการสอน การอาชีพ หรือปัญหาทางด้านส่วนตัวและสังคม บริการดังกล่าว ได้แก่

1. บริการรวบรวมข้อมูลเป็นรายบุคคล (Individual Inventory Service) เป็นบริการที่หาข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับตัวเด็กนักเรียนมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้รู้จักเด็กทุกแง่มุม ตามสภาพความเป็นจริง อันจะเป็นพื้นฐานให้ผู้แนะแนวช่วยเหลือนักเรียน ได้ถูกต้อง
2. บริการสนเทศ (Information Service) เป็นบริการที่ให้ความรู้แก่นักเรียนในเรื่องต่าง ๆ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจ การปรับตัว เป็นแหล่งรวบรวมข้อมูล ต่าง ๆ เพื่อนักเรียนจะได้มาอ่าน ฟัง เพื่อความรู้
3. บริการให้คำปรึกษา (Counseling Service) เป็นหัวใจของการบริการแนะแนว เป็นบริการที่ช่วยให้นักพลหรือกลุ่มบุคคลให้เข้าใจในปัญหา ความสามารถ ความต้องการ และมองเห็นช่องทางในการแก้ปัญหาของตนเองได้
4. บริการจัดวางตัวบุคคล (Placement Service) เป็นบริการที่โรงเรียนจัดขึ้นมา เพื่อให้ความช่วยเหลือกระตุ้นให้เกิดกำลังใจ ในตัวนักเรียนแต่ละคน ให้มีการวางโครงการชีวิตของตนเองทั้งในด้านการศึกษา อาชีพ สังคมและส่วนตัว เป็นการช่วยให้นักเรียนแต่ละคนได้ปฏิบัติตามโครงการของตนเองให้เหมาะสม ซึ่งจะช่วยให้นักเรียนประสบความสำเร็จในการเรียน ในการเข้าร่วมกิจกรรม ในการประกอบอาชีพ และในการดำรงชีวิตในสังคม
5. บริการติดตามผลและวิจัย (Follow – up and Research Service) เป็นบริการที่โรงเรียนจัดขึ้นเพื่อศึกษาติดตามผลการให้ความช่วยเหลือที่ทางโรงเรียน ได้จัดให้กับนักเรียนของตน ไม่ว่าจะอยู่ในโรงเรียนหรือนอกโรงเรียน ว่าได้มีการพัฒนาหรือมีการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นหรือไม่

จากที่กล่าวมาพอสรุปได้ว่า การแนะแนวเป็นกระบวนการช่วยเหลือนักเรียนให้รู้จักและเข้าใจตนเอง รู้จักสภาพแวดล้อม สามารถเลือกตัดสินใจได้อย่างถูกต้องเหมาะสม ทั้งสามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อม และสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นใน

การจัดบริการแนะแนวในโรงเรียน ควรจัดบริการแนะแนวให้ครบทั้ง 5 บริการ คือ บริการรวบรวมข้อมูลเป็นรายบุคคล บริการสนเทศ บริการให้คำปรึกษา บริการจัดวางตัวบุคคล บริการติดตามผล และวิจัย โดยมอบหมายบุคคลรับผิดชอบให้เหมาะสมกับความรู้ความสามารถและประสบการณ์ เพื่อให้การบริการแนะแนว ให้เกิดประโยชน์อย่างแท้จริงแก่นักเรียนและผู้มาใช้บริการ โดยมีแนวทางปฏิบัติคือ จัดระบบแนวทางวิชาการและวิชาชีพในสถาบันศึกษา เชื่อมโยงกับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน และกระบวนการเรียนการสอน ดำเนินการแนะแนวการศึกษาโดยความร่วมมือของครูทุกคนในสถานศึกษา ติดตามและประเมินผลการจัดระบบและกระบวนการแนะแนว การศึกษาในสถานศึกษาประสานความร่วมมือ และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และประสบการณ์ด้านการแนะแนวการศึกษา กับสถานศึกษา หรือเครือข่ายแนะแนวในเขตพื้นที่การศึกษา

11. การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา บทบาท และหน้าที่ของสถานศึกษา ดังนี้

11.1 กำหนดมาตรฐานการศึกษาเพิ่มเติมของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับ มาตรฐานการศึกษาชาติ มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานมาตรฐานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และความต้องการของชุมชน

11.2 จัดระบบบริหารและสารสนเทศ โดยจัดโครงสร้างการบริหารที่เอื้อ ต่อการพัฒนางานและการสร้างระบบประกันคุณภาพภายในจัดระบบสารสนเทศให้เป็นหมวดหมู่ ข้อมูลมีความสมบูรณ์เรียกใช้ง่าย สะดวก รวดเร็ว ปรับปรุงให้เป็นปัจจุบันอยู่เสมอ

11.3 จัดทำแผนสถานศึกษาที่เน้นคุณภาพการศึกษา (แผนกลยุทธ์/แผน ยุทธศาสตร์)

11.4 ดำเนินการตามแผนพัฒนาสถานศึกษาในการดำเนินโครงการ / กิจกรรมสถานศึกษาต้องสร้างระบบการทำงานที่เข้มแข็งเน้นการมีส่วนร่วมและวงจการพัฒนา คุณภาพเดมมิ่ง (Deming Cycle) หรือที่รู้จักกันว่า PDCA

11.5 ตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษาโดยดำเนินการอย่างจริงจัง ต่อเนื่องด้วยการสนับสนุนให้ครู ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วม

11.6 ประเมินคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษามาตรฐานที่ กำหนดเพื่อรองรับการประเมินคุณภาพภายนอก

11.7 จัดทำรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปี (SAR) และสรุปรายงาน ประจำปี โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด และเผยแพร่ต่อสาธารณชน

ธีระ รุญเจริญ (2546 : 161) กล่าวว่า การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารจัดการศึกษา โดยมีเป้าหมายสำคัญของการประกันคุณภาพ คือ พัฒนาผู้เรียน ซึ่งกระบวนการพัฒนาผู้เรียนโดยทั่วไปมี 3 ขั้นตอน คือ การควบคุมคุณภาพ การตรวจสอบคุณภาพ และการประเมินคุณภาพ ซึ่งเป็นการประเมินคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา และหลักในกระบวนการประกันคุณภาพภายในซึ่งได้แก่ การร่วมกันวางแผนการร่วมมือปฏิบัติตามแผน การร่วมกันตรวจสอบ และการร่วมกันปรับปรุง

รุ่ง แก้วแดง (2546 : 83) การประกันคุณภาพภายใน คือ กระบวนการบริหารจัดการที่มีการพัฒนาปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพ ซึ่งเป็นการกิจที่สถานศึกษาต้องทำอยู่แล้ว การประกันคุณภาพไม่ใช่เรื่องใหม่หรือเรื่องแปลกแยกไปจากงานปกติ ไม่ใช่ประเมินเพื่อประเมิน ไม่เน้นการสร้างเอกสาร แบบวัด หรือแบบการประเมินมากมายที่จะกลายเป็นกระดาษกองโต แต่เป็นการประเมินเพื่อพัฒนาโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

อุทุมพร (ทองอุไทย) จามรมาน (2545 : 29) ให้ความหมายการประกันคุณภาพนอกว่าเป็นการประเมินผลการติดตามตรวจสอบคุณภาพและคุณภาพมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาจากภายนอก โดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อเป็นการประกันคุณภาพและให้มีการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานของการศึกษา

กรมสามัญศึกษา (2544 : 8) การประกันคุณภาพการศึกษาเป็นกระบวนการพัฒนาคุณภาพการศึกษา เพื่อสร้างความมั่นใจและหลักประกันต่อผู้เรียน ผู้ปกครองชุมชน และสังคมว่าสถานศึกษา สามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้เรียนที่จบการศึกษา มีคุณภาพมาตรฐานสถานศึกษาและเป็นที่ยอมรับของสังคม

กล่าวโดยสรุปการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริการจัดการศึกษา โดยมีเป้าหมายสำคัญของการประกันคุณภาพคือพัฒนาผู้เรียน คือ การควบคุมคุณภาพ การตรวจสอบคุณภาพ และการประเมินคุณภาพ ซึ่งเป็นการประเมินคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา และหลักในกระบวนการการประกันคุณภาพภายในซึ่งได้แก่ การร่วมกันวางแผน การร่วมมือปฏิบัติตามแผน การร่วมกันตรวจสอบและการร่วมกันปรับปรุงโดยมีแนวปฏิบัติจัดระบบ โครงสร้างองค์กร ให้รับรองการจัดระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา กำหนดเกณฑ์การประเมิน เป้าหมายของความสำเร็จของสถานศึกษาตามมาตรฐาน การศึกษาและตัวชี้วัดของกระทรวง เป้าหมายความสำเร็จของเขตพื้นที่การศึกษา หลักเกณฑ์และวิธีการประเมินของสำนักรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา วางแผนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามระบบการประกันคุณภาพการศึกษา ให้บรรลุผลตามเป้าหมายความสำเร็จของสถานศึกษา ดำเนินการตามแผนและติดตาม ตรวจสอบ และประเมินคุณภาพภายใน เพื่อปรับปรุงและพัฒนา

อย่างค่อนเนื่อง ประสานความร่วมมือกับสถานศึกษาและหน่วยงานอื่นในการปรับปรุงและพัฒนา ระบบประกันคุณภาพการศึกษาภายใน และการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามระบบประกันคุณภาพ การศึกษาภายใน ประสานงานกับเขตพื้นที่การศึกษาเพื่อประเมินคุณภาพของการศึกษาของ สถานศึกษา ตามระบบประกันคุณภาพการศึกษาภายในเขตพื้นที่การศึกษา ประสานงานกับสำนัก รับรองมาตรฐานและการประเมินคุณภาพการศึกษา ในการประเมินสถานศึกษาเพื่อเป็นฐานในการ พัฒนาอย่างเป็นระบบค่อนเนื่อง

12. การส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ บทบาทและหน้าที่ของ สถานศึกษา ดังนี้

12.1 จัดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกับบุคคล ครอบครัวยุ ชุมชน องค์กร ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถาน ประกอบการและสถาบันอื่น

12.2 ส่งเสริม ความเข้มแข็งของชุมชนโดยการจัดกระบวนการเรียนรู้ ภายในชุมชน

12.3 ส่งเสริมให้ชุมชนมีการศึกษาอบรม มีภาวะแสวงหาความรู้ ข้อมูล ข่าวสารและรู้จักเลือกสรรภูมิปัญญาและวิทยาการต่าง ๆ

12.4 พัฒนาชุมชนให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการรวมทั้ง หาวิธีการสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างชุมชน

พจนี เทียมศักดิ์ (2543 : 14) ได้กล่าวถึงการศึกษาที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับ กระบวนการถ่ายทอดภูมิปัญญาไทย ความเป็นจริงจะสอนการศึกษาให้สอดคล้องกับชุมชน ไม่ใช่ อยู่แค่สาระหลักสูตรจึงจะเกิดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน ได้ดี ต้องให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการ ปฏิรูปการเรียนรู้ของโรงเรียนและ โรงเรียนเองต้องเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมชุมชนด้วย

กระทรวงศึกษาธิการ (2546 : 38) ได้วางแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการส่งเสริม ความรู้ทางวิชาการแก่ชุมชน ไว้ดังนี้

1. ศึกษา สำนวจความต้องการ สนับสนุนงานวิชาการแก่ชุมชน
2. จัดให้มีความรู้ เสริมสร้างความคิดและเทคนิค ทักษะทางวิชาการ เพื่อ พัฒนาทักษะทางวิชาชีพ และคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชนท้องถิ่น
3. การส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชน ท้องถิ่น เข้ามามีส่วนร่วมใน กิจกรรมวิชาการของสถานศึกษา และจัดโดยบุคคล ครอบครัวยุ องค์กร หน่วยงาน และสถาบันที่จัด การศึกษา

4. ส่งเสริมให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ประสบการณ์ระหว่างบุคคล ครอบครัวยุวมชนในท้องถิ่น

กล่าวโดยสรุป การส่งเสริมความรู้ทางวิชาการแก่ชุมชนมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งเพราะให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาการเรียนการสอน และชุมชนนั้นจะได้มีความรู้เกี่ยวกับด้านวิชาการมากขึ้น ทำให้โรงเรียนมีการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยมีแนวทางปฏิบัติด้านการศึกษาดังกล่าว ความต้องการ สนับสนุนงานวิชาการแก่ชุมชน จัดให้มีความรู้ เสริมสร้างความคิด และเทคนิค ทักษะทางวิชาการเพื่อพัฒนาทักษะทางวิชาการ และคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชนท้องถิ่น การส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรม วิชาการของสถานศึกษา และที่จัดโดยบุคคล ครอบครัวยุวมชน องค์กร หน่วยงาน และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษาส่งเสริมให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ประสบการณ์ระหว่างบุคคล ครอบครัวยุวมชนท้องถิ่น

13. การประสานความร่วมมือในการพัฒนางานวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น บทบาทและหน้าที่ของสถานศึกษา ดังนี้

13.1 ระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา ตลอดจนวิทยากรภายนอกและภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อเสริมสร้างพัฒนาการของนักเรียนทุกด้านรวมทั้งสืบสานจารีตประเพณี ศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่น

13.2 เสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชน ตลอดจนประสานงานกับองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อให้สถานศึกษาเป็นแหล่งวิชาการของชุมชนและมีส่วนร่วมพัฒนาชุมชนและท้องถิ่น

13.3 ให้บริการด้านวิชาการที่สามารถเชื่อมโยงหรือแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารกับแหล่งวิชาการอื่น ๆ

13.4 จัดกิจกรรมร่วมกับชุมชน เพื่อส่งเสริมวัฒนธรรมการสร้าง ความสัมพันธ์อันดีกับศิษย์เก่า การประชุมผู้ปกครองนักเรียน การปฏิบัติงานร่วมกับชุมชน การร่วมกิจกรรมกับสถาบันการศึกษาอื่น

กระทรวงศึกษาธิการ (2546 : 38) ได้มีแนวทางการปฏิบัติเกี่ยวกับการประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น ไว้ดังนี้

1. ประสานความร่วมมือ ช่วยเหลือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาของรัฐ เอกชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานและระดับอุดมศึกษา ทั้งบริเวณใกล้เคียงภายในเขตพื้นที่การศึกษา ต่างเขตพื้นที่การศึกษา

2. สร้างเครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับองค์กรต่าง ๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ

กิตติมา ปรีดีติติก (2542 : 29) ได้ให้ความหมายของการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ไว้ว่าหมายถึงกระบวนการในการวางแผน การควบคุม การประสานงาน การจัดบุคลากรและการเผยแพร่ความรู้ต่อชุมชน เพื่อให้การพัฒนาชุมชนและ โรงเรียนให้เจริญก้าวหน้าไปพร้อมกัน

อู๊ด ตรีอุดม (2547 : 29) ได้สรุปว่าการประสานความร่วมมือในการพัฒนางานวิชาการกับสถานศึกษาอื่นเป็นการประสานความร่วมมือ ช่วยเหลือในการพัฒนางานวิชาการ กับสถานศึกษาของรัฐเอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้การพัฒนาชุมชนและ โรงเรียนให้เจริญก้าวหน้าต่อไป

กล่าวโดยสรุป การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาอื่น เป็นการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับสถานศึกษาซึ่งมีหน้าที่จัดการศึกษาเหมือนกันเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ ประสานความร่วมมือ ช่วยเหลือในการพัฒนางานวิชาการกับสถานศึกษาของรัฐ เอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้การพัฒนาชุมชนและ โรงเรียนให้เจริญก้าวหน้าต่อไป

14. การส่งเสริมสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัวย องค์กร หน่วยงานสถานประกอบและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา บทบาทและหน้าที่ของสถานศึกษา ดังนี้

14.1 ประชาสัมพันธ์สร้างความเข้าใจต่อบุคคล ครอบครัวย องค์กร ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรปกครองวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ในเรื่องเกี่ยวกับสิทธิในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานการศึกษา

14.2 จัดให้มีการสร้างความรู้ความเข้าใจ การเพิ่มความพร้อมให้กับบุคคล ครอบครัวยชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่นที่ร่วมจัดการศึกษา

14.3 ร่วมกับบุคคล ครอบครัวย ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่นร่วมกันจัดการศึกษาและใช้ทรัพยากรร่วมกันให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน

14.4 ส่งเสริมสนับสนุนให้มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างสถานศึกษากับบุคคล ครอบครัวย ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น

14.5 ส่งเสริมสนับสนุนให้ บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ได้รับความช่วยเหลือทางด้านวิชาการตามความเหมาะสมและจำเป็น

กระทรวงศึกษาธิการ (2546 : 38) ได้กำหนดแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการส่งเสริม และสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษาไว้ ดังนี้

1. สำรวจและศึกษาข้อมูลการจัดการศึกษา รวมทั้งความต้องการในการได้รับการสนับสนุนด้านวิชาการแก่ชุมชน ของบุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงานและสถาบันสังคมอื่นที่จัดการศึกษา
2. ส่งเสริม สนับสนุนการพัฒนาวิชาการและพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ในการจัดการศึกษาของบุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน และสถาบันสังคมอื่นที่จัดการศึกษา
3. จัดให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการจัดการศึกษาของบุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน และสถาบันสังคมอื่นที่จัดการศึกษา

อู๊ด ศรีอุดม (2547 : 30) ได้สรุปว่าการส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการ แก่บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษาเป็นการส่งเสริม สนับสนุน การพัฒนาวิชาการและการพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ในการจัดการศึกษาของบุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา รวมทั้งหาวิธีการสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยน ประสบการณ์การพัฒนาระหว่างชุมชนกับสถานศึกษา

กล่าวโดยสรุปการส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา เป็นการส่งเสริม สนับสนุนการพัฒนาวิชาการและการพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ในการจัดการศึกษาของบุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา ส่งเสริมความเข้มแข็งของครอบครัว ชุมชนในการจัดกระบวนการเรียนรู้ในชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีการจัดการศึกษาอบรมมีการแสวงหาความรู้ ข้อมูลข่าวสาร และรู้จักเลือกสรรภูมิปัญญาและวิทยาการต่าง ๆ รวมทั้งหาวิธีการสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยน ประสบการณ์พัฒนาระหว่างชุมชนกับสถานศึกษา

15. การจัดทำระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านวิชาการของสถานศึกษา บทบาทและหน้าที่ของสถานศึกษา ดังนี้

15.1 ศึกษาและวิเคราะห์ระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านวิชาการของสถานศึกษา เพื่อให้ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายรับรู้และถือเป็นแนวปฏิบัติเป็นแนวเดียวกัน

15.2 จัดทำร่างระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านวิชาการของสถานศึกษา เพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายรับรู้และถือปฏิบัติเป็นแนวเดียวกัน

15.3 ตรวจสอบร่างระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านวิชาการของสถานศึกษาและแก้ไขปรับปรุง

15.4 นำระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานวิชาการของสถานศึกษานำไปสู่การปฏิบัติ

15.5 ตรวจสอบและประเมินผลการใช้ระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านวิชาการของสถานศึกษาและนำไปแก้ไขปรับปรุงให้เหมาะสมต่อไป

16. การคัดเลือกหนังสือ แบบเรียนเพื่อใช้ในสถานศึกษา บทบาทและหน้าที่ของสถานศึกษา ดังนี้

16.1 ศึกษา วิเคราะห์ คัดเลือกหนังสือเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ ที่มีคุณภาพสอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อเป็นหนังสือแบบเรียนเพื่อใช้จัดการเรียนการสอน

16.2 จัดทำหนังสือเรียน หนังสือเสริมประสบการณ์ หนังสืออ่านประกอบ แบบฝึกหัด ใบงาน ใบความรู้เพื่อใช้ประกอบการเรียนการสอน

16.3 ตรวจสอบพิจารณาคุณภาพหนังสือเรียน หนังสือเสริมประสบการณ์ หนังสืออ่านประกอบ แบบฝึกหัด ใบงาน ใบความรู้เพื่อใช้ประกอบการเรียนการสอน

17. การพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา บทบาทและหน้าที่ของสถานศึกษา ดังนี้

17.1 จัดให้มีการร่วมกันกำหนดนโยบาย วางแผนในเรื่องการจัดหาและพัฒนาสื่อการเรียนรู้และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาของสถานศึกษา

17.2 พัฒนาบุคลากร ในสถานศึกษาในเรื่องเกี่ยวกับการพัฒนาสื่อการเรียนรู้ และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา พร้อมทั้งให้มีการจัดตั้งเครือข่ายทางวิชาการ ชมรมวิชาการ เพื่อเป็นแหล่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา

17.3 พัฒนาและใช้สื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษาโดยมุ่งเน้นพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษาที่ให้ข้อเท็จจริงเพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่ ๆ เกิดขึ้น โดยเฉพาะหาแหล่งสื่อที่เสริมการจัดการศึกษาของสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ

17.4 พัฒนาห้องสมุดของสถานศึกษาให้เป็นแหล่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาและชุมชน

17.5 นิเทศ ติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากร ในการจัดหา ผลิต ใช้และพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษา

สื่อการเรียนการสอนเป็นสิ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพราะเป็นพาหนะหรือสื่อที่จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาความรู้ ทักษะ และเจตคติ ให้บรรลุผลตามจุดประสงค์การเรียนการสอนและตามจุดหมายของหลักสูตร ได้ดียิ่งขึ้น ดังนั้นในการเลือกใช้สื่อประกอบกิจกรรมการเรียนการสอน นอกจากพิจารณาความเหมาะสม สอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนการสอน ความสนใจและวิธีการของนักเรียนแล้ว สิ่งที่สำคัญคือครูต้องคำนึงถึงในการเลือกสื่อ คือประสิทธิผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน

อำภา ชูช่วย (2547 : 99) ได้แบ่งวัสดุสื่อการสอนไว้ 3 ประการ ได้แก่ สื่อประเภทวัสดุ หมายถึงสื่อที่ทำหน้าที่เก็บความรู้ในลักษณะของภาพ เสียงและตัวอักษร ในรูปแบบต่าง ๆ ประเภทที่สอง เป็นสื่อประเภทเครื่องมือหรือโสตทัศนูปกรณ์ หมายถึง สิ่งที่ช่วยสอนเป็นเครื่องมือเช่นกระดานดำ กล้องถ่ายภาพ เครื่องฉายภาพยนตร์ เป็นต้น และประการที่สาม คือ สื่อประเภทเทคนิคหรือวิธีการ หมายถึง กิจกรรมทุกอย่างที่ครูหรือนักเรียนจัดขึ้นทั้งในและนอกห้องเรียน

กิตติมา ปรีดีคิด (2542 : 69) ได้เสนอแนวทางในการจัดสื่อการเรียนการสอนในโรงเรียนให้ได้ผลดังนี้

1. ควรเป็นศูนย์บริการสื่อการเรียนการสอนเพื่อช่วยในการจัดหาและสะดวกในการใช้สื่อ
2. แบ่งแยกเป็นสื่อประเภทต่าง ๆ เป็นรายวิชา เพื่อสะดวกในการใช้งาน
3. จัดหาสื่อที่ทันสมัยและปรับปรุงสิ่งที่มีอยู่แล้วให้ใช้งานได้
4. สำรวจและวิเคราะห์ความต้องการสื่อการสอนวิชาต่าง ๆ
5. ฝึกอบรมให้มีความรู้ ทักษะการใช้การ รักษา และซ่อมแซมสื่อประเภทต่าง ๆ
6. กระตุ้นให้ครูและนักเรียนสนใจการใช้สื่อ เพื่อการเรียนการสอนให้มากยิ่งขึ้น
7. สถานที่ควรจัดให้เพียงพอกับประเภทของสื่อควรมีบุคลากรเพื่อรับผิดชอบในการจัดหาและบริหารให้มีประสิทธิภาพ
8. จัดสอนให้ครูทำสื่อการสอนประเภทที่สามารถทำขึ้นเองได้

อนุศักดิ์ สมิตสันต์ (2540 : 180) กล่าวว่า สื่อการเรียนการสอน หมายถึง สิ่งที่ช่วยในการเรียนรู้ที่ครูและผู้เรียนเป็นผู้ใช้เพื่อช่วยในกระบวนการเรียนการสอนให้ดำเนินไปสูเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ สื่อการเรียนการสอนได้แก่ วัตถุ สิ่งของที่มีอยู่ในธรรมชาติ หรือมนุษย์สร้างขึ้นมา รวมทั้งวิธีการสอนตลอดจนกิจกรรมในรูปแบบต่าง ๆ

วัฒนากร ระจับทุกซ์ (2543 : 102) ได้กล่าวถึงประเภทของสื่อการเรียนการสอน โดยแบ่งออกเป็น 4 ประเภทคือ

1. ประเภทวัสดุ ได้แก่ ซอล์ด แผ่นภาพ แผนภูมิ ภาพถ่าย สไลด์ แถบบันทึกเสียง แถบบันทึกภาพและเสียง ฯลฯ
2. ประเภทอุปกรณ์ ได้แก่ เครื่องฉายภาพข้ามศีรษะ เครื่องฉายภาพยนตร์ กล้องถ่ายรูป โทรทัศน์ เครื่องคอมพิวเตอร์ ฯลฯ
3. ประเภทสิ่งพิมพ์ ได้แก่ เอกสาร ตำราเรียน แบบเรียน แบบฝึกหัด ใบความรู้ ชุดการเรียน วารสาร หนังสือพิมพ์ ฯลฯ
4. ประเภทเทคนิควิธี ได้แก่ วิธีสอนแบบต่าง ๆ

กระทรวงศึกษาธิการ (2546 : 36) ได้วางแนวทางปฏิบัติของผู้บริหารในการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา คือ

1. ศึกษา วิเคราะห์ ความจำเป็นในการใช้สื่อและเทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนการสอน และส่งเสริมงานวิชาการ
2. ส่งเสริมให้ครูผลิต พัฒนาสื่อและนวัตกรรมการเรียนการสอน
3. จัดหาสื่อและเทคโนโลยีเพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอน และการพัฒนางานด้านวิชาการ
4. ประสานความร่วมมือในการผลิต จัดหา พัฒนาและการใช้สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนการสอน และการพัฒนางานวิชาการกับสถานศึกษา บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงานและสถาบันอื่น
5. การประเมินผลการพัฒนาการใช้สื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยี เพื่อการศึกษา

กล่าวโดยสรุป การเรียนการสอนจะประสบความสำเร็จมากน้อยเพียงใด ขึ้นอยู่กับส่วนประกอบที่สำคัญหลายประการ แต่เครื่องมือที่จะช่วยครูในการถ่ายทอดความรู้ ให้แก่นักเรียนเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์การเรียนได้เร็ว และมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ได้แก่ สื่อการเรียนการสอนซึ่งนับวันจะมีบทบาทมากยิ่งขึ้น ฉะนั้นในการเลือกใช้สื่อให้สอดคล้องเหมาะสมกับ วัตถุประสงค์ และเนื้อหาสาระที่สอนจึงเป็นสิ่งที่ต้องคำนึง เพื่อให้เกิดประโยชน์ประหยัดและมี ประสิทธิภาพสูงสุด การพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา เป็นการนำเอาสิ่งที่จะช่วย ในการเรียนรู้ที่ครูและผู้เรียนเป็นผู้ใช้เพื่อช่วยในกระบวนการเรียนการสอน ให้ดำเนินไปสู่เป้าหมาย อย่างมีประสิทธิภาพ สื่อการเรียนการสอน ได้แก่ วัตถุ สิ่งของที่มีอยู่ในธรรมชาติ หรือนมนุษย์สร้างขึ้น มา รวมทั้งวิธีการสอนตลอดจนกิจกรรมในรูปแบบต่าง ๆ

จากการศึกษาขอบข่ายการบริหารงานวิชาการดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่าการที่จะบริหารงานวิชาการให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้หลักสูตรจะต้องอาศัยความร่วมมือจากบุคลากรทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา และต้องอาศัยกระบวนการในการบริหารงานวิชาการ ซึ่งประกอบไปด้วย การพัฒนาหรือการดำเนินงานเกี่ยวกับการให้ความเห็นการพัฒนาสาระหลักสูตรท้องถิ่น การวางแผนงานด้านวิชาการ การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การวัดผลประเมินผลและดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา การพัฒนาส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ การนิเทศการศึกษา การแนะแนว การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา การส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ การประสานความร่วมมือในการพัฒนางานวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น การส่งเสริมสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงานสถานประกอบการ และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา การจัดทำระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านวิชาการของสถานศึกษา การคัดเลือกหนังสือ แบบเรียนเพื่อใช้ในสถานศึกษา การพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา การพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา และการส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ

ปัญหาการบริหารงานวิชาการ

การดำเนินงานใด ๆ ก็ตามสิ่งที่จะปฏิเสธไม่ได้คือการดำเนินงานแล้วเกิดปัญหาขึ้น ซึ่งจะมีมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับปัจจัยในการบริหาร และกระบวนการบริหาร มีนักวิชาการ ได้กล่าวถึงปัญหาการบริหารวิชาการไว้ดังนี้

ทองอิน วงศ์โสธร (2549 : 48) ได้กล่าวถึงปัญหางานวิชาการไว้ดังนี้

1. ปัญหาด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตร ไปใช้ เป็นข้อขัดข้อง หรืออุปสรรคในการนำเอาหลักสูตร ไปสู่การปฏิบัติทำให้ไม่สามารถสร้างหลักสูตรเพื่อใช้ในโรงเรียน จัดตารางสอน จัดครูเข้าสอนตามความสามารถและความถนัด ไม่สามารถแสวงหาวิธีสอนที่เหมาะสมในการส่งเสริม ผู้เรียน ได้ใช้กระบวนการคิดอย่างมีเหตุผล ใช้กระบวนการกลุ่มทำให้ไม่สามารถนำไปปฏิบัติได้ การติดตามการใช้หลักสูตร ไม่บรรลุตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ รวมทั้งอุปสรรคในการจัดปัจจัยและสภาพต่าง ๆ ในโรงเรียนให้หลักสูตรบรรลุถึงเป้าหมายของหลักสูตร คือ ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถ มีค่านิยมที่พึงประสงค์

2. ปัญหาด้านการจัดการเรียนการสอน คือ ข้อขัดข้องหรืออุปสรรคในการดำเนินการสำรวจความรู้พื้นฐานและเตรียมความพร้อมแก่ผู้เรียน การเตรียมการสอนและพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้หลากหลายเพื่อให้เหมาะสมกับธรรมชาติของผู้เรียน

3. ปัญหาด้านห้องสมุด คือ ข้อขัดข้อง หรืออุปสรรคในเรื่องการดำเนินการจัดซื้อจัดหาทรัพยากรต่าง ๆ การกำหนดโครงการ กิจกรรมต่าง ๆ เพื่อสนับสนุนและส่งเสริมเกี่ยวกับการจัดบริการของห้องสมุด ให้เป็นศูนย์กลางของการศึกษาในโรงเรียน ได้อย่างแท้จริง รวมทั้งอุปสรรคในการส่งเสริมครูและนักเรียนให้ใช้ประโยชน์จากห้องสมุดอย่างคุ้มค่าอย่างยิ่ง

4. ปัญหาด้านการวัดผลและการประเมินผล คือ ข้อขัดข้องหรืออุปสรรคในการดำเนินการส่งเสริมให้มีการจัดทำข้อสอบ วิเคราะห์ข้อสอบเพื่อใช้ในการวัดผล ไม่สามารถกำกับติดตามให้มีการประเมินผลการเรียนอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งการส่งเสริมให้บุคลากรมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการวัดและประเมินผล การกำหนดโครงการหรือกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการวัดและประเมินผลตามระเบียบไม่เป็นไปตามสภาพที่พึงประสงค์

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2548 : 24) ได้กล่าวถึงปัญหาด้านวิชาการไว้ ดังนี้

1. ปัญหาเกี่ยวกับครู ซึ่งเป็นปัญหาในด้านปริมาณ กล่าวคือ ผู้บริหารสถานศึกษาส่วนใหญ่เห็นว่าขาดแคลนครูในบางหมวดวิชา ครูไม่รับผิดชอบในการเรียนการสอน ครูขาดความรู้ในวิชาที่สอน และไม่ใช้เทคนิควิธีสอนที่จะช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้

2. ปัญหาเกี่ยวกับเอกสารหลักสูตร คู่มือการสอน คู่มือประเมินผล และแบบเรียนส่งมาโรงเรียนล่าช้า และไม่เพียงพอ

3. ปัญหาเกี่ยวกับวัสดุอุปกรณ์การสอน ไม่เพียงพอและไม่ทันสมัย

4. ปัญหาเกี่ยวกับอาคารสถานที่ ขังขาดแคลนห้องปฏิบัติการ โรงฝึกงาน ห้องสมุด และห้องโสตทัศนศึกษา ซึ่งยังมีไม่เพียงพอ

5. ปัญหาเกี่ยวกับนักเรียน ไม่สนใจการเรียน ขาดความรับผิดชอบ ขาดความกระตือรือร้น และไม่พร้อมที่จะเรียน

6. ปัญหาในการประเมินผลสัมฤทธิ์ของการใช้หลักสูตร ยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 (2548 ก : 3) ได้สรุปรายงานการประชุมคณะทำงานจัดทำแผนปฏิบัตินโยบาย 4 ปี (พ.ศ. 2548 – 2551) ถึงปัญหาด้านวิชาการไว้ดังนี้

1. ข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในภาพรวมของสำนักงานยังไม่เป็นระบบ

2. การพัฒนาคุณภาพการศึกษายังไม่ครอบคลุมด้านศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรม
3. แผนการตรวจสอบ ประเมินผลและการนิเทศยังไม่ชัดเจน
4. ไม่นำผลการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการประจำปีในรอบปีที่ผ่านมาและผลการประเมินภายนอกของ สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) มาเป็นข้อมูลในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา
5. ขาดเป้าหมายที่ชัดเจนในด้านวิชาการ รวมทั้งขาดบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถ เฉพาะด้าน เพื่อพัฒนางานด้านวิชาการให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตร
6. การช่วยเหลือสนับสนุนงานวิชาการน้อย
7. การนิเทศของผู้บริหารสถานศึกษาศึกษานิเทศก์ยังไม่ทั่วถึง
8. การส่งเสริมทักษะวิชาการของศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษามีน้อย
9. ครูยังเข้าใจเกี่ยวกับงานวิชาการน้อย
10. ศึกษานิเทศก์ที่รับผิดชอบศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาดำเนินการประสานงานในเรื่อง กิจกรรมทางวิชาการเท่าที่ควร
11. มีปัญหาในเรื่องความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตร การประกันคุณภาพ การศึกษา การใช้คอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ต มัลติมีเดีย
12. ระเบียบ กฎเกณฑ์ต่าง ๆ เกี่ยวกับงานวิชาการการขาดการประสานให้บุคลากรได้ เกิดความรู้ความเข้าใจที่ตรงกันและสามารถนำสู่การปฏิบัติที่เป็นเอกภาพ

จากที่เสนอถึงปัญหาการบริหารงานวิชาการสรุปได้ว่า ปัญหาทางวิชาการส่วนใหญ่เป็น ปัญหาด้านการเรียนการสอน การนิเทศการศึกษา ซึ่งเกิดจากปัญหาด้านบุคลากร เอกสาร ประกอบการสอน อุปกรณ์และสื่อการสอน การจัดกิจกรรมนักเรียน อาคารสถานที่ การวัดผลและ ประเมินผล ปัญหาเหล่านี้จะขจัดให้หมดไปได้ก็ด้วยความร่วมมือกันตั้งแต่ผู้บริหารสถานศึกษา ศึกษานิเทศก์ รวมไปถึงครูผู้สอน ชุมชน และผู้เกี่ยวข้อง ต้องช่วยกัน แก้ปัญหาเพื่อให้งานวิชาการ บรรลุเป้าหมายที่วางไว้

บทบาทหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

สมรรถภาพของผู้บริหาร เป็นดัชนีบ่งชี้ความสำเร็จของการบริหาร การที่ผู้บริหารได้มี ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของการบริหารสถานศึกษา จะเป็นสิ่งที่จะช่วยให้การจัดการศึกษา สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ผู้บริหารเป็นเสาหลักที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อหน่วยงานต่อผู้บริหารมี ความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับคุณภาพของสถานศึกษา รวมทั้งมีผลสะท้อนต่อผลงานและวิธี ปฏิบัติงานของสถานศึกษา แต่ละแห่งเป็นอันมาก (ปรีชาพร วงศ์อนุตรโรจน์. 2543 : 8)

การบริหารสถานศึกษา เป็นภารกิจหลักของผู้บริหารที่จะต้องกำหนดแบบแผนวิธีและขั้นตอนต่าง ๆ ในการปฏิบัติงานไว้อย่างมีระบบเพราะถ้าระบบการบริหารงานไม่ดีจะกระทบกระเทือนต่อส่วนอื่น ๆ ของหน่วยงาน นักบริหารที่ดีต้องรู้จักวิธีการบริหารที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ เพื่อที่จะให้งานนั้นบรรลุจุดมุ่งหมายที่วางไว้ การบริหารงานนั้นจะต้องใช้ศาสตร์และศิลป์ทุกประการ เพราะว่าการดำเนินงานต่าง ๆ มิใช่เพียงกิจกรรมที่ผู้บริหารจะกระทำเพียงลำพังคนเดียว แต่ยังมีผู้ร่วมงานอีกหลายคนที่มีส่วนทำให้งานนั้นประสบความสำเร็จ ผู้ช่วยงานแต่ละคนมีความแตกต่างกันทั้งในด้านสติปัญญา ความสามารถ ความถนัด และความต้องการที่ไม่เหมือนกันจึงเป็นหน้าที่ของบริหารที่จะนำเอาเทคนิควิธี และกระบวนการการบริหารที่เหมาะสมมาใช้ให้เกิดประสิทธิภาพและบรรลุเป้าหมายของสถานศึกษา (ปรีชาพร วงศ์อนุตรโรจน์. 2543 : 8)

บทบาทหน้าที่ผู้บริหารสถานศึกษา ต่องานบริหารสถานศึกษา

1. มีเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของสถานศึกษาที่ชัดเจน ผู้บริหารต้องเข้าใจถึงเป้าหมายของสถานศึกษาว่าเป็นไปในทิศทางใด จึงจะจัดงาน จัดคน จัดเงิน จัดวัสดุอุปกรณ์ได้เหมาะสม
2. ต้องมีเทคนิควิธีการในการบริหารงาน การบริหารงานทุกประเภทย่อมต้องมีเทคนิควิธีการ ขั้นตอน และกระบวนการ งานที่สมควรมีระบบ มีความรอบคอบจึงจะทำให้งานดำเนินไปด้วยดี
3. มีการประเมินผล เมื่อได้ดำเนินกิจการใด ควรได้มีการประเมินผล และติดตามผลเพื่อจะได้เป็นแนวทางในการปรับปรุงงานได้ดียิ่งขึ้น การทำงานที่ขาดการประเมินผล จะไม่ช่วยในการพัฒนาสถานศึกษา (ปรีชาพร วงศ์อนุตรโรจน์. 2543 : 9)

บทบาทผู้บริหารสถานศึกษา ต่องานบริหารงานวิชาการ

ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญต่อการบริหารสถานศึกษามาก โดยเฉพาะผู้บริหารสถานศึกษาในด้านวิชาชีพ เพราะสถานศึกษาเป็นระบบย่อยของระบบเปลี่ยนแปลงทางสภาพเศรษฐกิจและสังคม รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ผู้บริหารยังต้องเป็นผู้ชำนาญการเปลี่ยนแปลง รวมทั้งการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพด้วย

กรมวิชาการ (2545 : 50 – 52) ได้กำหนดไว้ว่า สถานศึกษาจะประสบผลสำเร็จได้ต้องมีคุณภาพ ส่วนหนึ่งเป็นเพราะมีผู้บริหารที่ตระหนักถึงความสำคัญของการศึกษา และเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของผู้บริหารอย่างถ่องแท้ และนำไปปฏิบัติอย่างจริงจังต่อเนื่อง ผู้บริหารสถานศึกษาจึงนับเป็นองค์ประกอบสำคัญประการหนึ่งในการจัดการศึกษา

บทบาท/หน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1. จัดให้มีแผนพัฒนาสถานศึกษาเพื่อใช้ในการดำเนินการจัดการศึกษาของสถานศึกษา
2. เป็นผู้นำในการจัดทำหลักสูตร โดยร่วมประสานกับบุคลากรทุกฝ่าย เพื่อกำหนดวิสัยทัศน์ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน ตลอดจนสาระตามหลักสูตรของสถานศึกษา
3. จัดให้มีการประชาสัมพันธ์หลักสูตรสถานศึกษา
4. สนับสนุนการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ สนับสนุนให้บุคลากรทุกฝ่ายของสถานศึกษาได้รับความรู้ และความสามารถจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา รวมทั้งพัฒนาบุคลากรให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้
5. จัดให้มีการนิเทศภายใน เพื่อนิเทศ กำกับ ติดตามการใช้หลักสูตรอย่างมีระบบ
6. ให้มีการประเมินการนำหลักสูตร ไปใช้ เพื่อการปรับปรุงพัฒนาสาระของหลักสูตรสถานศึกษาให้ทันสมัย สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ชุมชนและท้องถิ่น

เนเชวิก (Knezevick) (อ้างใน ปรียาพร วงศ์อนุตรโนจน. 2543 : 12 – 13)

ได้กำหนดบทบาทหน้าที่ผู้บริหารสถานศึกษาไว้ถึง 17 บทบาท คือ

1. บทบาทเป็นผู้กำหนดทิศทาง หมายถึง การเป็นผู้กำหนดนโยบายแนวทางการดำเนินงานของสถานศึกษา เพื่อเป็นไปตามจุดมุ่งหมายของสถานศึกษา
2. บทบาทเป็นผู้กระตุ้นความเป็นผู้นำ หมายถึง การเป็นผู้นำในงานด้านต่าง ๆ ของสถานศึกษา เป็นผู้ที่มีอิทธิพลและจูงใจให้ผู้อื่นคล้อยตามได้
3. บทบาทเป็นนักวางแผน เป็นผู้วางแผนทั้งระยะสั้นและระยะยาวร่วมกับคณะกรรมการสถานศึกษา
4. บทบาทเป็นผู้ตัดสินใจ เป็นผู้กำหนดโครงสร้างการบริหารงานในสถานศึกษา
5. บทบาทเป็นนักจัดองค์การ เป็นผู้กำหนดโครงสร้างการบริหารงานในสถานศึกษา
6. บทบาทเป็นผู้จัดการเปลี่ยนแปลง เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง การจูงใจในการเปลี่ยนแปลง
7. บทบาทเป็นผู้ประสานงาน เป็นผู้ประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ ในสถานศึกษา
8. บทบาทเป็นผู้สื่อสาร เป็นผู้ที่บุคลากรในสถานศึกษาติดต่อและประสานสัมพันธ์กับหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา

9. บทบาทเป็นผู้แก้ความขัดแย้ง เป็นผู้คอยแก้ปัญหาความขัดแย้ง ระหว่างบุคคลและกลุ่มภายในสถานศึกษา

10. บทบาทเป็นผู้แก้ปัญหา เป็นผู้นำในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ของสถานศึกษา

11. บทบาทเป็นผู้จัดการระบบงาน เป็นผู้นำในการจัดระบบงานและการพัฒนาสถานศึกษา

12. บทบาทเป็นผู้บริหารการเรียนการสอน เป็นผู้นำทางวิชาการ การจัดการเรียนการสอน และการบริหารหลักสูตรในสถานศึกษา

13. บทบาทเป็นผู้บริหารบุคคล เป็นผู้สรรหา คัดเลือก รักษาและพัฒนาบุคลากรในสถานศึกษา

14. บทบาทเป็นผู้บริหารทรัพยากร เป็นผู้นำทรัพยากร ทั้งทรัพยากรสิ่งของ และบุคคลมาใช้ให้เกิดประโยชน์และมีประสิทธิภาพสูง

15. บทบาทเป็นผู้ประเมินผล เป็นผู้ประเมินผลการทำงาน และโครงการต่าง ๆ ของสถานศึกษา

16. บทบาทเป็นประธานในพิธี เป็นผู้นำทางด้านการจัดงานและพิธีการต่าง ๆ ของหน่วยงานทั้งในสถานศึกษาและนอกสถานศึกษา

17. บทบาทเป็นผู้สร้างความสัมพันธ์กับชุมชน เป็นผู้นำในการสร้างความสัมพันธ์กับหน่วยงานภายนอก การประชาสัมพันธ์ การติดต่อประสานงาน รวมทั้งการให้บริการวิชาการแก่หน่วยงานอื่น ๆ (ปรีชาพร วงศ์อนุคร โรจน์, 2543 : 12 – 13)

ธีระ รุญเจริญ (2546 : 19 – 21) ยังได้กล่าวถึงบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีการบริหารที่ใช้โรงเรียนเป็นฐาน ประกอบด้วยเกณฑ์ดังต่อไปนี้

1. การเป็นผู้นำทางวิชาการ
2. การบริหารงานแบบมีส่วนร่วม
3. การเป็นผู้อำนวยความสะดวก
4. การประสานความสัมพันธ์
5. การส่งเสริมการพัฒนาครูและบุคลากร
6. การสร้างแรงจูงใจ
7. การประเมินผล
8. การส่งเสริมสนับสนุนการวิจัย และพัฒนา
9. การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์
10. การส่งเสริมเทคโนโลยี

บทบาทหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาที่เกี่ยวกับการวัดและการประเมินผลการศึกษา
การกำหนดนโยบายเกี่ยวกับการวัดผล ได้แก่

- เขียนตอบ
- ทำไร
1. ประเภทของข้อสอบที่จะใช้หรือเครื่องมืออื่น ๆ เช่น การตรวจผลงานการ
 2. ระยะเวลาที่จะใช้ข้อสอบ ปีหนึ่งจะสอบกี่ครั้งเก็บคะแนนหรือไม่จะเก็บ
 3. มาตรฐานอันจะพึงยึดในการทดสอบ หรือการวัดผล
 4. การเตรียมแบบสำหรับรายงานผลการสอบแก่ผู้ปกครอง
 5. การจัดหาเครื่องมือเครื่องใช้ต่าง ๆ ที่จำเป็นในการสอบ เช่น เครื่องพิมพ์
กระดาษไข กระดาษโรเนียว ตลอดจนการจัดเจ้าหน้าที่
 6. การส่งเสริมครูให้มีความสามารถในการวัดผลเพิ่มขึ้น ทั้งเทคนิค การออก
ข้อสอบการให้คะแนน การประเมินผลข้อสอบ ตลอดจนรายงานผลการสอบ
 7. การจัดตารางสอบ กำหนดครูผู้ควบคุม ระยะเวลาในการสอบ
 8. การจัดห้องสอบ ที่นั่ง การสร้างบรรยากาศให้เหมาะสมแก่การสอบ
 9. แจงระเบียบของกระทรวงศึกษาธิการ เกี่ยวกับการสอบให้แก่ครู อาจารย์ได้
ทราบและเข้าใจระเบียบนั้นอย่างชัดเจน เพื่อจะได้ปฏิบัติเป็นแนวเดียวกัน
 10. เมื่อสอบเสร็จแล้ว ผู้บริหารควรจะได้ทำการประเมินผลการสอบที่ได้ผ่าน
ไปหากมีข้อบกพร่องเกิดขึ้นก็ต้องหาทางแก้ไขต่อไป หรือหากมีความคิดใหม่ ๆ เกิดขึ้นก็จะได้
บันทึกไว้สำหรับการจัดทำต่อไป

หน้าที่สถานศึกษาในการเทียบโอนผลการเรียนสถานศึกษาต้องจัดให้มีเอกสาร
หลักฐานการศึกษาดังต่อไปนี้

1. ระเบียบแสดงผลการเรียน (Transcripts) (ป.พ.1)
2. หลักฐานแสดงวุฒิทางการศึกษา (ป.พ.2)
3. แบบรายงานผู้สำเร็จการศึกษา (ป.พ.3)
4. แบบแสดงผลการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ (ป.พ.4)
5. แบบแสดงผลการพัฒนาผู้เรียน (ป.พ.5)
6. แบบรายงานผลการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนเป็นรายบุคคล (ป.พ.6)
7. ใบรับรองผลการเรียน (ป.พ.7)
8. ระเบียบสะสม (ป.พ.8)
9. สมุดบันทึกผลการเรียน (ป.พ.9)

10. แบบ ป.พ.3 ช่วงชั้นที่ 1 และ 2 จัดทำเพียง 1 ชุด แล้วเก็บไว้ในสถานศึกษา

11. แบบ ป.พ. 3 ช่วงชั้นที่ 3 และ 4 จัดทำ 3 ชุด เก็บไว้ในสถานศึกษา 1 ชุด

ส่งไปเก็บไว้ที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จำนวน 1 ชุด และส่งไปเก็บไว้ที่สำนักงานคณะกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ 1 ชุด ภายในเวลา 30 วัน นับจากวันอนุมัติผลการเรียนให้นักเรียนจบการศึกษาแต่ละครั้ง

บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการจัดแหล่งการเรียนรู้

1. กำหนดนโยบายส่งเสริมสนับสนุนการจัดหา จัดสร้าง หรือพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน
2. ส่งเสริมการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้และประสบการณ์การจัดและ การใช้แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน
3. สนับสนุนให้บุคลากรทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการนำเสนอผลงาน นวัตกรรมที่เกิดจากการใช้แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน
4. กำกับ ติดตาม ดูแล และประเมินผลระบบการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน

บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการนิเทศ

จักรกริช บุญเดช และคณะ (2549 : 91) ได้กล่าวถึงบทบาทหน้าที่ผู้บริหารในการนิเทศดังนี้

ผู้บริหารสถานศึกษา ต้องให้ความสำคัญเรื่องการนิเทศ ติดตาม เป็นอันดับแรก โดยให้ดูสภาพ จุดเน้น และข้อจำกัดของโรงเรียนเป็นองค์รวม ได้แก่

1. สภาพความพร้อมของโรงเรียน
2. สภาพการบริหารจัดการ การเรียนการสอน หลักสูตรสถานศึกษา ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน การพัฒนาคุณภาพชีวิตนักเรียน และบรรยากาศของการเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้
3. จำนวนครู คุณวุฒิ ความจำเป็นที่จะต้องได้รับการพัฒนา ครูที่มีผลงานดีเด่น ครูที่ต้องเร่งพัฒนารวมถึงการรวบรวมรายชื่อครูที่มีปัญหาในการปฏิบัติหน้าที่ในสายต่าง ๆ
4. ผลการพัฒนานักเรียน (ผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการ/ภาวะโภชนาการ/สมรรถภาพของนักเรียน/ปัญหาพฤติกรรม ฯลฯ) ทุกชั้นเรียนในสถานศึกษา
5. การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานชุมชน
6. สภาพแวดล้อมของโรงเรียน ความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับโรงเรียนอื่นใน

เครือข่าย

7. จุดเด่นของโรงเรียนที่สามารถเผยแพร่เป็นแบบอย่างได้

8. ข้อจำกัดที่ควรปรับปรุงแก้ไข ประเด็นที่เป็นสัญญาณอันตรายที่ควรแก้ไข หรือเฝ้าระวังเป็นพิเศษ

บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการจัดบริการแนะแนว

การจัดบริการแนะแนวในโรงเรียนจะสำเร็จตามจุดหมายอย่างน้อยเพียงใด ขึ้นอยู่กับผู้บริหารสถานศึกษาเป็นสำคัญ ฉะนั้นผู้บริหารสถานศึกษาควรมีบทบาทและหน้าที่เกี่ยวกับการแนะแนว ดังต่อไปนี้

1. จัดหาอุปกรณ์ต่าง ๆ ตลอดจนงบประมาณ เพื่อสนับสนุนงานบริการแนะแนว
2. ให้ครูในโรงเรียนหรือสถานศึกษามีส่วนร่วมในการจัดและดำเนินการด้านนี้ เช่น การประชุมชี้แจง การจัดเป็นรูปกรรมการ
3. ให้ครูผู้มีความรู้ ความเข้าใจ หรือได้รับการฝึกฝนงานด้านการแนะแนวเป็นผู้รับผิดชอบโดยตรง
4. ส่งเสริมให้ครูประจำการภายในโรงเรียน ให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการและวิธีการแนะแนว เช่น การจัดกิจกรรม โฮมรูม (Home room) เป็นต้น
5. แนะนำชี้แจงให้ครูรู้จักใช้ระเบียบสะสมให้เกิดประโยชน์ในด้านการแนะแนวให้มากที่สุด

บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษากับการวางแผนงานวิชาการ

การวางแผนงานวิชาการ การวางแผนเป็นเครื่องชี้แนวทางการปฏิบัติงาน การวางแผนเป็นกระบวนการที่สถานศึกษา ได้กำหนดขึ้นเพื่อการปฏิบัติงาน ในอนาคตตามความจำเป็นที่จะต้องปฏิบัติก่อนหลัง การวางแผนงานวิชาการ ในสถานศึกษา จึงเป็นสิ่งที่จำเป็นที่จะต้องปฏิบัติ เพื่อให้ได้บรรลุจุดหมายอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลให้ได้มากที่สุด

(ปรีชาพร วงศ์อนุตรโรจน์. 2543 : 95)

ผู้บริหากับการวางแผนงานวิชาการ ผู้บริหารเป็นผู้มีบทบาท และหน้าที่เกี่ยวกับการวางแผนงานวิชาการเพราะงานวิชาการ ในสถานศึกษาถือเป็นงานหลัก ผู้บริหารควรมีหลักการวางแผนงานวิชาการ (ปรีชาพร วงศ์อนุตรโรจน์. 2543 : 98) ดังนี้

1. ผู้บริหารควรมีความรับผิดชอบการวางแผนทุกระดับ ตั้งแต่งานวิชาการระดับสถานศึกษา งานวิชาการระดับคณะ จนถึงการเรียนการสอนของครูอาจารย์ โดยการจัดให้มีการประชุมเพื่อปรึกษาหารือหรือการรับฟังความคิดเห็นของครู อาจารย์ เพื่อจะได้จัดการวางแผนได้ถูกต้อง

2. ผู้บริหารควรมีส่วนร่วมในการวางแผนของสถานศึกษา โดยทั่วไปผู้บริหารจะเป็นผู้กำหนดแผนงานของสถานศึกษา แต่โดยแท้จริงแล้วผู้บริหารมิใช่เพียงผู้กำหนดแผนแต่ควรจะได้มีส่วนร่วมโดยการวางแผนร่วมกันระหว่างผู้รับผิดชอบงานอื่นๆ และครูอาจารย์ในสถานศึกษาด้วย

3. ผู้บริหารควรมีทักษะในการวางแผน เป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้บริหารควรมีความรู้ ความสามารถ และทักษะในการวางแผนจนสามารถชักนำครูอาจารย์ได้

4. ผู้บริหารควรรู้จักการวางแผนในการบริหารงาน การวางแผนเป็นกระบวนการขั้นตอนหนึ่งของการบริหารงานต่างๆ จะสามารถสำเร็จลุล่วงไปด้วยดีหรือไม่อยู่ที่การวางแผนงานวิชาการเป็นงานที่ต้องดำเนินการต่อเนื่องตลอดไป ตั้งแต่การวางแผนการจัดโปรแกรมการศึกษา การรับสมัครผู้เรียน ตลอดจนถึงการจัดการสอนต่างๆ หากสามารถวางแผนการสอนได้ดี การบริหารงานในขั้นตอนอื่นจึงจะสามารถดำเนินการได้ (ปรีชาพร วงศ์อนุตรโรจน์. 2543 : 98)

ความจำเป็นต้องวางแผนงานวิชาการของสถานศึกษา

งานฝ่ายวิชาการมีหลายประเภท โดยทั่วไปงานสำคัญด้านวิชาการที่ควรวางแผน (ปรีชาพร วงศ์อนุตรโรจน์. 2543 : 100) มีดังนี้

1. การวางแผนจำนวนนักเรียนนักศึกษาที่จะลงทะเบียนเรียน
2. การวางแผนด้าน ครู อาจารย์ ความพร้อมในการทำงานของครูอาจารย์
3. การวางแผนทรัพยากรกายภาพ ทรัพยากรทางกายภาพ ได้แก่ ตึกอาคาร

ครุภัณฑ์ และวัสดุภัณฑ์

4. การวางแผนทรัพยากรทางการเงิน
5. การวางแผนด้วยวิธีงบประมาณ

เทคนิคการบริหารงานจำเป็นสำหรับผู้บริหาร

การบริหารงานมีประสิทธิภาพ เทคนิคที่ผู้บริหารควรจะรู้และฝึกฝนจนเกิดความชำนาญ ดังนี้

1. เทคนิคการบริหารงาน การบริหารงานนั้นผู้บริหารต้องใส่ใจการตัดสินใจอย่างรอบคอบโดยอาศัยข้อมูลและเหตุผล อย่าตัดสินใจด้วยอารมณ์ และความคิดเห็นส่วนตัว ควรมีการรับฟังอีกฝ่ายหนึ่งด้วยใจเป็นธรรม

2. เทคนิคการสั่งงาน ต้องสั่งอย่างชัดเจน ให้เข้าใจง่าย ถูกต้องตามกาลเทศะ ให้เหมาะสมกับบุคคลเพื่อจะได้นำไปปฏิบัติได้ ต้องระมัดระวังการใช้วาจาที่สุภาพมีมารยาท และน้ำเสียง ท่าที วาจาที่เหมาะสม

3. เทคนิคในการรับฟังความคิดเห็น ผู้บริหารรับฟังความคิดเห็นจากทุกฝ่าย สร้างบรรยากาศให้ผู้ได้บังคับบัญชา สามารถแสดงความคิดเห็นได้ และควรพิจารณาว่าจะนำความคิดเห็นของผู้ได้บังคับบัญชาไปปฏิบัติได้หรือไม่

4. เทคนิคในการชื่นชม การชื่นชมให้เหมาะสมกับกาลเทศะ และชื่นชมในเรื่องผลงานการคิดต่อ และชมเพื่อสร้างสรรค์ให้เกิดกำลังใจ ชกย่องชมเชยด้วยความจริงใจ

5. เทคนิคในการก่อให้เกิดระเบียบวินัย ผู้บริหารจะเป็นตัวอย่างที่ดีในการทำตนให้มีระเบียบวินัย การวางระเบียบวินัยควรคำนึงถึงความเหมาะสมและสามารถนำไปปฏิบัติได้ และควรจะให้ทราบล่วงหน้า เพื่อให้ผู้ปฏิบัติสามารถเข้าใจและนำไปปฏิบัติได้ รวมทั้งต้องมีมาตรการในการควบคุมการปฏิบัติตามระเบียบวินัย

6. เทคนิคในการวางตน ควรวางตนเป็นตัวอย่าง มีความเที่ยงตรงยุติธรรม ไม่เลือกที่รักมักที่ชัง แจกจ่ายงานให้ทั่วถึง ไม่ควรสนิทสนมกับผู้ใด โดยเฉพาะทำตนให้เป็นมิตรและเป็นที่พึ่งให้กับผู้ได้บังคับบัญชา

7. เทคนิคการสร้างมนุษยสัมพันธ์ ต้องมีการติดต่อสัมพันธ์กับผู้ร่วมงานเข้า ร่วมงานสังคม เป็นประธานในพิธีรวมทั้งการสร้างความสัมพันธ์กับภายนอก

8. เทคนิคในการเพิ่มสมรรถภาพให้กับผู้ได้บังคับบัญชา ส่งเสริมให้ผู้ได้บังคับบัญชา มีความก้าวหน้าในการทำงาน ทำงานตามความรู้ความสามารถของตนและมีโอกาสที่จะได้เลื่อนตำแหน่ง รวมทั้งการเป็นที่ปรึกษาให้กำลังใจกับผู้ได้บังคับบัญชา (ปรีชาพร วงศ์อนุตรโรจน์, 2543 : 9-10)

คุณสมบัติของผู้บริหารสถานศึกษา

1. มีวิสัยทัศน์กว้างไกล
2. มีความมุ่งมั่นในการจัดการศึกษาและมุ่งมั่นต่อการสร้างระบบคุณภาพให้เกิดขึ้นในสถานศึกษา
3. เป็นผู้มีความสามารถในการสร้างความร่วมมือ และประสานกับทุกฝ่าย เพื่อให้สถานศึกษาดำเนินกิจการต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ
4. เป็นผู้สนับสนุนให้สถานศึกษาได้รับการพัฒนาอยู่ในระดับมาตรฐานการประกันคุณภาพ ตลอดไป โดยให้การสนับสนุนทั้งบุคลากรและผู้เรียน ร่วมมือกันพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้

สรุปได้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษาถือเป็นบุคคลสำคัญของการบริหารสถานศึกษา โดยเฉพาะการบริหารงานวิชาการ ซึ่งถือว่าเป็นงานหลักของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน การบริหารงานเพื่อที่จะให้งานนั้นบรรลุจุดมุ่งหมายที่วางไว้ การบริหารงานนั้นจะต้องใช้ศาสตร์และศิลป์ทุก

ประการ เพราะว่าการดำเนินงานต่าง ๆ มิใช่เพียงกิจกรรมที่ผู้บริหารจะกระทำเพียงลำพังคนเดียว แต่ยังมีผู้ร่วมงานอีกหลายคนมีส่วนร่วมทำให้งานนั้นประสบความสำเร็จ ผู้ช่วยงานแต่ละคนมีความแตกต่างกันทั้งในด้านสติปัญญา ความสามารถ ความถนัด และความต้องการที่ไม่เหมือนกัน หลักการบริหารสถานศึกษา คือ การมีจุดมุ่งหมายที่ชัดเจน มีเทคนิควิธีการบริหาร รวมทั้งการวัดและประเมินผลงาน ผู้บริหารต้องมีทั้งเทคนิคและวิธีการ และทักษะของการบริหารงาน และผู้บริหารเป็นผู้ที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง ต่อหน่วยงาน ต่อผู้ได้บังคับบัญชา และต่อผลงานอันเป็นส่วนรวม คุณภาพและบทบาทของผู้บริหารมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับคุณภาพของสถานศึกษา รวมทั้งมีผลสะท้อนต่อผลงานและวิธีปฏิบัติงานของสถานศึกษาแต่ละแห่งเป็นอันมาก การวางแผนงานวิชาการเป็นสิ่งสำคัญ และจำเป็นสำหรับผู้บริหาร เพราะการเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากปัจจัยภายนอก และปัจจัยภายในสถานศึกษา

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในประเทศ

อาทิตย์ แก้วมณี (2551 : 50-55) ได้ศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเทศบาลจังหวัดนครราชสีมา พบว่า 1) สภาพปัญหาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเทศบาลจังหวัดนครราชสีมาโดยรวมและเป็นรายด้านมีการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก 2) ปัญหาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเทศบาลจังหวัดนครราชสีมาโดยรวมและเป็นรายด้านมีการดำเนินงานอยู่ในระดับน้อย ด้านที่มีปัญหาน้อยกว่าด้านอื่น ๆ คือ ด้านการเรียนการสอน 3) เปรียบเทียบสภาพปัจจุบันการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเทศบาลจังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามสถานภาพตำแหน่ง ผู้บริหารสถานศึกษาและครู โดยรวมและรายด้านแตกต่างกัน 4) เปรียบเทียบปัญหาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเทศบาลจังหวัดนครราชสีมา จำแนกตามสถานภาพตำแหน่ง ผู้บริหารสถานศึกษาและครู โดยรวมและรายด้านแตกต่างกัน

สุชาติ เจริญวงศ์ (2551 : 70-85) ได้ศึกษาปัญหาการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมาเขต 6 พบว่า 1) ปัญหาการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง 2) ผลการเปรียบเทียบปัญหาการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมาเขต 6 จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ที่ปฏิบัติ พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครู มีปัญหาในการบริหารงานวิชาการ โดยภาพรวมแตกต่างกัน 3) ผลการเปรียบเทียบปัญหาการบริหารงานวิชาการสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมาเขต 6 จำแนกตามขนาดของโรงเรียนที่ปฏิบัติงาน โดยภาพรวมแตกต่าง

กัน และ 4) ผลการเปรียบเทียบปัญหาการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมาเขต 6 จำแนกตามระดับช่วงชั้นที่เปิดสอนโดยภาพรวมแตกต่างกัน

มนตรี วงศ์พระราม (2551 : 67-75) ได้ศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 7 พบว่า 1) สภาพการบริหารวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 7 อยู่ในระดับมาก ทั้งโดยภาพรวมและรายด้าน และมีปัญหาโดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย 2) ผู้บริหารงานวิชาการที่มีสถานภาพต่างกัน เห็นว่า สภาพและปัญหาการบริหารงานวิชาการ โดยภาพรวม แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ 0.05 3) ผู้บริหารงานวิชาการที่มีตำแหน่งหน้าที่แตกต่างกัน เห็นว่า สภาพและปัญหาด้านการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาแตกต่างกันเพียงด้านเดียว 4) ผู้บริหารงานวิชาการที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกัน เห็นว่า สภาพ การบริหารงานวิชาการด้านพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาแตกต่างกัน แต่มีปัญหาด้านการจัดการจัดการเรียนการสอนแตกต่างกัน และ 5) ผู้บริหารงานวิชาการของประเภทสถานศึกษาดังกล่าว เห็นว่า สภาพการบริหารงานวิชาการด้านหลักสูตรและการนำไปใช้ และด้านการวิจัยและการประกันคุณภาพเพื่อพัฒนาคุณภาพทางการศึกษาแตกต่างกัน แต่มีปัญหาด้านการวัดผลและประเมินผลและด้านการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาแตกต่างกัน

ทองพูน เปี่ยมยา (2549 : 45-66) ได้ศึกษาเรื่องประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการโรงเรียนตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชุมพร เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า 1) ประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการ โรงเรียนตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผลการประเมินความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก โดยผู้บริหารและครูมีความคิดเห็นด้านความสามารถในการจัดระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ด้านความสามารถในการพัฒนาและใช้หลักสูตรสถานศึกษา ด้านความสามารถในการจัดเรียนรู้ การวัดผลประเมินผล ด้านความสามารถในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านวิชาการแก่บุคคล องค์กรและชุมชนด้านความสามารถในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม ความสามารถในการปรับปรุงพัฒนาการใช้สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยี 2) เปรียบเทียบประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการ โรงเรียนตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูจำแนกตามตำแหน่งไม่แตกต่างกัน 3) เปรียบเทียบประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการ โรงเรียนตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูจำแนกตามขนาดโรงเรียนที่ปฏิบัติงานไม่แตกต่างกัน

วิชัย จันทพรหม (2549 : 80-105) ได้ศึกษาปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนนาร่องและโรงเรียนเครือข่ายการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา พบว่า 1) ปัญหาการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนนำ

รื่องและโรงเรียนเครือข่ายการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จังหวัดนครราชสีมา มีปัญหาการบริหารงานวิชาการ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง 2) การเปรียบเทียบปัญหาการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนนำร่องและโรงเรียนเครือข่ายการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา ราชดำเนิน 12 ด้าน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 รวม 10 ด้าน เรียงลำดับจากมากไปน้อย คือ ด้านการวัดผลประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน ด้านกระบวนการพัฒนาการเรียนรู้ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ด้านการแนะแนวการศึกษา ด้านการพัฒนาหลักสูตร ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ด้านการนิเทศการศึกษา ด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ด้านการส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัวยุติธรรม องค์กร หน่วยงานและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา และด้านการประสานความร่วมมือในการพัฒนางานวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่นตามลำดับ ภาพโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยโรงเรียนขนาดเล็กมีปัญหาเกี่ยวกับโรงเรียนขนาดใหญ่ ปัญหาที่พบ คือ ขาดความรู้ความเข้าใจในการประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน กรรมการเทียบโอนความรู้ทักษะ ประสบการณ์ ขาดความเข้าใจในการปฏิบัติ ครูไม่เข้าใจกระบวนการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ ขาดการนำภูมิปัญญาท้องถิ่น วิทยากรภายนอก และแหล่งเรียนรู้ชุมชนมาพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ขาดการทำวิจัยในชั้นเรียน และขาดการนำผลการวิจัยมาใช้ในการเรียนการสอน โรงเรียนขาดการส่งเสริมให้ครูมีความรู้ด้านการวิจัย ขาดการจัดระบบและการประเมินผลแนะแนวอย่างเป็นระบบ ขาดการนิเทศการใช้หลักสูตรอย่างต่อเนื่อง การนำหลักสูตรไปใช้ไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนด และ 3) แนวทางการแก้ไขปัญหาการบริหารงานวิชาการ โรงเรียนนำร่องและโรงเรียนเครือข่ายการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา โรงเรียนขนาดเล็กและโรงเรียนขนาดใหญ่มีแนวทางการแก้ไขปัญหาโดยใช้กระบวนการบริหารครบวงจร (PDCA) คือ การวางแผน การปฏิบัติตามแผนที่กำหนด การประเมินผลอย่างต่อเนื่อง การแก้ไขปรับปรุงและพัฒนา งาน สถานศึกษาต้องจัดหางบประมาณสนับสนุนภารกิจของโรงเรียน ส่งเสริมให้ครูปรับเปลี่ยนวิธีการสอน ส่งเสริมให้ครูทำวิจัยในชั้นเรียน ประสานความร่วมมือจากชุมชนและท้องถิ่น ประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ประสานความร่วมมือกับสถานศึกษาและหน่วยงานอื่นที่จัดการศึกษา ใช้กระบวนการนิเทศภายในอย่างต่อเนื่อง

ประทวน พรหมจ้อย (2548 : 112-135) ได้ศึกษาการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 3 พบว่า 1) สภาพการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

สำหรับการส่งเสริมความรู้ทางวิชาการแก่ชุมชนมีการปฏิบัติ อยู่ในระดับปานกลาง 2) ปัญหาการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยภาพรวม อยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณา รายด้านพบว่าที่มีปัญหา อยู่ในระดับปานกลาง 3 ด้านคือ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา และด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

แสงเดือน มาลีรักษ์ (2547 : 78-95) ได้ศึกษาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชน ระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 1 พบว่า 1) สภาพการบริหาร วิชาการของโรงเรียนเอกชนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 1 มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ยกเว้น ด้านงบวัสดุ ประกอบหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน งาน หลักสูตรและการนำหลักสูตร ไปใช้และงานห้องสมุด มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง และ 2) ปัญหาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาขอนแก่น เขต 1 มีปัญหาการปฏิบัติงานอยู่ในระดับปานกลาง ยกเว้น ด้านการวัดผลและ ประเมินผล งานประชุมอบรมทางวิชาการและงานการเรียนการสอนมีปัญหาอยู่ในระดับน้อย เจริญผล มุลาตี (2547 : 45-65) ได้ทำการศึกษาเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการใน ระบบทวิภาคีของสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 2 ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับปัจจัยที่ส่งผล ต่อการบริหารงานวิชาการในระบบทวิภาคีของสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 2 โดยรวมอยู่ ในระดับปานกลาง ถ้าพิจารณาเป็นรายด้านมีอยู่ 2 ปัจจัยอยู่ในระดับมาก คือ ปัจจัยด้านนักเรียน ปัจจัยด้านครู ส่วนปัจจัยด้านอาคารสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวกปัจจัยด้านผู้บริหาร ปัจจัย ด้านสถานประกอบการ และปัจจัยชุมชน อยู่ในระดับปานกลาง 2) ระดับการบริหารงานวิชาการใน ระบบทวิภาคี ของสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 2 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับปาน กลาง เรียงตามค่าเฉลี่ย คือ ด้านกิจกรรมการเรียนการสอนด้านการนิเทศการศึกษาและพัฒนาผู้สอน ด้านการวัดผลและการประเมินผลการเรียนการสอนด้านหลักสูตรและองค์ประกอบของหลักสูตร

ศิริัญญา สีจันทร์ (2550 : 140 – 141) ได้ศึกษาความต้องการพัฒนาด้านการบริหารงาน วิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า

1. ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 มีความต้องการพัฒนาด้านการบริหารงานวิชาการ โดยรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดย เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้านการ พัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และด้านการวัดผลประเมินผลและเทียบโอนผลการ เรียน ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยกว่าด้านอื่น คือด้านการส่งเสริม และสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัวยุ ชุมชน องค์กร หน่วยงานและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา

เมื่อพิจารณาแยกผู้บริหารตามระดับช่วงชั้นที่เปิดสอน พบว่า ผู้บริหารในช่วงชั้นที่ 1-2 ช่วงชั้นที่ 1-3 และช่วงชั้นที่ 3-4 มีความต้องการพัฒนาด้านการบริหารงานวิชาการ โดยรวม และรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก

2. ผลการเปรียบเทียบระดับความต้องการพัฒนาด้านการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำแนกตามช่วงชั้นที่เปิดสอน พบว่า โดยรวมผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำแนกตามช่วงชั้นที่เปิดสอน พบว่า โดยรวมผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความต้องการพัฒนาด้านการบริหารงานวิชาการแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อนำมาเปรียบเทียบรายคู่ พบว่า ผู้บริหารช่วงชั้นที่ 1-2 มีความต้องการพัฒนาด้านการบริหารงานวิชาการแตกต่างกับผู้บริหารช่วงชั้นที่ 1-3 ส่วนคู่อื่นไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ด้านการนิเทศการศึกษา ส่วนที่เหลือไม่แตกต่างกัน เมื่อนำมาเปรียบเทียบรายคู่ พบว่า ผู้บริหารช่วงชั้นที่ 1-2 มีความต้องการพัฒนาการนิเทศการศึกษาแตกต่างกับผู้บริหารช่วงชั้นที่ 1-3 และผู้บริหารช่วงชั้นที่ 3-4 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ผลการเปรียบเทียบระดับความต้องการพัฒนาด้านการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำแนกตามวุฒิการศึกษา ระหว่างผู้บริหารที่มีวุฒิกการศึกษา สาขาการบริหารการศึกษาและผู้บริหารที่มีวุฒิกการศึกษาสาขาอื่น พบว่า มีความต้องการพัฒนา ด้านการบริหารงานวิชาการ โดยรวมและรายด้านทุกด้านไม่แตกต่างกันทางสถิติ

4. ผลการศึกษาค้นคว้าเสนอแนะเกี่ยวกับความต้องการการพัฒนาด้านการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อนำไปสู่การเพิ่มประสิทธิภาพในการพัฒนา คือ ผู้บริหารควรให้ความสำคัญต่อการบริหารงานวิชาการมากขึ้นและมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง การบริหารงานวิชาการควรให้บุคลากรทุกคนมีส่วนร่วม ควรจัดอบรมให้ความรู้กับครูเกี่ยวกับการปฏิบัติงานวิชาการ ประสานความร่วมมือระหว่างสถานศึกษา จัดแหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกสถานศึกษาให้ได้มาตรฐาน มีสื่อเทคโนโลยี และนวัตกรรมที่หลากหลาย นำมาใช้ในการบริหารวิชาการ ควรให้การสนับสนุนงบประมาณให้กับโรงเรียนนำไปใช้ในการพัฒนางานวิชาการอย่างเพียงพอ

งานวิจัยต่างประเทศ

Gentry (2002 : unpagged) ได้ศึกษาการเผชิญปัญหาการนิเทศการสอนของอาจารย์ใหญ่ โรงเรียนในระดับมัธยมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า อาจารย์ใหญ่ยังไม่สามารถกล่าวถึงความหมายของคำว่า การนิเทศ ได้อย่างชัดเจนและถูกต้องนัก แต่พวกเขาค่อนข้างที่จะให้คำนิยามคำว่า การนิเทศ คือ การประเมินเสียมากกว่า ปัจจัยซึ่งช่วยส่งเสริมงานด้านการนิเทศ คือ ความไว้วางใจ

และลักษณะของการบริหารงานในโรงเรียนที่มีการแบ่งงานออกเป็น ส่วน ๆ ซึ่งทำให้อาจารย์ใหญ่
ในสถานศึกษาที่ยากลำบากเป็นผลให้พวกเขาไม่สามารถจัดลำดับความสำคัญก่อนหลังของงานและ
ขาดความชำนาญเฉพาะ สำหรับการปฏิบัติงานบางอย่างด้วยอุปสรรคอื่นนอกเหนือจากนี้ คือ
ความซ้ำซ้อนของบทบาทและหน้าที่ระหว่างผู้ช่วยอาจารย์ หัวหน้าฝ่ายและผู้อำนวยการ
ด้านการจัดการเรียนการสอน

Kallon (1997 : 2004 - A) ได้ศึกษาการปฏิรูปการศึกษาในเมืองเซียร์ราลีออน
ซึ่งดำเนินการตามโครงการระดับชาติ เพื่อเผยแพร่หลักสูตรประถมศึกษาเชิงนวัตกรรมที่ดำเนินการ
ปรับให้สอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น ผลการศึกษาครั้งนี้ ยืนยันถึงความก้าวหน้าอย่างชัดเจนของ
ความพยายามการใช้หลักสูตรที่สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมและวัฒนธรรมของท้องถิ่น นอกจากนี้
ยังสะท้อนให้เห็นนวัตกรรมของโครงการดังกล่าว เป็นผลมาจากความจริงจังของรัฐบาล
ความช่วยเหลือเอกชน ความร่วมมือของชุมชน นักศึกษา อาจารย์ระดับมหาวิทยาลัย ตลอดจนครู
ระดับประถมศึกษา อย่างก็ตามยังมีปัญหาบางประการเกิดขึ้นและ โครงการจะบรรลุเป้าหมาย ได้มาก
น้อยเพียงใด ขึ้นอยู่กับรัฐบาลในการสนับสนุนในด้านวัสดุอุปกรณ์ ทรัพยากรต่าง ๆ ตลอดจน
การฝึกอบรมควบคุมดูแลอย่างต่อเนื่อง

Bugg (มนตรี วงศ์พระราม. 2551 70 ; อ้างอิงมาจาก Bugg. 2000) ได้ศึกษาการประกัน
คุณภาพและแผนพัฒนาในโรงเรียนมัธยมศึกษา รัฐอิลลินอยส์ สหรัฐอเมริกา การวิจัยเป็นการ
ตรวจสอบวิเคราะห์ประสิทธิผลของคณะกรรมการการประกันคุณภาพการศึกษาและวางแผน
พัฒนาของรัฐอิลลินอยส์ ซึ่งเป็นการส่งเสริมการพัฒนาระบบการเปลี่ยนแปลงระบบในโรงเรียน
มัธยมของรัฐ เป็นการศึกษาเพื่อใช้ในการตัดสินใจในขอบเขตของโรงเรียน 2 โรงเรียน ผลการวิจัย
พบว่า 1) ก่อนที่จะมีการประกันคุณภาพและการวางแผนพัฒนาโรงเรียน ทั้งสองโรงเรียนไม่มี
โครงสร้างอย่างเป็นทางการในการพัฒนาปรับปรุงโรงเรียน 2) เนื่องจากโรงเรียนในชนบท สามารถ
ที่จะใช้ประโยชน์จากระบบการประกันคุณภาพให้เป็นตัวกระตุ้นในการพัฒนาโครงสร้างการ
พัฒนาโรงเรียนอย่างมีรูปแบบ แต่โรงเรียนในเมืองไม่สามารถจะประสบความสำเร็จตามขั้นตอนนี้
ได้ 3) ผลกระทบทางบวกของการประกันคุณภาพคือ เทคนิคการสอนที่ใช้ประโยชน์ได้ทั้งสอง
โรงเรียน และ 4) แม้ว่าการประกันคุณภาพ มีศักยภาพที่จะช่วยเหลือโรงเรียนที่จะยึดเป็นแบบอย่าง
ในการพัฒนาโรงเรียนต่อไป อย่างไรก็ตามตัวแปรที่หายไป อาทิเช่น ภาวะผู้นำและทรัพยากรด้าน
การเงินกระบวนงานนี้ไม่ประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์

Germuth (มนตรี วงศ์พระราม. 2551 70 ; อ้างอิงมาจาก Germuth. 2004 : 107-110) ได้
ศึกษาเปรียบเทียบวิธีการประเมินประสิทธิภาพการสอนของครู 2 วิธี คือ การใช้แบบจำลอง
HLM และการใช้แบบจำลอง OLS โดยการเก็บข้อมูลจากครูและนักเรียนจากโรงเรียนขนาดกลาง

ผลการวิจัยปรากฏว่า การประเมินประสิทธิภาพการสอนของครู โดยใช้แบบจำลอง HLM สามารถประเมินประสิทธิภาพการสอนของครู ได้ดีกว่าแบบจำลอง OLS อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

Bauerly (พระสาย แวงคำ. 2544 : 44 ; อ้างอิงมาจาก Bauerly. 1998 : 2913-A) ได้ศึกษาการนำการจัดการคุณภาพแบบเบ็ดเสร็จไปใช้ในโรงเรียนมัธยมในรัฐมินนิโซตา สหรัฐอเมริกา ประกอบด้วย 1) การปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง 2) การมุ่งเน้นผลผลิต 3) การตัดสินใจโดยอาศัยข้อมูล 4) ความเป็นผู้นำ 5) การประเมินผล 6) การคิดแบบเป็นระบบ และ 7) การฝึกอบรม โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาปริมาณการนำหลักการจัดการคุณภาพแบบเบ็ดเสร็จไปใช้และปัญหาอุปสรรคผลการศึกษาพบว่า 1) มีการใช้หลักการจัดการคุณภาพแบบเบ็ดเสร็จทั้ง 7 ในโรงเรียนมัธยมศึกษาในรัฐมินนิโซตา สหรัฐอเมริกา ในระดับที่แตกต่างกัน 2) ยังไม่มีโรงเรียนใดนำหลักการจัดการคุณภาพแบบเบ็ดเสร็จ ทั้ง 7 หลักไปใช้ได้อย่างเต็มที่ และ 3) ขาดวิทยากรและบุคคลที่เป็นผู้นำส่วนอุปสรรคในการนำโครงการไปใช้ มีปัญหาจาก เวลา เจตคติของบุคลากร และการฝึกอบรมไม่เพียงพอ

แมคคาธี (McCarthy. 1971 : 705 - A) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับบทบาท การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในรัฐนิวเจอร์ซีย์ สหรัฐอเมริกา พบว่า ผู้บริหารมีความคิดเห็นแตกต่างกับกลุ่มครู และผู้ช่วยฝ่ายวิชาการในบทบาทการปฏิบัติงานด้านวิชาการในเรื่อง การสังเกตการณ์สอน งานวัดผลประเมินผล

เอกที (Agtbe. 1980 : 3076 - 3077) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับการรับรู้บทบาทและหน้าที่ของผู้บริหารและครูในงานวิชาการผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารและครูยอมรับว่า งานปรับปรุงการเรียนการสอนต้องทำเป็นคณะ โดยให้ทุกคนมีความรับผิดชอบร่วมกัน ผู้บริหารทำหน้าที่บริหารงานอื่น ๆ มากอันเกินไป ควรให้ความสำคัญในการนิเทศภายในให้มากยิ่งขึ้น ผู้บริหารจะต้องเปลี่ยนบทบาทจากผู้สั่งการมาเป็นผู้ประสานงาน

บินดา (Binda. 1989 : 6061 - A) ได้วิจัยเกี่ยวกับผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา กับกระบวนการส่งเสริมหลักสูตร พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนได้จัดหลักสูตรให้สนองความต้องการของนักเรียน ดังนั้นโรงเรียนจึงได้ทุ่มเทเวลาส่วนใหญ่ไว้กับการปรับปรุงหลักสูตรใหม่ทั้งการพัฒนาบุคลากรให้สอดคล้องกับหลักสูตร การจัดหาวัสดุและสื่อประกอบการสอน การกำหนดแผนการสอน ขยายโครงสร้างงานวิชาการให้กว้างขึ้น และส่งเสริมการเป็นผู้นำแก่นักเรียนส่วนปัญหาที่พบคือ ในการปรับปรุงหลักสูตรระยะแรกตามนโยบายส่วนกลาง ดังนั้น เนื้อหาจึงไม่สอดคล้องกับท้องถิ่น ต่อมามีการพัฒนาโดยผู้บริหาร โรงเรียนเป็นผู้นำหลักสูตร ทำให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติงานชั้นมีบรรยากาศในห้องเรียนที่พึงประสงค์ นักเรียนเป็นผู้นำสูงนักเรียนอ่านออกเขียนได้มากขึ้น ตลอดจนพัฒนาด้านความรู้ที่นึกคิด และคุณลักษณะที่พึงประสงค์อื่นของสังคม

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพอสรุปได้ว่า การบริหารงานวิชาการเป็นหัวใจของการบริหารสถานศึกษา เป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและเป็นกระบวนการที่จะสร้างความมั่นใจให้สถานศึกษาว่าสามารถบริหารงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ เกิดประโยชน์สูงสุดผู้สำเร็จการศึกษามีความรู้ ความสามารถ เป็นคนดี มีคุณธรรม และมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามหลักสูตรกำหนด สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน สังคม ประเทศชาติ แต่การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษายังพอว่ามีปัญหา คือ ปัญหาเกี่ยวกับหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ ปัญหาการจัดการเรียนการสอนปัญหาเกี่ยวกับบุคลากรทางการศึกษา ปัญหาเกี่ยวกับสื่อวัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอน ปัญหาเกี่ยวกับอาคารสถานที่ห้องปฏิบัติการต่าง ๆ ปัญหาเกี่ยวกับตัวผู้เรียน ปัญหาเกี่ยวกับการวัดและประเมินผล และปัญหาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องให้ความสำคัญ มีวิสัยทัศน์ มีภาวะผู้นำ กระตุ้นและสร้างความตระหนักแก่บุคลากรในโรงเรียนให้เป็นผู้มีความรู้ความสามารถ พัฒนาตนเองและพัฒนางานอยู่เสมอเพื่อให้ก้าวทันกับความเปลี่ยนแปลงของสังคม ใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีเครื่องมือวัดผลประเมินผลเข้ามาช่วยในการพัฒนาส่งเสริมงานวิชาการ ประสานความร่วมมือกับบุคคล หน่วยงาน องค์กรอื่นที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การจัดการศึกษาบรรลุจุดหมาย ผู้เรียนมีคุณภาพสูงสุด จึงจำเป็นที่จะต้องมีการพัฒนาการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาให้มีคุณภาพต่อไป

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มุ่งศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 ซึ่งมีขั้นตอนการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล
5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 จำนวนเป็น ผู้บริหารสถานศึกษา 184 คน และครู จำนวน 2,195 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง ใช้การสุ่มตัวอย่างจากประชากร โดยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ตามตามร่างสำเร็จรูปของเครจซี่และมอร์แกน (R.V. Krejcie and D.W. Morgan) ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 124 คน และ ครู จำนวน 322 คน รวมกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น จำนวน 446 คน แล้วสุ่มกลุ่มตัวอย่างย่อย (Stratified Random Sampling) ทั้งผู้บริหารสถานศึกษาและครูแบ่งตามขนาดของสถานศึกษา และทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแต่ละขนาดของสถานศึกษาตามสัดส่วน (Proportional Stratified Random Sampling) โดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) (บุญชม ศรีสะอาด, 2549 : 120 – 123) ดังตาราง 1

ตาราง 1 แสดงจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามผู้บริหารและขนาดสถานศึกษา

ขนาด	ประชากร				กลุ่มตัวอย่าง			
	เล็ก	กลาง	ใหญ่	รวม	เล็ก	กลาง	ใหญ่	รวม
สถานภาพ								
ผู้บริหารสถานศึกษา	94	53	37	184	63	36	25	124
ครูผู้สอน	1337	561	297	2195	196	82	44	322
รวม	1431	614	334	2379	259	118	69	464

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ลักษณะของเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานศึกษาที่เกี่ยวข้อง แล้วทำการสร้างเครื่องมือที่เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ขึ้นมาเอง เพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยครั้งนี้ ซึ่งเป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 เป็นผู้ตอบ มี 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับรายละเอียดผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ สถานภาพ ตำแหน่ง และขนาดของสถานศึกษา ลักษณะเป็นข้อคำถามแบบตรวจสอบรายการ (Check-List)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ลักษณะคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) โดยกำหนดค่าตำแหน่งของช่วงน้ำหนักแบ่งเป็น 5 ระดับ ซึ่งมีความหมาย ดังนี้ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด ตามลำดับ (ประสิทธิ์ สุวรรณรักษ์. 2542 : 196)

5	หมายถึง	มีปัญหาในการบริหารงานวิชาการอยู่ในระดับมากที่สุด
4	หมายถึง	มีปัญหาในการบริหารงานวิชาการอยู่ในระดับสิทธิผลมาก
3	หมายถึง	มีปัญหาในการบริหารงานวิชาการอยู่ในระดับปานกลาง
2	หมายถึง	มีปัญหาในการบริหารงานวิชาการอยู่ในระดับน้อย
1	หมายถึง	มีปัญหาในการบริหารงานวิชาการอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 เป็นแบบคำถามปลายเปิด (Open Form) เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างได้แสดงความคิดเห็น ข้อเสนอแนะอื่น ๆ ที่นอกเหนือจากที่ได้กล่าวมาแล้ว เกี่ยวกับสภาพและปัญหาการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา

2. วิธีการสร้างเครื่องมือ

การสร้างเครื่องมือใช้การรวบรวมข้อมูลในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้ดำเนินการดังนี้

2.1 ศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับสาระสำคัญ เรื่อง สภาพและปัญหาการบริหารงาน วิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ตามแนวทางการพัฒนางานวิชาการของโรงเรียน จากเอกสาร ตำรา วารสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นข้อมูลในการกำหนดโครงสร้างของแบบสอบถาม

2.2 นำข้อมูลจากการศึกษาค้นคว้ามาสร้างแบบสอบถาม

2.3 นำเสนอร่างแบบสอบถามไปให้ผู้เชี่ยวชาญ และคณะกรรมการควบคุม วิทยานิพนธ์ทำการตรวจสอบ เพื่อให้ได้คำถามที่ครอบคลุม ครบสภาพและปัญหา เป็นการหา ความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม ผู้เชี่ยวชาญที่ทำการตรวจสอบ ได้แก่

2.3.1

2.3.2

2.3.3

2.4 นำแบบสอบถามที่ได้จากการตรวจสอบ แก้ไข จากผู้เชี่ยวชาญ และ คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์พิจารณาอีกครั้ง แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขให้ดียิ่งขึ้น

2.5 นำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน โดยหาอำนาจ จำแนกรายชื่อ

2.6 หาอำนาจจำแนก โดยวิเคราะห์แบบสอบถามเป็นรายข้อ หากค่าคะแนนเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนแต่ละข้อ ทั้งกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำ ทดสอบความแตกต่างโดยใช้ สถิติ t-test ที่ระดับนัยสำคัญ .05

2.7 นำแบบสอบถามที่ผ่านค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ ไปทดลองใช้ (Try Out) กับ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 ที่ไม่ใช่ กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. ผู้วิจัยขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ส่งถึงผู้อำนวยการเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2. ผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 แจ้งผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล
3. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปยังสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 เพื่อแจกจ่ายไปยังสถานศึกษาตามเป้าหมายและกำหนดวันรับแบบสอบถามคืน โดยส่งแบบสอบถามคืนที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4
4. ผู้วิจัยรวบรวมแบบสอบถามด้วยตนเองได้แบบสอบถามจำนวน.....ฉบับ คิดเป็นร้อยละ

การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเรียบร้อยแล้ว ในการจัดทำข้อมูลผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้ผู้ศึกษาได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามแต่ละฉบับ
2. คัดแยกแบบสอบถามตามสถานภาพผู้ตอบ
3. กรอกรหัสแบบสอบถาม
4. กำหนดตัวเลขแทนค่าข้อมูลในแบบสอบถามแต่ละข้อ แล้วบันทึกข้อมูลที่ได้ลงมาในกระดาษ ทำจนครบแบบสอบถามทุกฉบับ
5. ประมวลผลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูล ดำเนินการดังนี้

1. การศึกษาสถานภาพของกลุ่มตัวอย่าง วิเคราะห์ด้วยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และหาค่าร้อยละ (Percentage) เสนอข้อมูลเป็นตารางประกอบความเรียง
2. การศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู วิเคราะห์ด้วยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เสนอข้อมูลเป็นตารางประกอบความเรียง
3. การเปรียบเทียบสภาพและปัญหาการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู วิเคราะห์ด้วยค่า t-test Independent กำหนดค่าสถิติที่ระดับนัยสำคัญที่ .05
4. การเปรียบเทียบสภาพและปัญหาการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One - Way ANOVA) เมื่อพบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยในแต่ละด้าน

อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จะทำการเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ ตามวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe') กำหนดค่าสถิติที่ระดับนัยสำคัญที่ .05

5. ข้อเสนอแนะที่เป็นคำถามปลายเปิด ใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) โดยจัดคำตอบเข้าประเด็นเดียวกันแล้วแจกแจงความถี่ หากคำร้อยละ เสนอข้อมูลเป็นตาราง ประกอบคำอธิบาย

6. เกณฑ์ในการแปลความหมายข้อมูล การแปลความหมายค่าเฉลี่ย (Mean) ได้กำหนดขอบเขตของค่าเฉลี่ย ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด. 2545 : 163)

4.51-5.00	หมายถึง	มีปัญหาอยู่ในระดับมากที่สุด
3.51-4.50	หมายถึง	มีปัญหาอยู่ในระดับมาก
2.51-3.50	หมายถึง	มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง
1.51-2.50	หมายถึง	มีปัญหาอยู่ในระดับน้อย
1.00-1.50	หมายถึง	มีปัญหาอยู่ในระดับน้อยที่สุด

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

1.1 การหาค่าอำนาจจำแนกรายข้อของแบบสอบถาม โดยใช้วิธีการหาอัตราส่วนวิกฤต t ตามวิธีการของ t -test โดยใช้สูตร ดังนี้ (ประสิทธิ์ สุวรรณรักษ์. 2542 : 322)

$$t = \frac{\bar{X}_H - \bar{X}_L}{\sqrt{\frac{S_H^2 + S_L^2}{n}}}$$

เมื่อ	\bar{X}_H	แทน	ค่าเฉลี่ยของกลุ่มได้คะแนนสูง
	\bar{X}_L	แทน	ค่าเฉลี่ยของกลุ่มได้คะแนนต่ำ
	S_H^2	แทน	ความแปรปรวนของกลุ่มได้คะแนนสูง
	S_L^2	แทน	ความแปรปรวนของกลุ่มได้คะแนนต่ำ
	n	แทน	จำนวนคนในกลุ่มสูงหรือกลุ่มต่ำที่นำมาวิเคราะห์

1.2 ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability) โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach) ใช้สูตร (ประสิทธิ์ สุวรรณรักษ์, 2542 : 261)

$$\alpha = \frac{K}{K-1} \left\{ 1 - \frac{\sum S_i^2}{S^2} \right\}$$

เมื่อ	α	แทน	ความเชื่อมั่น
	K	แทน	จำนวนข้อ
	S_i^2	แทน	ความแปรปรวนของคะแนนแต่ละข้อ
	S^2	แทน	ความแปรปรวนของคะแนนรวม

2. สถิติพื้นฐาน

2.1 ค่าร้อยละ (Percentage) โดยใช้สูตร ดังนี้

$$P = \frac{f}{N} \times 100$$

เมื่อ	P	แทน	ค่าร้อยละ
	f	แทน	ความถี่ที่ต้องการแปลงให้เป็นร้อยละ
	N	แทน	จำนวนความถี่ทั้งหมด

2.2 ค่าเฉลี่ย (Mean) ของคะแนนใช้สูตร

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{N}$$

เมื่อ	\bar{X}	แทน	คะแนนเฉลี่ย
	$\sum X$	แทน	ผลรวมทั้งหมดของคะแนน
	N	แทน	จำนวนคน

2.3 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

$$\text{S.D.} = \sqrt{\frac{N\sum X^2 - (\sum X)^2}{N(N-1)}}$$

เมื่อ	S.D.	แทน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
	$\sum X$	แทน	ผลรวมทั้งหมดของคะแนนในแต่ละคน
	$\sum X^2$	แทน	ผลรวมทั้งหมดของคะแนนในแต่ละคนยกกำลังสอง
	N	แทน	จำนวนคนทั้งหมด

3. สถิติที่ใช้ทดสอบสมมติฐาน

3.1 การทดสอบค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างที่เป็นอิสระต่อกัน (Independent Samples)

ในการเปรียบเทียบสภาพและปัญหาการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู กำหนดค่าสถิติที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 วิเคราะห์ด้วยค่า Independent Samples t-test โดยใช้สูตร ดังนี้ (ประสิทธิ์ สุวรรณรักษ์, 2542 : 321)

$$t = \frac{\bar{X}_1 - \bar{X}_2}{\sqrt{\frac{\sigma_1^2}{N_1} + \frac{\sigma_2^2}{N_2}}}$$

เมื่อ	\bar{X}_1	แทน	ค่าเฉลี่ยของกลุ่มที่ 1
	\bar{X}_2	แทน	ค่าเฉลี่ยของกลุ่มที่ 2
	σ_1^2	แทน	ความแปรปรวนของกลุ่มที่ 1
	σ_2^2	แทน	ความแปรปรวนของกลุ่มที่ 2
	N_1	แทน	จำนวนประชากรกลุ่มที่ 1
	N_2	แทน	จำนวนประชากรกลุ่มที่ 2

3.2 การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One - Way ANOVA) ในการเปรียบเทียบสภาพและปัญหาการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา โดยทดสอบค่า (F-test) ใช้สูตร ดังนี้ (ประสิทธิ์ สุวรรณรักษ์. 2542 : 328)

$$F = \frac{MS_b}{MS_w}$$

เมื่อ	F	แทน	ค่าการแจกแจงของ F
	MS_b	แทน	ความแปรปรวนระหว่างกลุ่ม
	MS_w	แทน	ความแปรปรวนภายในกลุ่ม

เมื่อพบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยในแต่ละด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แล้วจะใช้การเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ ตามวิธีของเซฟเฟ้ (Scheffe') ใช้สูตร ดังนี้

$$CV_d = \sqrt{(K-1)(F^*)(MS_{within})(2/n)}$$

เมื่อ	K	แทน	จำนวนกลุ่มในกลุ่มตัวอย่าง
	F^*	แทน	ค่า F ที่เปิดจากตาราง (Critical Value)
	MS_{within}	แทน	ค่า Mean Square Group ที่คำนวณไว้แล้วในการวิเคราะห์ความแปรปรวน
	N	แทน	จำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด

บรรณานุกรม

- กมล ภูประเสริฐ. การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : เมธีปัส,
2544.
- กิตติมา ปี่แก้ว. การศึกษาผลการดำเนินงานการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้
คณิตศาสตร์ ช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนสาธิตเทศบาลบ้านเซตวัน จังหวัดแพร่. วิทยานิพนธ์
ค.ม. อุตรดิตถ์ : มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์, 2549. ถ่ายเอกสาร.
- กิติมา ปรีดีคิด. การบริหารและการนิเทศการศึกษาเบื้องต้น. กรุงเทพฯ : อักษรบัณฑิต, 2542.
- กิตติศักดิ์ หนูด้วง. การดำเนินการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3. วิทยานิพนธ์ ค.ม. สุราษฎร์ธานี : มหาวิทยาลัยราชภัฏสุ
ราษฎร์ธานี, 2549. ถ่ายเอกสาร.
- กาญจนา วัฒนายุ. การวิจัยวิจัยการศึกษา. กรุงเทพฯ : กองวิจัยการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการ
การศึกษาแห่งชาติ, 2545.
- กลุ่มงานวัดผลและประเมินผลการศึกษา. รายงานผลการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของ
นักเรียน ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2548. หน้า 34 - 35 : สำนักงานเขต
พื้นที่ กาฬสินธุ์ เขต 2, 2548.
- กำไล วัชรอากาศไพบุลย์. การศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาของ
โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ลพบุรี. 2548.
- เขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1, สำนักงาน. รายงานการประชุมคณะกรรมการจัดทำ
แผนปฏิบัติการราชการ 4 ปี (พ.ศ. 2548 - 2550). มหาสารคาม : สำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษามหาสารคาม เขต 1, 2548 ก.
- ครูศาสตร์, คณะ. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. การประเมิน
หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 (ฉบับปรับปรุง 2533). กรุงเทพฯ :
โรงพิมพ์กรมการศาสนา, 2548.
- คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, สำนักงาน. แนวทางการบริหารจัดการหลักสูตรตามหลักสูตร
แกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์
การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด, 2552.
- คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. ชุดฝึกอบรมผู้บริหารระดับสูง เล่มที่ 1.
กรุงเทพฯ : สำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2541.

- คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, สำนักงาน. รายงานการศึกษาคุณภาพที่เป็นมาตรฐานของ
เด็กไทยที่สังคมต้องการ. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน,
2547.
- _____ . แนวทางการกระจายอำนาจการบริหารและจัดการศึกษาให้คณะกรรมการ สำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา ตามกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจาย
อำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา
ขั้นพื้นฐาน, 2550.
- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. ผู้บริหารสถานศึกษาด้านแบบ 2544. กรุงเทพฯ : วิ.
ที.ซี. คอมมิวนิเคชั่น, 2544.
- ศุภรักษ์ ภิรมย์รักษ์. เรียนรู้และฝึกปฏิบัติการวิจัยในชั้นเรียน. พิมพ์ครั้งที่ 2. ฉะเชิงเทรา : สำนักงาน
ประถมศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทรา, 2544.
- จักรกฤษ บุญเดช. คู่มือเตรียมสอบผู้อำนวยการสถานศึกษา. กรุงเทพฯ : ม.ป.ท., 2548
- จ่านง พรายเข้มแบ. เทคนิคการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้กับการสอนซ่อมเสริม. กรุงเทพฯ :
ไทยวัฒนาพานิช, 2545.
- ทวี เพชรพะยอม. สภาพและปัญหาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2. วิทยานิพนธ์ ค.ม. ฉะเชิงเทรา :
มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์, 2551. ถ่ายเอกสาร.
- ทวีชัย ประสึระดา. ปัญหาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร
สถานศึกษา และครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์. วิทยานิพนธ์
ค.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, 2548. ถ่ายเอกสาร.
- ทองอิน วงศ์โสธร. เอกสารการสอนชุดวิชาประสบการณ์วิชาชีพบริหารการศึกษา หน่วยที่ 1 - 7.
พิมพ์ครั้งที่ 12. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2549.
- ธีระ รุญเจริญ. การบริหารงานวิชาการในโรงเรียนมัธยมศึกษา. กรุงเทพฯ : โอ.เอส.พรินติ้งเฮ้าส์,
2546.
- _____ . การบริหารโรงเรียนยุคปฏิรูปการศึกษา. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ข้าวฟ่าง, 2546.
- ธำรง บัวศรี. ทฤษฎีหลักสูตรการออกแบบและการพัฒนา. กรุงเทพฯ : เอราวันการพิมพ์, 2542.
- ธีระ รุญเจริญ. การบริหารโรงเรียนยุคปฏิรูปการศึกษา. มปท. : ม.ป.ท., 2546.
- ธีระพัฒน์ ฤทธิทอง. การจัดการกระบวนการเรียนรู้ แบบบล็อก. กรุงเทพฯ : เพ็ญฟ้าพรินติ้ง, 2545.

- นิคม ชมภูหลง. วิธีการและขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นและการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาตามหลักสูตรประถมศึกษาและหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) และหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544. มหาสารคาม : สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดมหาสารคาม, 2545.
- นุตา นามแก้ว. ปัญหาและแนวทางการปรับปรุงการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน. วิทยานิพนธ์ ค.ม. ลำปาง : มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง, 2549. ถ่ายเอกสาร.
- บรรพต สุวรรณประเสริฐ. การพัฒนาหลักสูตรโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ. กรุงเทพฯ : ดวงกลมสมัย, 2544.
- บุญชม ศรีสะอาด. "การวิจัยเกี่ยวกับมาตราส่วนประมาณค่า," วารสารการวัดผลการศึกษามหาวิทยาลัยมหาสารคาม. 3(1) : 1 – 8 กรกฎาคม, 2540.
- บุญญศักดิ์ ใจจงกิจ. "การจัดฝึกอาชีพในสหราชอาณาจักร," พัฒนาเทคนิคศึกษา. 9(24) : 28 – 33 ตุลาคม – ธันวาคม, 2541.
- บุญถิ่น ภูดินทราย. ปัจจัยบางประการที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา-สกลนคร เขต 2. วิทยานิพนธ์ ค.ม. สกลนคร : มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, 2551. ถ่ายเอกสาร.
- ประมาณ โพนเฉลียว. การบริหารวิชาการ. กรุงเทพฯ : ภาควิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2544.
- ประวิทย์ ศรีพินิจ. สภาพการใช้หลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนในโครงการ หนึ่งอำเภอ หนึ่งโรงเรียนในฝัน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดชลบุรี. วิทยานิพนธ์ ค.ม. ฉะเชิงเทรา : มหาวิทยาลัยราชภัฏฉะเชิงเทรา. 2550.
- ปรีชา คัมภีร์ปกรณ์. "ขอบข่ายจัดการโรงเรียนประถมศึกษา" ในเอกสารการสอนชุดวิชาการจัดการโรงเรียนประถมศึกษา หน่วยที่ 1 – 6. พิมพ์ครั้งที่ 13. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2544.
- ปรีชาพร วงศ์อนุตรโรจน์. การบริหารวิชาการ. กรุงเทพฯ : ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพมหานคร, 2543.
- _____ . การบริหารงานวิชาการ. กรุงเทพฯ : พิมพ์ดี จำกัด, 2543.
- ผ่องพรรณ ทรัพย์มงคล. การวิจัยในชั้นเรียน. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2543.
- พจน์ เทียมศักดิ์. การบริหารวิชาการ. กรุงเทพฯ : ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพมหานคร, 2543.

- ภัทรานิคมานนท์. การประเมินผลและการสร้างแบบทดสอบ. กรุงเทพฯ : ภาควิชาทดสอบและการ
วิจัยการศึกษา คณะวิชาครุศาสตร์ วิทยาลัยครูจันทระเกษม, 2544.
- มหาสารคาม, มหาวิทยาลัย. เอกสารประกอบการสอนวิชาบริหาร – หลักการบริหารและการ
บริหารการศึกษา. มหาสารคาม : อภิชาติการพิมพ์, 2540.
- เมต เมตต์การุณจิต. การมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนของคณะกรรมการศึกษา ประจำโรงเรียน
เทศบาล ในจังหวัดนครราชสีมา. วิทยานิพนธ์ ศ.ม. นนทบุรี :
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2543. ถ่ายเอกสาร.
- เขวาคี วิบูลย์ศรี. การวัดผลและการสร้างแบบสอบผลสัมฤทธิ์. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์, 2549.
- ระวีวรรณ ชินะตระกูล. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวกับการมัธยมศึกษา. กรุงเทพฯ : กองวิจัยการศึกษา
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2549.
- รุ่ง แก้วแดง. โรงเรียนนิติบุคคล : หนังสือสำหรับผู้ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ทุกคนต้องอ่าน.
กรุงเทพฯ : วัฒนาพานิช, 2546.
- รุจิร ภู่อาระ. การบริหารหลักสูตรในสถานศึกษา. กรุงเทพฯ : บุ๊คพอยท์, 2545.
- ลักขณา สรวิวัฒน์. การแนะแนวเบื้องต้น. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์, 2543.
- วงศันรินทร์ แก้วฝ่าย. ประสิทธิภาพการจัดทำและการใช้หลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสกลนคร เขต 3. วิทยานิพนธ์ ศ.ม. สกลนคร :
มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, 2550. ถ่ายเอกสาร.
- วิรุฬ เกิดภักดี. ศึกษาและเปรียบเทียบการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนสังกัด
กรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตบางขุนเทียน. สารนิพนธ์ ศ.ม. กรุงเทพฯ :
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2551. ถ่ายเอกสาร.
- วีรยา จันทรา. การประเมินการบริหาร จัดการหลักสูตรสถานศึกษาในสังกัดเทศบาลจังหวัด
อุบลราชธานี. วิทยานิพนธ์ ศ.ม. อุบลราชธานี : มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, 2549.
ถ่ายเอกสาร.
- วัฒนาพร ระงับทุกข์. การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน
พุทธศักราช 2544. กรุงเทพฯ : ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543.
- วิจิตร ศรีสอ้าน. บทบาทและทิศทางของการอุดมศึกษาไทย. กรุงเทพฯ : ภาควิชาอุดมศึกษา คณะ
ครุศาสตร์บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543.
- วิชาการ, กรม. การพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา
ลาดพร้าว, 2545.

- หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์, 2545.
- ศึกษานิเทศก์, กระทรวง. แนวคิดและนโยบายกระทรวงศึกษานิเทศก์. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา, 2542.
- คู่มือการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.), 2546.
- ศึกษานิเทศก์, กระทรวง. คู่มือส่งเสริมการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล. ม.ป.ท. : ม.ป.พ., 2546.
- แนวทางการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาให้คณะกรรมการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา ตามกฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์ และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา พ.ศ. 2550. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษานิเทศก์, 2550.
- ศิริบุญญา สีจันทร์. ความต้องการพัฒนาด้านการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2. วิทยานิพนธ์ ค.ม. : มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, 2550.
- สมพงษ์ วงศ์อามาตย์. ศึกษาและเปรียบเทียบสภาพและปัญหาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา พ.ศ. 2544 ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจังหวัดร้อยเอ็ด. วิทยานิพนธ์ ค.ม. สุรินทร์ : มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์, 2548. ถ่ายเอกสาร.
- สาคร พิมพ์พร. การศึกษากระบวนการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศรีสะเกษ เขต 3. วิทยานิพนธ์ ค.ม. สุรินทร์ : มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์, 2551. ถ่ายเอกสาร.
- สุดารัตน์ ชนะมาร. สภาพ ปัญหา และผลสำเร็จในการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศกนคร เขต 2. วิทยานิพนธ์ ค.ม. สกนคร : มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, 2550. ถ่ายเอกสาร.
- สุชาสินี แม้นญาติ. สภาพและปัญหาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนเทศบาล ในจังหวัดขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ ค.ม. เลข : มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย, 2550. ถ่ายเอกสาร.
- สังัด อุทรานันท์. เทคนิคการจัดการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ. กรุงเทพฯ : ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545.

- สมนึก กัทฑิขณี. การวัดผลการศึกษา. มหาสารคาม : ภาควิชาวิจัยและพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2544.
- สมบูรณ์ ดันยะ. "การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้," วารสารการวัดผลการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. 7(32) : 53 – 62 ; กรกฎาคม, 2545.
- สามัญศึกษา, กรม. การจัดระบบสารสนเทศของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพฯ : คอมพิวเตอร์ไมโครซีเอสเอ็ม, 2544.
- สามัญศึกษา, กรม. เกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนมัธยมศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา, 2542.
- สุโขทัยธรรมมาธิราช, มหาวิทยาลัย. การจัดการโรงเรียนมัธยมศึกษา. กรุงเทพฯ : ชวนพิมพ์, 2542.
- สุวิษ แก้วอำไพ. ภาวะผู้นำทางการนิเทศของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน สังกัดมูลนิธิแห่งสภาคริสตจักรในประเทศไทย. ปรินซ์นิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2544. ถ่ายเอกสาร.
- สุรีย์ อันบุรี. การศึกษาสภาพและปัญหาการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนเครือข่ายการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ร้อยเอ็ด เขต 3. วิทยานิพนธ์ ค.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, 2549. ถ่ายเอกสาร.
- เสถียรพงษ์ ชินอาจ. ปัญหาการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอโกสุมพิสัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1. วิทยานิพนธ์ ค.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, 2549. ถ่ายเอกสาร.
- อนุศักดิ์ สมิตสันต์. การบริหารวิชาการ. กรุงเทพฯ : ภาควิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2540.
- อังกา ชูช่วย. การบริหารงานวิชาการในโรงเรียน. กรุงเทพฯ : โอ.เอส.พรีนติ้งเฮ้าส์, 2547.
- อุทุมพร (ทองอุไทย) จามรมาน. การพัฒนาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานและหลักสูตรท้องถิ่นสู่การสอน ที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ. กรุงเทพฯ : ม.ป.พ., 2545.
- อุทัย บุญประเสริฐ. หลักสูตรและการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน. กรุงเทพฯ : เอส.ดี.เพรส, 2540.
- อู๊ด ศรีอุดม. การบริหารงานวิชาการตามแนวทางการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่เป็นนิติบุคคล สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุรินทร์ธานี เขต 2. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2547.

- อโนมา พัฒนาราช. การประเมินผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสกลนคร เขต 1. วิทยานิพนธ์ ค.ม. สกลนคร : มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, 2550. ถ่ายเอกสาร.
- Agthe, Robert A. "The Elementary Perception of Their Own and Teachers' Role in Curriculum Decision Making," *Dissertational Abstracts International*. 24(3) : 3076 – 3077 ; September, 1980.
- Binda, Kissonpersad. *Elementary school principals and the process of curriculum implementation*. Diss. The University of Manitoba (Canada), 1989. Dissertations & Theses : A&I, ProQuest. Web 16 Nov. 2009.
- Bernard, Taylor. "A Comparison Between Selected Aspects of the National Curriculum in England and Wales and The Common Curriculum in Ontario with particular reference to the Science Program in Both System," *Dissertation Abstracts International*. 24(6) : 2123 – A ; December, 1996.
- Jerry, e Butter, "A Process for Effectine Grapghigic Design Curriculum Development," *Dissertation Abstracts International*. 11(6) : 4254 – A, 1996.
- McCathy, Walter M. "The Role of the Secondary School Principals in New Jersey," *Dissertational Abstracts International*. 32(2) : 705 – A ; August, 1971.
- Murdock Sunnye J. "An Anlysis of the Impact of Curriculum management Audits on Public School Systems in Texas," *Dissertation Abstracts International*. 58(07) : 2482 – A ; January, 1998.
- Steagall, Michelle. "Perception of California Superintendents, District – level Administrators, Principles, and Teachers Regarding the Curriculum Management Audit as a Catalyst for Instructional Change and Improved student Achievement," *Dissertation Abstracts International*. 65(07) : 245 – A ; January, 2005.
- Stuhlman, Anne Elizabeth. "The Effect of Curriculum Management Audit Intervention on Student Achievement Gains," *Dissertation Abstracts International*. 61(07) : 2549 – A ; January, 2001.
- Taylor, R.W. *Basic Principles of Curriculum and Instrucion*. Chicago : University of Chicago Press, 1996.

Vivian, O.W. Curriculum Development and Cognitive style : Cultural Competency in Genetic Counseling. **Dissertation Abstracts International**. 23(2) : 2118 – A, 1996.

West, Mary Elizabeth. "Teacher Thinking : Pre Active Planning, Interactive, and Reflective Practices During New Curriculum Intergration," **Dissertation Abstracts International**. 25(3) : 2124 – A ; December, 2002.

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี
Buriram Rajabhat University

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
Buriram Rajabhat University

ภาคผนวก

แบบสอบถาม

เรื่อง ปัญหาและความต้องการสนับสนุนงานบริหารวิชาการตามความคิดเห็นของผู้บริหาร
สถานศึกษาและครู สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามฉบับนี้เป็นแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบ
ตรวจสอบรายการ (Check list)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหาและความต้องการสนับสนุนงานบริหารวิชาการ
ของผู้บริหารตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ คือ
มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด จำนวน 82 ข้อ

ตอนที่ 3 แบบสอบถามแบบปลายเปิด (Open - ended questionnaire) เกี่ยวกับ
ข้อเสนอแนะการแก้ปัญหาและความต้องการสนับสนุนงานบริหารวิชาการของผู้บริหารตามความ
คิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4
เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามให้ข้อเสนอแนะ

2. แบบสอบถามนี้ใช้เป็นข้อมูลในการวิจัยและประมวลผลในภาพรวมเท่านั้นคำตอบ ของ
ท่าน ผู้วิจัยเก็บไว้เป็นความลับ จึงไม่มีผลกระทบต่อการใช้งานของท่านแต่ประการใด

3. กรุณาพิจารณาและตอบให้ครบทุกข้อตามสภาพจริงมากที่สุด เพื่อความสมบูรณ์ของ
เนื้อหาเพราะทุกคำตอบมีความสำคัญต่อการศึกษาวิจัย

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถามจากท่านในครั้ง
นี้ด้วยดีจึงขอขอบพระคุณท่านที่ให้ความร่วมมือมา ณ โอกาสนี้

ตอนที่ 1

แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง

โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน () ที่ตรงกับความเป็นจริงเกี่ยวกับตัวท่าน

1. สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

- () ผู้บริหารสถานศึกษา
- () ครูผู้สอน

2. ขนาดของสถานศึกษา

- () สถานศึกษานขนาดเล็ก มีนักเรียนตั้งแต่ 1-200 คน
- () สถานศึกษานขนาดกลาง มีนักเรียนตั้งแต่ 201-400 คน
- () สถานศึกษานขนาดใหญ่ มีนักเรียนตั้งแต่ 401 คนขึ้นไป

ตอนที่ 2

แบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหาและความต้องการสนับสนุนงานบริหารวิชาการตามความคิดเห็นของ
ผู้บริหารสถานศึกษาและครู สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4

คำชี้แจง

โปรดพิจารณาประเด็นของสภาพปัญหาและความต้องการที่เกิดจากการบริหารงานวิชาการ
ในสถานศึกษา ของท่านตามที่ เป็นจริงในแต่ละหัวข้อ แล้วเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างของ
ระดับที่เป็นปัญหาทางขวามือ โดยแต่ละข้อประเด็นปัญหามีความหมาย ดังนี้

5	หมายความว่า	เป็นปัญหาในระดับ	มากที่สุด
4	หมายความว่า	เป็นปัญหาในระดับ	มาก
3	หมายความว่า	เป็นปัญหาในระดับ	ปานกลาง
2	หมายความว่า	เป็นปัญหาในระดับ	น้อย
1	หมายความว่า	เป็นปัญหาในระดับ	น้อยที่สุด

ตัวอย่างการตอบแบบสอบถาม

ข้อ	ประเด็นปัญหา	ระดับปัญหา				
		มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
ก	การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาที่ สอดคล้องกับสภาพปัจจุบันปัญหาและ ความต้องการของท้องถิ่น		✓			
ข	การกำกับ ติดตาม และนิเทศการ บริหารงานวิชาการในโรงเรียน			✓		

คำอธิบาย

ข้อ ก จากตัวอย่างการตอบแบบสอบถาม แสดงว่า ท่านเห็นการจัดทำหลักสูตร
สถานศึกษาที่สอดคล้องกับสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการของท้องถิ่น มีปัญหาอยู่ในระดับ
มาก

ข้อ ข จากตัวอย่างการตอบแบบสอบถาม แสดงว่า ท่านเห็นว่า การกำกับ ติดตามและนิเทศ
การบริหารงานวิชาการในโรงเรียน มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง

ข้อ	ประเด็นปัญหา	ระดับปัญหา				
		มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
1.	การพัฒนาหรือการดำเนินการเกี่ยวกับการให้ ความเห็นการพัฒนาระดับหลักสูตรท้องถิ่น วิเคราะห์กรอบสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นที่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจัดทำไว้
2.	วิเคราะห์หลักสูตรสถานศึกษาเพื่อกำหนด จุดเน้นหรือประเด็นที่สถานศึกษาให้ ความสำคัญ
3.	ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลสารสนเทศของ สถานศึกษาและชุมชนเพื่อนำมาเป็นข้อมูล จัดทำสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นของสถานศึกษา ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น
4.	จัดทำสาระการเรียนรู้ท้องถิ่นของสถานศึกษา เพื่อนำไปจัดทำรายวิชาพื้นฐานหรือรายวิชา เพิ่มเติม จัดทำคำอธิบายรายวิชา หน่วยการ เรียนรู้ แผนการจัดการเรียนรู้ เพื่อจัด ประสบการณ์ และจัดกิจกรรมการเรียนการ สอนให้แก่ผู้เรียนประเมินผลและปรับปรุง
5.	การวางแผนงานด้านวิชาการ วางแผนงานวิชาการ โดยการรวบรวมข้อมูล และกำกับ ดูแล นิเทศและติดตามเกี่ยวกับงาน วิชาการ ได้แก่ การพัฒนาหลักสูตร สถานศึกษา การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การวัดผลประเมินผล และการเทียบโอนผล การเรียน การประกันคุณภาพภายในและ มาตรฐานการศึกษา

ข้อ	ประเด็นปัญหา	ระดับปัญหา				
		มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
6.	ผู้บริหารสถานศึกษาอนุมัติโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการสถานศึกษา
7.	การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้
8.	จัดการเรียนการสอนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ทุกช่วงชั้น ตามแนวปฏิรูปการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ พัฒนาคุณธรรม นำความรู้ ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
9.	ใช้สื่อการเรียนการสอนและแหล่งเรียนรู้
10.	จัดกิจกรรมพัฒนาห้องสมุด ห้องปฏิบัติการต่าง ๆ ให้เอื้อต่อการเรียนรู้
11.	ส่งเสริมการวิจัยและพัฒนารับการเรียนรู้ทุกกลุ่มสาระ
12.	การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา จัดทำหลักสูตรสถานศึกษาเป็นของตนเอง
13.	สถานศึกษาสามารถจัดทำหลักสูตรการจัดกระบวนการเรียนรู้ การสอนและอื่น ๆ ให้เหมาะสม กับความต้องการของนักเรียนตามกลุ่มเป้าหมายพิเศษ
14.	คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้ความเห็นชอบหลักสูตรสถานศึกษา
15.	นิเทศ ติดตาม ประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษา และรายงานผลให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษารับทราบ

ข้อ	ประเด็นปัญหา	ระดับปัญหา				
		มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
16.	การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล
17.	ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ปัญหา
18.	จัดกิจกรรมให้แก่ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริงฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่านและเกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง
19.	จัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระการเรียนรู้ด้านต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วนและสมดุลกันรวมทั้งปลูกฝังจริยธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา
20.	ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศสภาพแวดล้อม สื่อการเรียนและอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้ รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกัน จากสื่อการเรียนการสอนและแหล่งวิทยาการต่าง ๆ
21.	จัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ทุกเวลา ทุกสถานที่ มีการประสานความร่วมมือ กับบิดามารดา และบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อร่วมพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ

ข้อ	ประเด็นปัญหา	ระดับปัญหา				
		มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
22.	ศึกษาค้นคว้าพัฒนารูปแบบหรือการ ออกแบบกระบวนการเรียนที่ก้าวหน้า เพื่อ เป็นผู้นำการจัดกระบวนการเรียนรู้ เพื่อเป็น ต้นแบบให้กับสถานศึกษาอื่น
23.	การวัดผล ประเมินผลและดำเนินการเทียบ โอนผลการเรียน กำหนดระเบียบการวัดและประเมินผลของ สถานศึกษาตามหลักสูตรสถานศึกษาโดย สอดคล้องกับนโยบายระดับประเทศ
24.	จัดทำหลักฐานเอกสารการศึกษาให้เป็นไป ตามระเบียบการวัดผลและประเมินผลของ สถานศึกษา
25.	วัดผล ประเมินผล เทียบโอนประสบการณ์ ผลการเรียนและอนุมัติผลการเรียน
26.	จัดให้มีการประเมินผลการเรียนทุกช่วงชั้น และจัดให้มีการซ่อมเสริมกรณีผู้เรียนไม่ผ่าน เกณฑ์การประเมิน
27.	จัดให้มีการพัฒนาเครื่องมือในการวัดและ ประเมินผล
28.	จัดระบบสารสนเทศด้านการวัดผล ประเมินผลและการเทียบโอนผลการเรียน เพื่อใช้ในการอ้างอิง ตรวจสอบ และใช้ ประโยชน์ในการพัฒนาการเรียน
29.	ผู้บริหารสถานศึกษาอนุมัติผลการประเมิน การเรียนด้านต่าง ๆ รายปี/รายภาคและตัดสิน ผลการเรียนผ่านช่วงชั้นและจบการศึกษาชั้น พื้นฐาน

ข้อ	ประเด็นปัญหา	ระดับปัญหา				
		มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
30.	การเทียบโอนผลการเรียนเป็นอำนาจของสถานศึกษาที่จะแต่งตั้งกรรมการดำเนินการเพื่อกำหนดหลักเกณฑ์วิธีการ ได้แก่ คณะกรรมการเทียบระดับการศึกษาทั้งในระบบนอกระบบและตามอัธยาศัย คณะกรรมการเทียบโอนผลการเรียน เสนอ คณะกรรมการบริหาร หลักสูตรและวิชาการ พร้อมทั้งให้ผู้บริหารสถานศึกษาอนุมัติเทียบโอน
	การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา					
31.	กำหนดนโยบายและแนวทางการใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้และกระบวนการทำงานของนักเรียน ครูและ ผู้เกี่ยวข้อง กับสถานศึกษา
32.	พัฒนาครูและนักเรียนให้มีความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการวิจัยเป็นสำคัญในการเรียนรู้ที่ซับซ้อนขึ้นทำให้ผู้เรียนได้ฝึกการคิด การจัดการ การหาเหตุผลในการตอบปัญหา การผสมผสานความรู้แบบสหวิทยาการและการเรียนรู้ในปัญหาที่คนสนใจ
33.	พัฒนาคุณภาพการศึกษาด้วยกระบวนการวิจัย
34.	รวบรวม และเผยแพร่ผลการวิจัยเพื่อการเรียนรู้และพัฒนาคุณภาพการศึกษา รวมทั้งสนับสนุนให้ครูนำผลการวิจัยมาใช้เพื่อพัฒนา การเรียนรู้

ข้อ	ประเด็นปัญหา	ระดับปัญหา				
		มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
3	การพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้					
5.	จัดให้มีแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาให้เพียงพอเพื่อสนับสนุนการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองกับการจัดกระบวนการเรียนรู้
3	จัดระบบแหล่งการเรียนรู้ภายในโรงเรียนให้เอื้อต่อการ					
6.	จัดการเรียนรู้ของผู้เรียน เช่น พัฒนาห้องสมุด มุมหนังสือ อินเทอร์เน็ต
3	ส่งเสริมให้ครูและผู้เรียนใช้แหล่งเรียนรู้ ทั้งในและนอก					
7.	สถานศึกษาเพื่อพัฒนาการเรียนรู้และนิเทศ กำกับติดตาม ประเมินและปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง
3	ส่งเสริมให้ครูและผู้เรียนใช้แหล่งเรียนรู้ต่างประเทศ
8.	
	การนิเทศการศึกษา					
3	สร้างความตระหนักให้แก่ครูและผู้เกี่ยวข้องให้เข้าใจ					
9.	กระบวนการนิเทศภายในว่าเป็นกระบวนการทำงานร่วมกันที่ใช้เหตุผลในการนิเทศเป็นการพัฒนา ปรับปรุงวิธีการทำงานของแต่ละบุคคลให้มีคุณภาพ การนิเทศเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหาร เพื่อให้บุคคลเกิดความเชื่อมั่นว่า ได้ปฏิบัติถูกต้อง ก้าวหน้าและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อตัวนักเรียนและตัวครู
	

ข้อ	ประเด็นปัญหา	ระดับปัญหา				
		มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
40.	จัดการนิเทศภายในสถานศึกษาให้มีคุณภาพ ทั่วถึงและต่อเนื่องเป็นระบบและ กระบวนการ
41.	จัดระบบนิเทศภายในสถานศึกษาให้เชื่อมโยง กับระบบนิเทศการศึกษาของสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษา
การแนะแนว						
42.	กำหนดนโยบายการจัดการศึกษาที่มีการแนะ แนวเป็นองค์ประกอบสำคัญ โดยให้ทุกคนใน สถานศึกษาตระหนักถึงการมีส่วนร่วมใน กระบวนการการแนะแนวและการดูแล ช่วยเหลือนักเรียน
43.	จัดระบบงานและโครงสร้างองค์กรแนะแนว ดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาชัดเจน
44.	สร้างความตระหนักให้ครูทุกคนเห็นคุณค่า ของการแนะแนวและดูแลช่วยเหลือนักเรียน
45.	ส่งเสริมและพัฒนาให้ครูได้รับความรู้เพิ่มเติม ในเรื่องจิตวิทยาและการแนะแนวและ การดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อให้สามารถ บูรณาการในการจัดการเรียนรู้และเชื่อมโยงสู่ การดำรงชีวิตประจำวัน
46.	คัดเลือกบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถ และบุคลิกภาพที่เหมาะสมทำหน้าที่ครูแนะ แนว ครูที่ปรึกษา ครูประจำชั้น และ อนุกรรมการแนะแนว

ข้อ	ประเด็นปัญหา	ระดับปัญหา				
		มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
47.	ดูแล กำกับ นิเทศ ติดตามและสนับสนุนการดำเนินงานแนะแนวและดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นระบบ
48.	ส่งเสริมความร่วมมือและเข้าใจอันดีระหว่างครูผู้ปกครองและชุมชน
49.	ประสานงานด้านการแนะแนว ระหว่างสถานศึกษา องค์กรภาครัฐและเอกชน บ้านศาสนา สถาน ชุมชน ในลักษณะเครือข่ายการแนะแนว
50.	เชื่อมโยงระบบแนะแนวและระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน
	การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา					
51.	กำหนดมาตรฐานการศึกษาเพิ่มเติมของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาชาติ มาตรฐาน การศึกษาขั้นพื้นฐานมาตรฐานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและความต้องการของชุมชน
52.	จัดระบบบริหารและสารสนเทศ โดยจัดโครงสร้างการบริหารที่เอื้อต่อการพัฒนางานและการสร้างระบบประกันคุณภาพภายใน จัดระบบสารสนเทศให้เป็นหมวดหมู่ ข้อมูลมีความสมบูรณ์เรียกใช้ง่าย สะดวกรวดเร็ว ปรับปรุงให้เป็นปัจจุบันอยู่เสมอ

ข้อ	ประเด็นปัญหา	ระดับปัญหา				
		มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
53.	จัดทำแผนสถานศึกษาที่เน้นคุณภาพ การศึกษา (แผนกลยุทธ์/แผนยุทธศาสตร์)
54.	ดำเนินการตามแผนพัฒนาสถานศึกษาในการ ดำเนินโครงการ/กิจกรรมสถานศึกษาต้อง สร้างระบบการทำงานที่เข้มแข็งเน้นการมี ส่วนร่วมและวงจรพัฒนาคุณภาพเคมีง
55.	ตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษาโดย ดำเนินการอย่างจริงจังต่อเนื่องด้วยการ สนับสนุนให้ครูผู้ปกครองและชุมชนมีส่วน ร่วม
56.	ประเมินคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ตามมาตรฐานที่กำหนดเพื่อรองรับการ ประเมินคุณภาพภายนอก
57.	จัดทำรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปี (SAR) และสรุปรายงานประจำปี โดยความ เห็นชอบของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้น พื้นฐานเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัดและ เผยแพร่ต่อสาธารณชน
58.	การส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็ง ทางวิชาการ จัดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกับบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถาน ประกอบการและสถาบันอื่น

ข้อ	ประเด็นปัญหา	ระดับปัญหา				
		มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
59.	ส่งเสริม ความเข้มแข็งของชุมชนโดยการ จัดกระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชน
60.	ส่งเสริมให้ชุมชนมีการศึกษาอบรม มีการ แสวงหา ความรู้ ข้อมูลข่าวสารและรู้จัก เลือกสรรภูมิปัญญาและวิทยาการต่าง ๆ
61.	พัฒนาชุมชนให้สอดคล้องกับสภาพปัญหา และความต้องการรวมทั้งหาวิธีสนับสนุน ให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่าง ชุมชน
62.	การประสานความร่วมมือในการพัฒนา วิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น ระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา ตลอดจน วิทยากรภายนอกและภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อ เสริมสร้างพัฒนาการของนักเรียนทุกด้าน รวมทั้งสืบสานจารีตประเพณี ศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่น
63.	เสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่าง สถานศึกษากับชุมชน ตลอดจน ประสานงานกับองค์กรทั้งภาครัฐและ เอกชน เพื่อให้สถานศึกษาเป็นแหล่ง วิทยากรของชุมชนและมีส่วนร่วมพัฒนา ชุมชนและท้องถิ่น
64.	ให้บริการด้านวิชาการที่สามารถเชื่อมโยง หรือแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารกับแหล่ง วิชาการอื่น ๆ

ข้อ	ประเด็นปัญหา	ระดับปัญหา				
		มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
65.	จัดกิจกรรมร่วมกับชุมชน เพื่อส่งเสริมวัฒนธรรมการสร้างความสัมพันธ์อันดีกับศิษย์เก่า การประชุม ผู้ปกครองนักเรียน การปฏิบัติงานร่วมกับชุมชน การร่วมกิจกรรมกับสถาบันการศึกษาอื่น
66.	การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงานและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา ประชาสัมพันธ์สร้างความเข้าใจต่อบุคคล ครอบครัว องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรปกครองวิชาชีพ สถาบันศึกษา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ในเรื่องเกี่ยวกับสิทธิในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานการศึกษา
67.	จัดให้มีกรสร้างความรู้ความเข้าใจ การเพิ่มความพร้อมให้กับบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่นที่ร่วมจัดการศึกษา
68.	ร่วมกับบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ร่วมกันจัดการศึกษาและใช้ทรัพยากรร่วมกันให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่นักเรียน

ข้อ	ประเด็นปัญหา	ระดับปัญหา				
		มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
69.	ส่งเสริมสนับสนุนให้มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างสถานศึกษากับบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น
70.	การจัดทำระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านวิชาการของสถานศึกษา ศึกษาและวิเคราะห์ระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านวิชาการของสถานศึกษา เพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายรับรู้และถือปฏิบัติร่วมกัน
71.	จัดทำร่างระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านวิชาการของสถานศึกษา เพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายรับรู้และถือปฏิบัติเป็นแนวเดียวกัน
72.	ตรวจสอบร่างระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านวิชาการของสถานศึกษาและแก้ไขปรับปรุง
73.	นำระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านวิชาการของสถานศึกษานำไปสู่การปฏิบัติ
74.	ตรวจสอบและประเมินผลการใช้ระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านวิชาการของสถานศึกษาและนำไปแก้ไขปรับปรุงให้เหมาะสมต่อไป

ข้อ	ประเด็นปัญหา	ระดับปัญหา				
		มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
	การคัดเลือกหนังสือ แบบเรียนเพื่อใช้ใน สถานศึกษา					
75.	ศึกษา วิเคราะห์ คัดเลือกหนังสือเรียนกลุ่ม สาระการเรียนรู้ต่าง ๆ ที่มีคุณภาพสอดคล้อง กับหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อเป็นหนังสือ แบบเรียนเพื่อใช้จัดการเรียนการสอน
76.	จัดทำหนังสือเรียน หนังสือเสริม ประสบการณ์หนังสืออ่านประกอบ แบบฝึกหัด ใบงาน ใบความรู้ เพื่อใช้ ประกอบการเรียนการสอน
77.	ตรวจพิจารณาคุณภาพหนังสือเรียน หนังสือ เสริมประสบการณ์ หนังสืออ่านประกอบ แบบฝึกหัด ใบงาน ใบความรู้เพื่อใช้ ประกอบการเรียนการสอน
78.	การพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา จัดให้มีการร่วมกันกำหนดนโยบาย วางแผน ในเรื่องการจัดหาและพัฒนาสื่อการเรียนรู้ และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาของสถานศึกษา
79.	พัฒนาบุคลากร ในสถานศึกษาในเรื่อง เกี่ยวกับการพัฒนาสื่อการเรียนรู้และ เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาพร้อมทั้งให้มีการ จัดตั้งเครือข่ายทางวิชาการ ชมรม วิชาการ เพื่อเป็นแหล่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา

ข้อ	ประเด็นปัญหา	ระดับปัญหา				
		มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อย ที่สุด (1)
80.	พัฒนาและใช้สื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษาโดยมุ่งเน้นพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษาที่ให้ข้อเท็จจริงเพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่ ๆ เกิดขึ้น โดยเฉพาะหาแหล่งสื่อที่เสริมการจัดการศึกษาของสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ
81.	พัฒนาห้องสมุดของสถานศึกษาให้เป็นแหล่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาและชุมชน
82.	นิเทศ ติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากรในการจัดหา ผลิต ใช้และพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษา

ตอนที่ 3

แบบสอบถามปลายเปิด (Open ended questionnaire)

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการแก้ไข ปัญหาและความต้องการสนับสนุนงานบริหารวิชาการตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4

.....

คำชี้แจง ขอความกรุณาให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการแก้ปัญหการบริหารงานวิชาการแต่ละด้านต่อไปนี้

1. การพัฒนาหรือการดำเนินงานเกี่ยวกับการให้ความเห็นการพัฒนาสาระหลักสูตรท้องถิ่น

.....

2. การวางแผนงานด้านวิชาการ

.....

3. การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา

.....

4. การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา

.....

5. การพัฒนากระบวนการเรียนรู้

.....

6. การวัดผลประเมินผลและดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน

.....

.....

.....

7. การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา

.....

.....

.....

8. การพัฒนาส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้

.....

.....

.....

9. การนิเทศการศึกษา

.....

.....

.....

10. การแนะแนว

.....

.....

.....

11. การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา

.....

.....

.....

12. การส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ

.....

.....

.....

13. การประสานความร่วมมือในการพัฒนางานวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น

.....

.....

.....

14. การส่งเสริมสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัวย องค์กร หน่วยงานสถาน
ประกอบและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา

.....

.....

.....

15. การจัดทำระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านวิชาการของสถานศึกษา

.....

.....

.....

16. การคัดเลือกหนังสือ แบบเรียนเพื่อใช้ในสถานศึกษา

.....

.....

.....

17. การพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

.....

.....

.....